

ONDERZOEK NAAR DE RENTABILITEIT VAN DE TUINBOUW
IN HET ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT

Statistiek : teeltjaar 1956

en

Begroting : teeltjaar 1957

Rapport No.316

Afdeling Tuinbouw

95570

	INHOUD	Blz.
	WOORD VOORAF	6
HOOFDSTUK I	INLEIDING	7
	1. Doel	7
	2. Nadere detaillering van het gebied waarop het onderzoek betrekking heeft	7
	3. Basisgegevens	7
	4. De ingeschakelde bedrijven	8
	5. Wijze van berekening van de gegevens	8
	6. Wijze van uitdrukking der gegevens	9
HOOFDSTUK II	HET WESTLAND	11
	1. Algemeen	11
	2. De resultaten van het onderzoek over 1956	12
	a. Groepering der bedrijven naar sub-gebied	12
	1. de bedrijfsindeling	12
	2. de arbeidsbezetting	14
	3. de bedrijfsresultaten	14
	b. Groepering der bedrijven naar bedrijfstype	15
	1. de bedrijfsindeling	15
	2. de arbeidsbezetting	18
	3. de bedrijfsresultaten	18
	4. de kosten	20
	5. de opbrengsten	20
	3. De invloed van de bloementeel op de rentabiliteit	23
	4. De spreiding der bedrijfsuitkomsten	24
	5. Vergelijking van de uitkomsten over 1956 met die over 1955	25
	a. de bedrijfsindeling	25
	b. de bedrijfsuitkomsten	26
	6. Het inkomen per ondernemer	29
	a. algemeen	29
	b. het inkomen uit het bedrijf	29
	c. de verteringen	32
	d. de besparingen	33

	Blz.
7. De vermoedelijke bedrijfsresultaten over 1957	34
a. de voorlopige cijfers	34
b. de wijze van berekening der voorlopige resultaten	40
HOOFDSTUK III DE KRINGGEBIEDEN OM HET WESTLAND	41
1. Algemeen	41
2. De resultaten van het onderzoek over 1956	42
a. Groepering der bedrijven naar sub-gebied	42
1. de bedrijfsindeling	42
2. de arbeidsbezetting	43
3. de bedrijfsresultaten	44
b. Groepering der bedrijven naar bedrijfstype	45
1. de bedrijfsindeling	45
2. de arbeidsbezetting	47
3. de bedrijfsresultaten	48
4. de kosten	49
5. de opbrengsten	50
3. De spreiding der bedrijfsuitkomsten	51
4. Vergelijking van de uitkomsten over 1956 met die over 1955	53
a. de bedrijfsindeling	53
b. de bedrijfsuitkomsten	53
c. de opbrengsten en de kosten	55
5. Het inkomen per ondernemer	58
a. algemeen	58
b. het inkomen uit het bedrijf	58
c. de verteringen	61
d. de besparingen	64
6. De vermoedelijke bedrijfsresultaten over 1957	64
a. de voorlopige cijfers	64
b. de wijze van berekening der voorlopige resultaten	69

	Blz.
HOOFDSTUK IV	
VERGELIJKING VAN DE RESULTATEN OVER 1956 VAN ENKELE BELANGRIJKE BEDRIJFSTYPEN IN DIVERSE GEBIEDEN VAN HET ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT	70
1. de stoektomatenbedrijven	70
2. de onverwarmde tomatenbedrijven	72
3. de platglasbedrijven	73
HOOFDSTUK V	
VERGELIJKING VAN DE RESULTATEN OVER 1956 VAN ENKELE BELANGRIJKE SOORTEN VAN STOCKTOMATEN- EN PLATGLASBEDRIJVEN IN HET ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT	77
1. de stoektomatenbedrijven	77
2. de platglasbedrijven	79
B I J L A G E N	81t/m103

B I J L A G E N

	ALGEMEEN	HET WESTLAND		DE KRING	
		groepering per		groepering per	
		sub- gebied	bedrijfs- type	sub- gebied	bedrijfs- type
Toelichting wijze van berekening cijfers 1956	I				
Overzicht van het grondgebruik en de arbeidsbezetting gemiddeld per bedrijf in 1956		II A	II B	VI A	VI B
Overzicht van de kosten en opbrengsten per bedrijf, alsmede het gezinsinkomen per ondernemer en het arbeidsinkomen per manjaar over 1956		III A	III B	VII A	VII B
De spreiding der bedrijfsuitkomsten over 1956		IV A	IV B	VIII A	VIII B
Overzicht van het inkomen per ondernemer over 1956		V A	V B	IX A	IX B

WOORD VOORAF

Dit rapport houdt een verslag in van de financiële resultaten over 1956 van 364 tuinbouwbedrijven in het Zuidhollandse Glasdistrict, met daaraan toegevoegd een - op schattingsbasis berekend - resultaten-cijfer over 1957, dat op de gegevens van 385 bedrijven is gebaseerd.

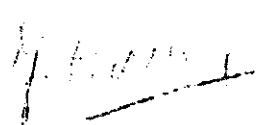
Het onderzoek ondervond een kleine uitbreiding, doordat ook het veilinggebied van Veur er - met ingang van 1956 - in werd betrokken. Pogingen om ook het veilinggebied van Loosduinen in het onderzoek op te nemen hadden tot dusver geen succes. Het basis-materiaal voor de steekproef kwam in onvoldoende mate ter beschikking.

Aan het voornemen om ook de financiële positie van de tuinbouwbedrijven in het Zuidhollandse Glasdistrict te onderzoeken kon nog geen gevolg worden gegeven, aangezien de daarvoor benodigde tijd is besteed aan een overeenkomstig onderzoek in gebieden welke daarvoor - ten gevolge van zeer ongunstige bedrijfsuitkomsten in 1956/57 - eerder in aanmerking kwamen, t.w. De Langedijk en De Streek.

Alle personen en instellingen die zich de moeite hebben gegeven in enigerlei vorm aan dit onderzoek mede te werken zeggen wij op deze plaats van harte dank. In het bijzonder danken wij de rijkstuinbouwconsulent en zijn assistenten voor het werksame aandeel dat het Rijkstuinbouwconsulentschap in het verzamelen der bedrijfsgegevens heeft gehad.

Het rapport is samengesteld op de afdeling Tuinbouw door A.Holkamp.

DE DIRECTEUR,

(Dr. J. Horring)

's-Gravenhage, januari 1959

HOOFDSTUK I

INLEIDING

1. D o e l

Het doel van dit onderzoek is, een inzicht te verkrijgen in de financiële resultaten van de tuinbouw in het Zuidhollandse Glasdistrict.

2. N a d e r e d e t a i l l e r i n g v a n h e t g e b i e d w a a r o p h e t o n d e r z o e k b e t r e k k i n g h e e f t

Tot het Zuidhollandse Glasdistrict worden gerekend het gebied het Westland en de Kringgebieden om het Westland. De zeer verschillende structuur van de tuinbouw in deze beide gebieden gaf aanleiding aan de resultaten van elk dezer gebieden een afzonderlijk hoofdstuk te wijden. Voor een nadere beschrijving per gebied zij naar de desbetreffende hoofdstukken verwezen.

3. B a s i s g e g e v e n s

De gegevens zijn ontleend aan de fiscale boekhoudingen van in totaal 364 bedrijven en werden verstrekt door 70 administratiekantoren, welke de administraties van deze bedrijven verzorgden. Daarnaast is gebruik gemaakt van een aantal gegevens, welke niet uit de bestaande boekhoudingen waren te putten, doch welke door de rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst op de bedrijven zijn verzameld. Deze aanvullende gegevens waren nodig om de resultaten volgens de bij het L.E.I. gebruikelijke richtlijnen ¹⁾ te kunnen berekenen. Zij omvatten een uitgebreide inventarisatie van de bedrijven, een opgave van de geteelde gewassen, alsmede aanvullende gegevens betreffende de arbeidsbezetting.

Het boekjaar, waarop de gegevens van de administratiekantoren betrekking hadden, viel in praktisch alle gevallen samen met het kalenderjaar.

Het systeem, dat voor verkrijging van de financiële gegevens is gevolgd, liet directe controle van deze gegevens uiteraard niet toe. Mede aan de hand van de gegevens, welke op de bedrijven zijn verzameld, konden echter verschillende - door

1) zie bijlage I

de administratiekantoren opgegeven - posten op hun aannemelijkheid worden getoetst. Ten aanzien van de lonen b.v. kon controle worden toegepast aan de hand van de gegevens van de arbeidsbezetting, welke op het bedrijf werden verzameld.

Ook was mogelijk om aan de hand van opgaven der deelnemende bedrijven, de brandstofkosten volgens de fiscale jaarrekening op aannemelijkheid te toetsen. De opbrengstbedragen volgens deze jaarrekening konden grotendeels worden geverifieerd met behulp van een opgave van de jaaromzetten der medewerkende bedrijven, welke ons desgevraagd door de veilingen - met toestemming van de betrokkenen - werden verstrekt.

Zoals uit het vorenvermelde reeds bleek, zijn niet alle cijfers aan de opgaven van de administratiekantoren ontleend. Een belangrijk deel (ca.40%) van de kosten is berekend op basis van gegevens, welke op de bedrijven zijn verkregen en aan de waarnemingen, welke daarop zijn verricht voor de berekening van rente, afschrijving en arbeidskosten ondernemer en gezinsleden.

4. D e i n g e s c h a k e l d e b e d r i j v e n

Het aantal bedrijven dat in het onderzoek over 1956 is betrokken bedraagt per gebied:

Het Westland	166 bedrijven
Kring om het Westland	198 bedrijven
Totaal	<u>364 bedrijven</u>

Voor nadere bijzonderheden betreffende de steekproef verwijzen wij naar de inleiding van de hoofdstukken II en III.

5. W i j z e v a n b e r e k e n i n g v a n d e g e g e v e n s

De wijze van berekening is uiteengezet in bijlage I. In verband met de invloed van de toegepaste wijze van berekening op de becijferde bedrijfsuitkomsten, wordt er met nadruk op gewezen, dat voor een juiste beoordeling der - in de volgende hoofdstukken verantwoorde - resultaten van het onderzoek, kennisneming van de inhoud van bijlage I noodzakelijk is.

Dit geldt wel in het bijzonder ten aanzien van het feit, dat onder de kosten geen bedrag is opgenomen voor de leidinggevende en toezichthoudende arbeid van de ondernemer en voor het dragen van het ondernemersrisico. De oorzaak hiervan is, dat geen gegevens voorhanden zijn waaraan de bedoelde normen zouden kunnen worden ontleend.

6. W i j z e v a n u i t d r u k k i n g v a n d e g e g e v e n s

Voor de verwerking van de verzamelde gegevens hebben wij - waar mogelijk en verantwoord - de bedrijven naar groepen van gelijksoortige bedrijven onderscheiden. De criteria voor deze groeperingen werden gevormd door de gezichtspunten waarnaar een onderscheiding ons nuttig voorkwam.

Voor elk van deze groepen en voor de totaalgroep is een gemiddelde per bedrijf berekend ten aanzien van:

het grondgebruik	(in aren)	(Bijlagen II en VI
de arbeidsbezetting	(in manjaren)	(
de kosten en de opbrengsten	(in glds)	(Bijlagen III en VII
het arbeidsinkomen	(in glds)	(

Uitdrukking van het gezinsinkomen had plaats in guldens gemiddeld per ondernemer (bijlagen III en V, VII en IX).

De rentabiliteit werd in de bijlagen III en VII uitgedrukt in het verhoudingscijfer: de opbrengsten per f.100,- kosten. Hiertoe zijn de opbrengsten, welke per groep van bedrijven tezamen werden verkregen, gedeeld door 1% van de kosten van die bedrijven. Grotere bedrijven hadden derhalve meer invloed op de grootte van dit verhoudingscijfer dan de kleinere bedrijven.

Voor het verkrijgen van inzicht in de rentabiliteit moet, behalve aan dit "gewogen " gemiddelde, ook aandacht worden geschonken aan het "ongewogen" gemiddelde rentabiliteitscijfer, waarin de uitkomsten van het kleine bedrijf even zwaar zijn meegeteld als die van het grote bedrijf. Dit ongewogen cijfer is dus gebruikt om een indruk te geven van de gemiddelde rentabiliteit van de onderscheidene bedrijven, zonder te letten op de bedrijfsgrootte.

Een voorbeeld moge het een en ander, zo nodig, verduidelijken.

Stel, dat de gemiddelde rentabiliteit moet worden berekend van 2 bedrijven, waarvan het ene (A) een klein, het andere (B) een groot bedrijf is. De rentabiliteit van A is aanmerkelijk minder gunstig dan die van B.

	Kosten	Opbrengsten	Opbrengsten per f.100,- kosten
Bedrijf A	5.000,-	5.500,-	110
" B	50.000,-	70.000,-	140
	<u>55.000,-</u>	<u>75.500,-</u>	
Opbrengsten per f.100,- kosten (gewogen)	$\frac{75.500}{55.000} \times 100 = 137$		
" "	(ongewogen) $\frac{110 + 140}{2} = 125$		

Bij de berekening van het gewogen gemiddelde wordt de uitkomst in sterke mate beïnvloed door de rentabiliteit van het grote bedrijf. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde speelt de bedrijfsomvang geen rol.

De spreiding van het rentabiliteitsgemiddelde is in de bijlagen IV en VIII door middel van kolommendiagrammen tot uitdrukking gebracht.

Ten einde een indruk te geven van de mate van betrouwbaarheid van het gemiddelde, is in de tabellen 3 en 32 de z.g. standaardafwijking van het - ongewogen - gemiddelde voor de "opbrengsten per f.100,- kosten" aangegeven. Naarmate dit cijfer kleiner is mag worden aangenomen, dat het werkelijke gemiddelde met grotere waarschijnlijkheid wordt benaderd door het steekproefgemiddelde.

HOOFDSTUK II

HET WESTLAND

1. A l g e m e e n

De tuinbouw in het Westland omvat 3.500 à 4.000 bedrijven. Deze is in het bijzonder gericht op de teelt van groenten en kasfruit, terwijl op vele bedrijven ook bloementeelten worden aangetroffen. De bloemen worden via speciale veilingen afgezet. De omzet dezer veilingen welke te Honselersdijk en Poeldijk zijn gevestigd bedroeg over 1956 resp. 11.4 miljoen en 0.8 miljoen gulden.

De aanvoer van groenten en fruit heeft plaats op 12 veilingen. De grootte van de omzet dezer veilingen, welke varieert van ± 2 tot ± 15 miljoen gulden, bedroeg over 1956 niet minder dan 112 miljoen gulden. Het opbrengstpakkiet vertoont ten aanzien van sommige veilingen overeenkomst. Dit verschijnsel, alsook de overeenkomst in bedrijfsstructuur, gaf in het kader van dit onderzoek aanleiding in het Westland 4 veilinggebieden te onderscheiden, t.w.:

<u>Sub-gebied I</u>	Veilingen Wateringen, Kwintsheul, Sammersbrug, Honselersdijk en Poeldijk.
<u>Sub-gebied II</u>	Veilingen Naaldwijk, Monster en Zwartendijk.
<u>Sub-gebied III</u>	Veilingen 's-Gravenzande en Woutersweg.
<u>Sub-gebied IV</u>	Veilingen Westerlee en Maasland.

Het sterk gemengde karakter dat de tuinbouw in het Westland draagt, vormt uiteraard een bezwarende omstandigheid voor een onderzoek naar de invloed van de resultaten der belangrijkste teelten op het bedrijfsresultaat. Door de bedrijven, los van de indeling naar sub-gebied, te groeperen naar bedrijfstype zullen wij trachten de invloed van de teelten op het bedrijfsresultaat zo mogelijk te onderkennen.

Voor deze bedrijfstype-indeling is uitgegaan van de getaxeerde jaarkosten van de teelten der verschillende bedrijfsonderdelen (staand glas, platglas, open grond). De indeling is geschied op grond van de overwegende positie welke een dezer onderdelen of een combinatie dezer onderdelen in het bedrijf inneemt.

Van de vele bedrijven met overwegend staand glas is op dezelfde basis een nadere onderscheiding gemaakt, t.w. naar het dominerende produkt (tomaten, fruit, tomaten + fruit). Het grote aantal bedrijven met tomatenteelt verschaftte tenslotte de mogelijkheid om deze verder in te delen naar het criterium verwarming (overwegend verwarmde teelten, overwegend onverwarmde teelten, resp. overwegend verwarmde- en onverwarmde teelten).

Zoals reeds vermeld omvat de steekproef 166 bedrijven. Voor een nadere toelichting met betrekking tot de keuze en de werving dezer bedrijven verwijzen wij naar rapport No.284, waarin de resultaten over 1955 zijn uitgewerkt.

2. D e r e s u l t a t e n v a n h e t o n d e r z o e k o v e r 1 9 5 6

a. Groepering der bedrijven naar sub-gebied

1. De bedrijfsindeling

Voor de bedrijfsindeling per sub-gebied zij verwezen naar bijlage II A. De procentuele verhouding der daarin vermelde oppervlakten zijn - na weging naar de arbeidsbehoefte per bedrijfs-onderdeel - in de hiernavolgende tabel bij benadering weergegeven.

De koude teelt onder staand glas neemt in alle sub-gebieden een belangrijke plaats in. Verwarmde teelten zijn voornamelijk in sub-gebied I van belang. In dit intensieve glasgebied is de opengrondscultuur van ondergeschikte betekenis, in tegenstelling tot die van de sub-gebieden III en IV, waar het glas in minder sterke mate is vertegenwoordigd. Platglasteelten worden op vele bedrijven aangetroffen. In de meeste gevallen nemen deze echter geen belangrijke plaats in het bedrijfsplan in.

Tabel 1

DE RELATIEVE BETEKENIS DER BEDRIJFSONDERDELEN IN DE VERSCHILLENDE
SUB-GEBIEDEN

(basis: arbeidsbehoefte)

	I (veiling- gebieden Wateringen, Kwintsheul, Sammersbrug, Poeldijk en Honselersdijk)	II (veiling- gebieden Naaldwijk, Monster en Zwartendijk)	III (veiling- gebieden 's-Graven- zande en Woutersweg)	IV (veiling- gebieden Westerlee en Maasland)	Totaal West- land
Aantal bedrijven	57	43	26	40	166
Staannd glas verwarmd	%	%	%	%	%
groenten	21	9	3	13	14
fruit	5	2	1	1	3
bloemen	13	10	1	-	8
Totaal st.glas verwarmd	39	21	5	14	25
Staannd glas onverwarmd					
groenten	27	32	33	28	29
fruit	13	15	7	9	12
bloemen	3	3	-	1	2
Totaal st.glas onverw.	43	50	40	38	43
Platglas	7	10	11	17	10
Open grond	11	19	44	30	22
Totaal tuinbouw	100	100	100	99	100
Landbouw/veeteelt	-	-	-	1	-
	100	100	100	100	100

Van de hoofdteelten onder staannd glas domineert de tomatenteelt in sterke mate. Fruitteelt - in hoofdzaak druiventeelt - wordt daarnaast in alle sub-gebieden op vele bedrijven aangetroffen. Zij is, hoewel verre in de minderheid, vooral in de sub-gebieden I en II nog van betekenis. Bloementeelt treft men als hoofdcultuur in betrekkelijk geringe mate, als voortteelt (freesia's) of als nateelt (chrysanten) op vele bedrijven aan. Van de betekenis der bloemisterij geeft tabel 10, waarin de bloemenopbrengsten in procenten van de totale bedrijfsopbrengsten tot uitdrukking zijn gebracht, een duidelijker beeld.

2. De arbeidsbezetting

Tabel 2

DE PROCENTUELE VERHOUDING VAN DE ARBEIDSBEZETTING

	Sub-gebied I	Sub-gebied II	Sub-gebied III	Sub-gebied IV	Totaal het Westland
Totale bezetting in manjaren per bedrijf	3.0	2.6	2.5	2.5	2.7
Ondernemer(s)	39	47	52	48	45
Gezinsleden	21	13	13	18	17
Vast vreemd personeel	31	26	21	26	28
Los vreemd personeel	9	14	14	8	10
	100	100	100	100	100

De arbeidsbezetting per bedrijf blijkt van gebied tot gebied gemiddeld slechts weinig te verschillen. Voor de gebieden II, III en IV werd zij op $\pm 2,5$ manjaar, voor gebied I op 3 manjaren per bedrijf berekend. De samenstelling van de arbeidsbezetting geeft enig verschil te zien tussen gebied I en de overige gebieden. Behalve de ondernemers, die bijna de helft van de handenarbeid voor hun rekening namen, namen gezinsleden gemiddeld voor 17%, vreemde arbeidskrachten voor 38% aan het arbeidsproces deel.

3. De bedrijfsresultaten

In tabel 3 is een overzicht gegeven van de bedrijfsresultaten per sub-gebied, resp. voor het Westland als geheel.

Tabel 3

DE BEDRIJFSRESULTATEN OVER 1956 PER SUB-GEBIED

	Aan- tal be- drij- ven	Ar- beids- be- zetting	Opbreng- sten	Kosten	Netto- overschot	Opbrengsten per f.100,- kosten		Standaard- afwijking van het gemid- ¹⁾ delde
		gemiddeld per bedrijf				gewo- gen	ongewo- gen	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
		manjr.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Sub-gebied I	57	3.0	43.650	38.560	5.090	113	115	3.2
" " II	43	2.6	32.230	28.400	3.830	114	113	3.2
" " III	26	2.5	30.420	25.720	4.700	118	115	3.9
" " IV	40	2.5	29.550	24.980	4.570	118	117	3.3
Gemiddelde het Westland	166	2.7	35.220	30.650	4.570	115	115	1.7

1) van de opbrengsten per f.100,- kosten

Voor de Westlandse tuinbouw als geheel werd een winst becijferd van f.4.570,- per bedrijf, d.i. 15% van de kosten.

De gemiddelde uitkomsten per sub-gebied weken slechts weinig hiervan af. De (grotere) bedrijven van sub-gebied I leverde met f.5.100,- weliswaar het hoogste netto-overschot doch tevens de laagste opbrengsten per f.100,- kosten op. Het laagste resultaatencijfer was voor sub-gebied II, nl. f.3800,- d.i. 14% van de kosten, de gunstigste rentabiliteit voor de sub-gebieden III en IV. (opbrengsten 118% van de kosten).

Voor een specificatie van de kosten verwijzen wij naar bijlage III A. De verhouding van de kostenbestanddelen is in onderstaande tabel tot uitdrukking gebracht.

Tabel 4

DE PROCENTUELE SAMENSTELLING DER KOSTEN PER SUB-GEBIED OVER 1956

	Sub-gebied I	Sub-gebied II	Sub-gebied III	Sub-gebied IV	Totaal Het Westland
Rente, afschrijving, huren, Grond- en polderlasten	27	25	22	23	25
Onderhoud	6	7	6	5	6
Werk door derden	2	2	3	2	2
Arbeidskosten	33	38	41	42	37
Brandstoffen	17	9	3	8	12
Mest en stro	5	6	6	6	5
Overige materialen	5	7	7	6	6
Veekosten	1	1	7	2	2
Overige kosten	4	5	5	6	5
	100	100	100	100	100

b. Groepering der bedrijven naar bedrijfstype

1. De bedrijfsindeling

Ter verkrijging van inzicht in de rentabiliteit per bedrijfstype zijn de bedrijven in groepen van gelijksoortige bedrijven ondergebracht. Zoals vermeld, is hierbij uitgegaan van een aanwending van meer dan 50% van de getaxeerde jaarkosten aan een of enkele bedrijfs-onderdelen.

In onderstaande tabel geven wij een indruk van de belangrijkheid van de onderscheidene bedrijfsonderdelen in de diverse bedrijfstypegroepen, door de arbeidsbehoefte per bedrijfs onderdeel uit te drukken.

Tabel 5

DE RELATIEVE BETEKENIS DER BEDRIJFS-
ONDERDELEN IN DE VERSCHILLENDE BEDRIJFSTYPEN

	Overwegend staand glas						Over- we- gend plat- glas	Over- we- gend open grond	Over- wegend staand glas + open grond	Over- rige be- drij- ven	Totaal
	overwegend tomaten			overw. fruit	overw. toma- ten + fruit	overige staand glas- bedrij- ven					
	overw. on- verw.	overw. ver- warmd	overw. verw. en on- verw.								
Aantal bedrijven in %	26	14	9	4	15	5	3	7	11	6	100
STAAND GLAS VERWARMD											
tomaten	5	43	23	2	8	7	-	-	2	4	14
fruit	2	5	2	7	8	2	-	-	-	1	3
bloemen	1	16	6	-	6	40	-	-	2	-	8
	8	64	31	9	22	49	-	-	4	5	25
STAAND GLAS ONVERWARMD											
tomaten	55	9	31	18	32	16	10	15	31	26	29
fruit	7	11	12	51	22	8	3	5	7	5	12
bloemen	2	1	1	-	-	16	-	-	-	1	2
	64	21	44	69	54	40	13	20	38	32	43
PLATGLAS	8	5	11	9	7	2	69	8	14	40	10
OPEN GROND	20	10	14	13	17	9	18	72	43	23	22
Totaal tuinbouw	100	100	100	100	100	100	100	100	99	100	100
Landbouw/veeteelt	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Uit deze tabel blijkt, dat in 73% van de bedrijven het staand glas (naar de jaarkosten gemeten) een overwegende positie inneemt. In nagenoeg de helft der bedrijven is de tomatenteelt van overwegende betekenis. Van slechts 4% der bedrijven bleek de

exploitatie voornamelijk op de fruitteelt onder glas te zijn gericht. Bedrijven waarin de bloementeelt een overwegende positie inneemt, komen weinig voor.

Het gemengde karakter van de tuinbouw in het Westland komt in de tabel sterk tot uitdrukking, o.m. in het feit dat bij 37% der bedrijven geen bepaalde hoofddeelt bleek te domineren en dat deze bedrijven bijgevolg in een gecombineerde groep of restgroep moesten worden ondergebracht.

Van de totale arbeidsbehoefte had naar schatting:

25% betrekking op de verwarmde glasteelten

43% betrekking op de onverwarmde glasteelten

10% betrekking op de platglasteelten

22% betrekking op de opengrondsteelten.

De betrekking tussen de onderscheiding naar sub-gebied en bedrijfstype komt in tabel 6 tot uiting.

Tabel 6

HET VERBAND TUSSEN HET AANTAL BEDRIJVEN PER BEDRIJFSTYPE EN PER SUB-GEBIED

	Overwegend staand glas						over- we- gend plat glas	over- we- gend open grond	staand glas + plat- glas en/of open grond	over- rige be- drij- ven	To- taal
	overwegend tomaten			over- we- gend fruit	overw. toma- ten en fruit	over- rige staand glas bedrij- ven					
	overw. on- verw.	overw. ver- warmd	overw. verw. en on- verw.								
Sub-gebied I	18	16	6	1	7	5	2	-	-	2	57
" " II	11	2	2	6	10	3	2	1	3	3	43
" " III	6	1	1	-	3	-	-	6	8	1	26
" " IV	9	4	6	-	5	-	1	4	7	4	40
	44	23	15	7	25	8	5	11	18	10	166

De betekenis van de staand-glascultuur in de diverse sub-gebieden komt tot uiting in de verhouding van het aantal staand glasbedrijven t.o.v. het totaal aantal bedrijven per sub-gebied, t.w.:

Sub-gebied I	:	95%
" " II	:	80%
" " III	:	40%
" " IV	:	60%

Stookbedrijven vormen 17% van het totaal aantal bedrijven. Zij komen voornamelijk in sub-gebied I voor.

2. De arbeidsbezetting

Gegevens over de grootte en de procentuele samenstelling van de arbeidsbezetting per bedrijfstype zijn in tabel 7 opgenomen. Zij zijn aan bijlage II B ontleend.

Tabel 7

DE ARBEIDSBEZETTING PER BEDRIJFSTYPE EN DE PROCENTUELE SAMENSTELLING DAARVAN

	Overwegend staand glas						Over- we- gend plat- glas	Over- we- gend open grond	Staan- d glas- plat- glas en/of open grond	Ove- rige be- drij- ven	Totaal
	overwegend tomaten			over- we- gend fruit	overw. toma- ten en fruit	ove- rige staand glas- bedrij- ven					
	overw. on- verw.	overw. ver- warmd	overw. verw. en on- verw.								
Totale bezet- ting in man- jaren	2,3	3,6	3,0	3,0	2,9	3,2	1,6	2,4	2,4	2,2	2,7
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Ondernemer	48	37	49	38	39	40	73	41	58	54	45
Gezinsleden	15	17	24	12	22	13	1	26	10	11	17
Vast vreemd personeel	29	37	20	24	28	35	10	18	21	27	28
Los vreemd personeel	8	9	7	26	11	12	16	15	11	8	10
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

3. De bedrijfsresultaten over 1956

Thans volgt een vermelding van de bedrijfsresultaten welke bij onderscheiding naar bedrijfstype, gemiddeld per bedrijf werden verkregen. Voor de gedetailleerde gegevens zij verwezen naar bijlage III B.

Tabel 8

DE BEDRIJFSRESULTATEN OVER 1956 PER BEDRIJFSTYPE

	Overwegend staand glas						Over- we- gend plat- glas	Over- we- gend open grond	Staan- glas- plat- glas en/of open grond	Over- rige be- drij- ven	To- taal
	overwegend tomaten			over- we- gend fruit	overw. to- maten en fruit	overige staan- glas- bedrij- ven					
	overw. on- verw.	overw. ver- warmd	overw. verw. en on- verw.								
Aantal bedrijven	44	23	15	7	25	8	5	11	18	10	166
Arbeidsbezetting in manjaren	2,3	3,6	3,0	3,0	2,9	3,2	1,6	2,4	2,4	2,2	2,7
Opbrengsten	27080	63800	43380	29990	34930	49550	15840	26640	24810	24380	35220
Kosten	24480	53780	35970	29300	31880	42950	3330	22870	20350	20340	30650
Netto-overschot	2600	9820	7410	690	3050	6600	2510	3770	4460	4040	4570
Opbr. in % v/d kosten:											
gewogen	111	118	121	102	110	115	119	117	122	120	115
ongewogen	112	121	120	105	111	116	116	110	118	121	115
Standaardafwijking van de gemiddelde rentabiliteit	3,6	4,2	5,1	11,0	4,0	6,5	10,4	5,0	5,6	6,5	1,7

Bezien wij eerst het netto-overschot, dan blijkt, dat de bedragen welke voor elk der onderscheidende bedrijfstypen gemiddeld per bedrijf werden berekend, van f.700,- (bedrijven met overwegend fruitteelt onder glas) tot f.9.800,- (bedrijven met overwegend stooktomaten) variëren. Ook de rentabiliteitscijfers wijzen erop, dat de teelt van stooktomaten zeer winstgevend, die van fruit onder glas daarentegen weinig rendabel moet zijn geweest. De opengronds- en platglasbedrijven boekten een resultaat dat relatief aanmerkelijk gunstiger was dan dat der koude tomatenbedrijven. De exploitatie der "overige" staand-glasbedrijven, waarin de bloementeelt sterk is vertegenwoordigd, blijkt eveneens een gunstig resultaat te hebben opgeleverd.

Van de kosten, welke gemiddeld van f.13.000,- tot f.53.000,- per bedrijfstypegroep variëren, zijn in tabel 9 de bestanddelen in procenten van het totaal weergegeven.

4. De kosten

Tabel 9

DE PROCENTUELE SAMENSTELLING DER KOSTEN PER BEDRIJFSTYPE

Kosten soorten	Overwegend staand glas						Over- we- gend plat- glas	Over- we- gend open grond	Staan glas- plat- glas en/of open grond	Ove- rige be- drij- ven	Totaal
	overwegend tomaten			over- we- gend fruit	overw. toma- ten + fruit	ove- rige staand glas- bedrij- ven					
	overw. on- verw.	overw. ver- warmd	overw. verw. en on- verw.								
Rente, afschrijving, huur, grond- en polder- lasten	27	24	26	24	26	27	21	18	20	24	25
Onderhoud	7	6	6	9	6	7	4	4	5	6	6
Werk door derden	2	3	3	1	2	2	5	2	2	1	2
Arbeidskosten	39	28	36	43	38	31	51	44	49	45	37
Brandstoffen	5	24	14	6	10	17	1	-	3	3	12
Mest en stro	6	4	5	5	5	5	8	8	6	7	5
Overige materialen	6	5	5	4	5	7	5	10	8	7	6
Overige kosten	8	6	5	8	8	4	5	14	7	7	7
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

5. De opbrengsten

Een specificatie van de opbrengsten naar tak van bedrijf kon alleen ten aanzien van bloemen en bloembollen door de administratiekantoren worden verstrekt. De opbrengsten van groenten, fruit en vroege aardappelen zijn in één bedrag opgegeven. Onder verwijzing naar bijlage III, waarin de gemiddelde bedragen per bedrijf zijn vermeld, geven wij in onderstaande tabel een inzicht in de mate waarin de bloemenomzet deel uitmaakte van de totale omzet.

Tabel 10

BLOEMENOMZET OVER 1956 IN PROCENTEN VAN DE TOTALE OPBRENGSTEN OVER 1956

	Totaal		Sub-gebied I		Sub-gebied II		Sub-gebied III		Sub-gebied IV	
		%		%		%		%		%
OVERWEGEND STAAND GLAS										
Overwegend tomaten										
overwegend onverwarmd	(44)	4	(18)	5	(11)	6	(6)	-	(9)	2
" verwarmd	(23)	14	(16)	17	(2)	6	(1)	2	(4)	-
" verw.+ onverw.	(15)	7	(6)	14	(2)	9	(1)	-	(6)	-
overwegend fruit	(7)	2	(1)	3	(6)	2				
overwegend tom.+ fruit	(25)	8	(7)	12	(10)	5	(3)	-	(5)	9
overige bedrijven	(8)	56	(5)	51	(3)	61				
Totaal overw.staand glas	(122)	12	(53)	16	(34)	15	(11)	-	(24)	2
OVERWEGEND OPEN GROND	(11)	-			(1)	5	(6)	-	(4)	-
OVERWEGEND STAAND GLAS EN OPEN GROND	(18)	10			(3)	5	(8)	19	(7)	1
OVERWEGEND PLATGLAS	(5)	-	(2)	-	(2)	-			(1)	-
OVERIGE BEDRIJVEN	(10)	3	(2)	9	(3)	-	(1)	-	(4)	1
ALLE BEDRIJVEN TEZAMEN	(166)	11	(57)	16	(43)	13	(26)	5	(40)	2

tussen haakjes: aantal bedrijven

De opbrengsten van bloemen beliepen gemiddeld 11% van de totale opbrengsten der 166 deelnemende Westlandse bedrijven. Blijkens de veilingverslagen bedroeg de bloemenomzet over 1956 eveneens 11% van de totale omzet van alle 14 Westlandse veilingen tezamen, zodat de evenredige vertegenwoordiging van de bloemencultuur in dit onderzoek wel duidelijk is aangetoond.

Uit de tabel blijkt overigens, dat de bloemencultuur in vrijwel geen enkel bedrijfstype een belangrijk percentage van de totale omzet uitmaakt. Slechts enkele bedrijven met overwegende bloemencultuur zijn, tezamen met enkele gemengde bedrijven, opgenomen in het groepje der "overige" staand-glasbedrijven, waarvan de bloemenopbrengsten gemiddeld 56% van de totale omzet bedroegen.

In sub-gebied I zijn de bloemen naar omzetverhouding het sterkstevertegenwoordigd (16%). In de overige sub-gebieden

bedroeg de omzet van bloemen, resp. 13, 5 en 2% van de totale opbrengst.

Aan de hand van de jaarverslagen over 1956 der 12 Westlandse veilingen kon een indruk worden verkregen van de samenstelling van de veilingomzetten van groenten en fruit. Een summiere specificatie hiervan is per sub-gebied en in totaal, in tabel 11 gegeven.

Tabel 11

SPECIFICATIE VAN DE OMZETTEN VAN GROENTEN EN FRUIT DER WESTLANDSE VEILINGEN
OVER 1956 PER PRODUKT PER SUB-GEBIED

	Totaal		In procenten			
	Bedrag (x1000,-)	in %	Sub-gebied I	Sub-gebied II	Sub-gebied III	Sub-gebied IV
Tomaten	48.154	47	58	44	36	36
Druiven	11.591	11	12	16	7	6
Sla	10.264	10	6	12	17	12
Bloemkool	5.520	5	4	6	6	8
Andijvie	3.610	4	4	3	3	3
Overige produkten	22.915	23	16	19	31	35
Totaal veiling- omzet	102.054	100	100	100	100	100
Totaal veiling- omzet in %	100		44	22	12	22

De gemiddelde prijzen bedroegen:

Tabel 12

VEILINGPRIJZEN DER BELANGRIJKSTE PRODUKTEN OVER 1956
gemiddeld per sub-gebied

	Totaal	Sub-gebied I	Sub-gebied II	Sub-gebied III	Sub-gebied IV
Tomaten (per kg)	0,74	0,84	0,67	0,56	0,68
Druiven (per kg)	1,42	1,47	1,44	1,25	1,31
Sla (per stuk)	0,14	0,14	0,13	0,14	0,14
Bloemkool(per stuk)	0,35	0,46	0,37	0,28	0,31
Andijvie (per kg)	0,48	0,54	0,47	0,42	0,39

De totale veilingomzet van bloemen kan aan de hand van de jaarverslagen der bloemenveilingen te Honselersdijk en te Poeldijk als volgt worden gespecificeerd. De gemiddelde prijzen zijn daarbij tevens vermeld:

Tabel 13

VEILINGOMZETTEN EN -PRIJZEN VAN BLOEMEN OVER 1956

	Bedrag (x 1000)	In %	Gemiddelde prijs
Anjers	1.895	15	0,12 per stuk
Freesia's	3.070	25	0,56 per bos
Chrysanten (tros)	2.663	22	0,70 per bos
" (geplozen)	823	7	0,16 per stuk
Snijgroen	1.223	10	0,79 per bos
Tulpen	608	5	0,75 per bos
Overige soorten	1.930	16	
	12.212	100	

3. De invloed van de bloementeel t op de rentabiliteit

De teelt van bloemen treft men op vele Westlandse bedrijven aan. Van de 166 aan dit onderzoek deelnemende bedrijven bleek in 1956 door 75 bedrijven bloementeel t te zijn beoefend.

Van de vele bloemisterijgewassen zijn het vooral de chrysanten, anjers en freesia's, waarop de produktie is gericht. In 1956 vormde de opbrengst dezer produkten ongeveer 70% van de totale omzetwaarde van bloemen in dit gebied.

Gezien het grote aantal bedrijven met bloementeel t, alsmede het relatief nog lage omzetpercentage, is het begrijpelijk dat vrijwel geen enkel bedrijf in het onderzoek werd aangetroffen, waarin de bloemenproduktie een dominerende plaats inneemt. Dit feit bemoeilijkt uiteraard de beoordeling van de mate, waarin de bloemisterij tot het berekende bedrijfsresultaat heeft bijgedragen. De omstandigheid, dat de rentabiliteit der voornoemde 75 bedrijven bij onderzoek niet bleek te correleren met het omzetpercentage bloemen van die bedrijven, wijst er echter op,

dat de winstgevendheid van de bloementeel t geen afwijkend beeld vertoonde t.o.v. die van de groententee lt.

4. D e s p r e i d i n g d e r b e d r i j f s u i t k o m s t e n

Bijlage IV, waarin elk bedrijf afzonderlijk is opgenomen, geeft een beeld van de spreiding van de gemiddelde rentabiliteit.

Ter onderscheiding van de winstgevende bedrijven ten opzichte van bedrijven, welke in 1956 verlies leden, zijn in deze bijlage ter hoogte van het cijfer 100 lijnen aangebracht. De bedrijven, welke ter rechterzijde van deze lijnen worden aangetroffen hadden in 1956 een gunstig resultaat. Aan bijlage IV ontleen wij de volgende tabel.

Tabel 14

HET AANTAL WINSTGEVENDE BEDRIJVEN, ONDSCH EIDEN NAAR GEBIED EN BEDRIJFSTYPE

Groepering	Aantal deelnemende bedrijven(a)	Aantal winstgevende bedrijven(b)	b in procenten van a
NAAR SUB-GEBIED:			
I Wateringen, Kwintshoul, Sammersbrug, Honselersdijk, Poeldijk	57	42	74
II Naaldwijk, Monster, Zwartendijk	43	32	74
III 's-Gravenzande, Woutersweg	26	20	77
IV Westerlee, Maasland	40	32	80
NAAR BEDRIJFSTYPE:			
Overwegend staand glas			
Overwegend tomaten			
overwegend onverwarmd	44	33	75
" verwarmd	23	20	87
" verwarmd en onverw.	15	12	80
overwegend fruit	7	3	43
overwegend tomaten en fruit	25	19	76
overige staand-glasbedrijven	8	6	75
Overwegend platglas	5	3	60
" open grond	11	8	73
" staand glas en open grond	18	13	72
Overige bedrijven	10	9	90
	166	126	76

In totaal blijkt 76% der Westlandse bedrijven winstgevend te zijn geweest. Van 24% der bedrijven konden derhalve de kosten niet door de opbrengsten worden gedekt.

Bij de indeling naar sub-gebied vertoont sub-gebied No.IV - met 80% winstgevende bedrijven - het gunstigste beeld. Voor de diverse bedrijfstypen zien wij over het geheel genomen geen grote afwijkingen van de percentages ten opzichte van het algemeen gemiddelde percentage. In één categorie van 7 bedrijven t.w. de bedrijven met overwegend fruit bloek echter slechts 43% (3 bedrijven) een netto-overschot te hebben opgeleverd. Een vergelijking met 1955 (rapport No.284), toont, dat van het totale aantal deelnemende bedrijven eveneens 76% winstgevend was. In de verschillende groeperingen blijkt het percentage winstgevende bedrijven voor 1955 en 1956 echter aanmerkelijk te zijn gewijzigd.

5. Vergelijking van de bedrijfsuitkomsten over 1956 met die over 1955

a. De bedrijfsindeling

Alvorens na te gaan hoe de rentabiliteit over 1956 zich ten opzichte van 1955 heeft ontwikkeld, geven wij in onderstaande tabel een beeld van de relatieve betekenis der bedrijfsonderdelen en van de ontwikkeling welke zich per bedrijfsonderdeel - eveneens relatief - heeft voorgedaan.

Tabel 15

DE STRUCTUUR VAN HET GRONDGEBRUIK IN 1956 EN DE ONTWIKKELING TEN OPZICHTE VAN 1955

Bedrijfsonderdelen	Procentuele verhouding der bedrijfsonderdelen in 1956 (basis: arbeidsbehoefte)	Uitbreiding of inkrimping in % van de oppervlakte 1955
Staand glas verwarmd	25	7
Staand glas onverwarmd	43	0
Platglas	10	2
Open grond (tuinbouw)	22	5
	100	

De omvang van de teelten onder koud glas blijkt per saldo onveranderd te zijn gebleven, in tegenstelling tot die onder verwarmd staand glas welke met 7% toenam. Ten aanzien van de platglascultuur werd weliswaar een kleine uitbreiding becijferd, doch het aantal ramen bleek met 6% te zijn verminderd.

b. De bedrijfsuitkomsten

Voor een vergelijking van de bedrijfsresultaten over 1956 met die van 1955 zijn de bedrijven ingedeeld in de groepen, waarin zij voor het onderzoek over 1956 zijn ondergebracht.

De rentabiliteit over 1955 en 1956 en de mate waarin de kosten, resp. de opbrengsten tot de ontwikkeling hebben bijgedragen.

Tabel 16

Groepering	Aantal bedrijven	Rentabiliteit		1956 in proc. van 1955	
		1955	1956	Kosten	Opbrengsten
<u>Naar sub-gebied</u>					
Sub-gebied I	57	110	113	111	114
" II	43	115	114	115	114
" III	26	112	118	105	111
" IV	40	110	118	112	120
<u>Naar bedrijfstype (indeling 1956)</u>					
Overwegend staand glas					
Ov. tomaten onverw.	44	111	111	111	111
" verwarmd	23	113	118	115	120
" onverw. en verw.	15	112	121	114	123
Ov. fruit	7	114	102	117	105
" tomaten en fruit	25	108	110	102	104
Overige staand-glas- bedrijven	8	111	115	119	124
Overwegend platglas	5	111	119	118	126
" open grond	11	112	117	104	108
" st.glas en open grond	18	111	122	109	120
Overige bedrijven	10	114	120	111	117
	166	111	115	111	115

Uit de tabel blijkt, dat de kosten gemiddeld met 11% waren gestegen. De opbrengststijging was 4% hoger, waardoor deze opbrengsten van f.111,- tot f.115,- per f.100,- kosten toenamen.

In alle onderscheidensgroepen blijken zowel de kosten als de opbrengsten - overigens in zeer uiteenlopende mate - te zijn toegenomen. Behoudens ten aanzien van de groep der overwegend onverwarmde bedrijven (waarvan de rentabiliteit op 111 bleef gehandhaafd) en t.a.v. de bedrijven met overwegend fruitteelt (waarvan de opbrengsten van f.117,- tot f.105,- per f.100,- kosten afnamen) boekten alle groepen een vooruitgang.

Uit tabel 17 blijkt in welke mate de diverse kostenbestanddelen - onder invloed van hoeveelheids- en prijsfactoren - tot de gemiddelde kostenstijging hebben bijgedragen.

Tabel 17

DE KOSTENVERHOUDING 1956 TOT 1955 PER KOSTENBESTANDDEEL

	Procentuele verdeling der kostenbestanddelen	Ontwikkeling per kostenbestanddeel (1955= 100)	Aandeel in de ontwikkeling
	%	%	%
Rente, afschrijving, huur, grond- en polderlasten	25	112	3
Arbeid	37	109	4
Brandstoffen	12	128	2
Mest en stro	5	105	-
Overige kosten	21	107	2
	100	111	11

Door de geringe mate waarin de opbrengsten in de boekhoudingen worden gespecificeerd leveren deze gegevens voor een vergelijking van de opbrengsten over 1956 met die over 1955 niet meer op dan in onderstaande tabel tot uitdrukking komt:

Tabel 18

DE OPBRENGSTENVERHOUDING 1956 T.O.V.1955 PER OPBRENGSTCATEGORIE

	Procentuele samenstelling der opbrengsten over 1956	Ontwikkeling per opbrengstcategorie (1955=100)	Aandeel in de ontwikkeling
	%	%	%
Groenten en kasfruit	84	113	11
Bloemen en bloembollen	13	138	4
Overige opbrengsten	3	89	-
	100	115	15

Aan de jaarverslagen der 14 Westlandse veilingen konden echter gegevens worden ontleend waardoor een beter inzicht in de ontwikkeling van de omzetten van 1955 op 1956 kon worden verkregen.

Onderstaande tabel geeft aan in welke mate de hoeveelheden en de prijzen der belangrijkste produkten tot deze ontwikkeling hebben bijgedragen.

Tabel 19

VEILINGAANVOER, -OMZET EN GEMIDDELTE PRIJS VAN GROENTEN,
FRUIT EN BLOEMEN IN HET WESTLAND OVER 1955 EN 1956
(hoeveelheden en bedragen x 1000)

Produkten		1955			gem. prijs	1956			gem. prijs	1956 in % v. 1955		
		hoeveel- heid	bedrag	in %		hoeveel- heid	bedrag	in %		hoev. heid	be- drag	gem. prijs
Tomaten	(kg)	64.642	38.444	40,0	0,59	65.177	48.007	42,0	0,74	101	125	125
Druiven	(kg)	9.157	11.992	12,5	1,31	8.276	11.198	9,8	1,35	90	93	103
Sla	(st.)	56.476	7.820	8,1	0,41	71.547	9.974	8,7	0,14	127	127	100
Bloemkool	(st.)	16.660	5.135	5,3	0,31	15.924	5.454	4,7	0,34	96	106	110
Andijvie	(kg)	9.266	3.401	3,5	0,37	7.751	3.546	3,1	0,45	84	104	122
Overige groenten en fruit			20.544	21,4			23.878	21,0			116	
Totaal groenten en fruit			87.336	90,8			102.057	89,3			117	
Chrysanten	(tros)	4.285	2.107	2,1	0,49	3.799	2.663	2,3	0,70	89	126	143
"	(gepl.)	4.691	728	0,8	0,16	5.061	823	0,7	0,16	108	113	100
Anjers		12.439	1.351	1,4	0,11	16.394	1.892	1,7	0,12	132	140	109
Freesia's		2.629	1.887	2,0	0,72	4.574	3.040	2,7	0,66	174	161	92
Overige bloemen			2.809	2,9			3.794	3,3				
Totaal bloemen			8.882	9,2			12.212	10,7			138	
Totaal Generaal			96.218	100			114.269	100			119	

Bron: Jaarverslagen der Westlandse veilingen.

Wij constateren, dat de prijzen van de meeste produkten ten opzichte van 1955 zijn gestegen. Vooral de toeneming van de tomatenprijs met 25% heeft in belangrijke mate tot de omzetstijging bijgedragen. De aanvoer was over het algemeen - onder

invloed der ongunstige weersomstandigheden - geringer dan in 1955. Een uitzondering hierop gold de sla-aanvoer, welke met 27% toenam. Het indexcijfer voor de aanvoer van tomaten (101) wijst op een kleine stijging. Uit het feit dat hierin uitbreiding is verdisconteerd, kan worden aangenomen, dat de kilogram-opbrengst per eenheid van oppervlakte lager was dan in 1955. De sterkste stijging onderging de omzet van bloemen; tot deze toeneming hebben zowel de grotere produktie (anjers en freesia's) als de hogere middenprijs (troschrysanthen) bijgedragen.

6. H e t i n k o m e n p e r o n d e r n e m e r

a. Algemeen

Het gezinsinkomen van de ondernemer uit het bedrijf wordt gevormd door de volgende bestanddelen:

1. het bedrijfsresultaat;
2. de rente van het eigen vermogen, belegd in het bedrijf;
3. het onder de kosten opgenomen bedrag voor handenarbeid van de ondernemer en diens gezinsleden.

Naast dit inkomen kunnen uiteraard nog inkomsten uit andere bronnen zijn verkregen. Deze neveninkomsten interesseren ons, ten einde een juiste vergelijking te kunnen maken tussen het voor vertering beschikbare totale inkomen en de privé-onttrekkingen. Het verschil tussen bovengenoemde grootheden geeft nl. het bedrag van de besparingen of ontsparingen aan.

In bijlage V zijn de voor elk der bovengenoemde inkomensbestanddelen berekende bedragen opgenomen.

b. Het inkomen uit het bedrijf

In tabel 20 is het inkomen vermeld, dat het bedrijf gemiddeld per ondernemer heeft opgeleverd. Deze tabel geeft tevens de procentuele samenstelling van het inkomen aan. De twee bekende groeperingen zijn in de tabel onder elkaar opgenomen.

Tabel 20

DE PROCENTUELE SAMENSTELLING VAN HET GEZINSINKOMEN UIT HET BEDRIJF

Groepering	Aantal be- drij- ven	Aantal onder- nemers	Gezins- inkomen per on- derne- mer uit het be- drijf gld.	Samenstelling van het inkomen				
				netto- over- schot	handen- arbeid onder- nemer	rente eigen ver- mogen	handen- arbeid gezins- leden	totaal
				%	%	%	%	%
<u>NAAR SUB-GEBIED</u>								
sub-gebied I	57	61	15380	31	31	24	14	100
" " II	43	48	11650	30	40	20	10	100
" " III	26	30	11990	34	40	17	9	100
" " IV	40	44	12290	34	38	13	15	100
<u>NAAR BEDRIJFSTYPE</u>								
<u>Overwegend staand glas</u>								
overwegend tomaten onverw.	44	45	10750	24	43	21	12	100
" " verw.	23	27	19600	43	25	22	10	100
" " onverw. en verw.	15	20	15300	36	31	18	15	100
" fruit	7	8	8800	7	49	30	14	100
" tomaten + fruit	25	27	12820	22	35	25	18	100
overige staand-glasbedrijven	8	9	15660	37	32	23	8	100
Overwegend platglas	5	5	8580	29	59	12	-	100
Overwegend open grond	11	11	12020	32	36	13	19	100
Overwegend staand glas en open grond	18	21	10880	35	46	11	8	100
Overige bedrijven	10	10	11800	34	43	14	9	100
Totaal het Westland	166	183	13100	32	36	20	12	100

Het gemiddelde inkomen blijkt volgens deze tabel f.13.100,- per ondernemer te hebben bedragen. Bijna de helft van dit bedrag kan worden beschouwd als te zijn verkregen uit de voor de resultatenberekening gewaardeerde beloning voor de handenarbeid welke door de ondernemer en diens gezinsleden in het bedrijf werd verricht; 20% van het inkomen werd gevormd door de vergoeding van rente over het gemiddeld geïnvesteerde vermogen, onder aftrek van de betaalde rente, zodat het netto-bedrijfsresultaat voor ruim 30% tot de vorming van het gemiddelde gezinsinkomen, dat door het bedrijf per ondernemer werd opgeleverd, heeft bijgedragen.

De hoogste inkomens waren voor de ondernemers der stookbedrijven (f. 19.600,-) hetgeen ook in het gemiddelde inkomen van sub-gebied I tot uiting komt, de laagste voor de ondernemers der kleine groepen van bedrijven met overwegend fruit (f.8.800,-) en platglas(f.8.600,-).

Met uitzondering van deze uitersten lag het inkomensniveau der diverse bedrijfstype-groepen tussen f.10.000,- en f.15.000,- per ondernemer.

Verschaft tabel 20 inzicht in de grootte en de opbouw van het ondernemersinkomen gemiddeld per groep, tabel 21 toont de spreiding van dit inkomen binnen de verschillende groepen.

Tabel 21

DE SPREIDING VAN HET GEZINSINKOMEN PER ONDERNEMER UIT HET BEDRIJF OVER
1956
(aantal bedrijven per inkomensklasse)

Groepering	Aantal onder- nemers per be- drijf	Aantal be- drij- ven	Inkomensklassen in glds					
			<5000	5000 - 7500	7500 - 10000	10000 - 15000	15000 - 25000	>25000
<u>NAAR SUB-GEBIED</u>								
Sub-gebied I	1.1	57	5	5	10	16	11	10
" " II	1.1	43	3	5	12	14	7	2
" " III	1.2	26	2	6	5	6	5	2
" " IV	1.1	40	2	8	5	12	12	1
<u>NAAR BEDRIJFSTYPE</u>								
<u>Overwegend staand glas</u>								
overw.tomaten onverw.	1.0	44	5	5	8	20	5	1
" " verw.	1.2	23	1	-	2	4	9	7
" " verw.								
on onverw.	1.3	15	-	2	1	5	4	3
" fruit	1.1	7	2	1	2	-	2	-
" tomaten + fruit	1.1	25	2	2	9	3	7	2
overige bedrijven	1.1	8	-	1	1	4	2	-
Overwegend platglas	1.0	5	-	3	-	2	-	-
" open grond	1.0	11	1	4	2	2	1	1
Overwegend staand glas en open grond	1.2	18	1	4	4	6	2	1
Overige bedrijven	1.0	10	-	2	3	2	3	-
Totaal aantal bedrijven		166	12	24	32	48	35	15
Totaal Het Westland in %		100	7	15	19	29	21	9

De grootste frequentie ligt bij een inkomen van f.10.000,- à f.15.000,- (29%). Vooral de koude tomatenbedrijven zijn in deze inkomensklasse sterk vertegenwoordigd. De gemiddelde frequentiepercentages per inkomensklasse wijzen op een betrekkelijk kleine spreiding: 84% der bedrijven leverde een bedrijfsinkomen op dat gelegen is tussen f.5.000,- en f.25.000,- per ondernemer, en wel in een over de betreffende inkomensklassen vrij gelijkmatige verdeling. Slechts

7% der bedrijven leverde een lager inkomen op dan f.5.000,- per ondernemer; daartegenover bleken de ondernemers van 9% der bedrijven een inkomen van meer dan f.25.000,- te hebben verkregen.

c. De verteringen

Een vermelding van de bedragen, welke gemiddeld voor consumptieve doeleinden aan het vermogen van de ondernemer werden onttrokken, treft men aan in kolom 13 van bijlage V. Daarnaast - in kolom 14 - is het aandeel dat daarvan door de fiscus voor directe persoonlijke belastingen is opgeëist, tot uitdrukking gebracht. De desbetreffende bedragen hebben betrekking op belastinggelden, welke in 1956 werden voldaan. Zij betreffen voorlopige aanslagen over 1956, alsmede definitieve aanslagen over vorige jaren.

Uit tabel 22 blijkt o.m., dat het totale gemiddelde gezinsinkomen over 1956 voor het Westland f.13.600,- per ondernemer bedroeg, van welk bedrag f.10.000,- voor privé-doeleinden werd opgenomen. Een bedrag van f.2.100,- hiervan werd door de fiscus opgeëist.

Per sub-gebied zien wij voor de sub-gebieden II, III en IV privé-opnamen variërend van f.8.400,- tot f.9.500,-, tegenover inkomens welke op een niveau van f.12.000,- à f.13.000,- waren gelegen. In sub-gebied I waren privé-opnamen en inkomens gemiddeld ± f.3.000,- hoger dan in de andere sub-gebieden.

Tabel 22

VERGELIJKING PRIVE-OPNAMEN EN TOTAAL GEZINSINKOMEN OVER 1956
(gemiddeld per ondernemer per sub-gebied)

	Aantal bedrij- ven	Aantal onder- nemers	Gezinsinkomen			Privé-opnamen		Gemidd. bespa- ring	Gespaard		Ontspaard	
			uit bedrijf	uit andere bronnen	totaal	totaal	waarvan belas- tingen		aantal onder- nemers	+	aantal onder- nemers	-
<u>Sub-gebied</u>												
I	57	61	15380	520	15900	12210	3030	3690	42	6990	19	3610
II	43	48	11650	340	11990	9140	1390	2850	34	5350	14	3220
III	26	30	11990	700	12690	9460	2600	3230	25	4300	5	2120
IV	40	44	12290	390	12680	8370	1360	4310	38	5100	6	620
Gemiddelde v/h Westland	166	183	13100	470	13570	10030	2130	3540	76%	5580	24%	2910

Uit tabel 23 waarin dezelfde gegevens naar inkomensklasse zijn gerangschikt, blijkt o.m. de stijging der privé-opnamen naarmate het inkomen hoger wordt. Alleen in de groep met een inkomen van minder dan f.5.000,- werd een hoger bedrag voor privé-doeleinden aan het bedrijf onttrokken dan voor vertoring beschikbaar was.

Tabel 23

VERGELIJKING PRIVÉ-OPNAMEN EN TOTAAL GEZINSINKOMEN OVER 1956

(gemiddelde per ondernemer per inkomensklasse)

Inkomensklasse	Aantal bedrijven	Aantal ondernemers	Gezinsinkomen			Privé-opnamen		Gemiddelde besparing	Gespaard		Ontspaard	
			uit bedrijf	uit andere bronnen	totaal	totaal	waarvan belastingen		aantal ondernemers	+	aantal ondernemers	-
< 5000	12	13	3310	7110	3200	6060	820	72860	3	360	10	3820
5000- 7500	20	23	6270	200	6470	5740	760	730	15	1660	8	1040
7500- 10000	29	30	8020	610	8630	8110	1180	520	19	2610	11	3080
10000- 15000	50	59	11760	310	12070	9640	1560	2430	47	3810	12	2990
15000- 20000	24	24	16150	380	16530	10130	2140	6400	24	6400	-	-
20000- 25000	12	13	21630	940	22570	15680	4240	6890	11	8700	2	3090
25000- 50000	19	21	28920	1180	30100	17420	6050	12680	20	13590	1	5650
Gemiddelde v/h Westland	166	183	13100	470	13570	10030	2130	3540	76%	5580	24%	2910

d. De besparingen

Van de tabellen 22 en 23 beogen de meest rechtse kolommen inzicht te geven in de omvang der besparingen, resp. ontsparingen. De in deze kolommen vermelde bedragen zijn gemiddelden per ondernemer. Het aantal ondernemers is voor beide categorieën eveneens opgenomen. Volgens deze tabellen werd door 76% van de ondernemers gespaard, terwijl 24% van de ondernemers meer heeft opgenomen dan het verteerbare gezinsinkomen bedroeg.

7. De vermoedelijke bedrijfsresultaten over 1957

a. De voorlopige cijfers

Hoewel de eindcijfers over 1957 thans nog niet van alle administratiekantoren zijn ontvangen, zijn wij in staat de bedrijfsuitkomsten vrij nauwkeurig te benaderen. Voor de wijze waarop deze voorlopige berekening is uitgevoerd, verwijzen wij naar sub b van in deze paragraaf gegeven toelichting.

Door het veelal sterk gemengde karakter van het Westlandse bedrijf is het in vele gevallen niet mogelijk, aan het bedrijfsresultaat conclusies te ontleen met betrekking tot de resultaten der afzonderlijke teelten. Voor de uitkomsten van de teelten van koude tomaten en stooktomaten (inclusief eventuele voor- en/of nateelten) ligt het nog het gunstigste omdat het aantal bedrijven waarin men min of meer op deze teelten is gespecialiseerd, voldoende groot is, om een redelijk betrouwbare indruk van de resultaten dezer teelten te verkrijgen.

Om deze reden is de onderscheiding naar bedrijfstype voor deze categorie van bedrijven iets scherper doorgevoerd dan tot dusver het geval was. De hier bedoelde groepen van bedrijven maken deel uit van hoofdgroeperingen, waarvoor als criterium de mate van verwarming heeft gegolden. Wij krijgen dus van de bedrijven met overwegend (d.w.z. meer dan 50% van de kosten) staand glas in de eerste plaats de onderscheiding: overwegend verwarmd, resp. overwegend onverwarmd. Van elk dezer groepen wordt dan bovendien de groep met overwegend stooktomaten resp. koude tomaten nog eens afzonderlijk tot uitdrukking gebracht. Hetzelfde is het geval t.a.v. de groep "overwegend tomaten en fruit", waardoor mogelijk globale conclusies kunnen worden getrokken met betrekking tot de rentabiliteit van het fruit. Een vergaande onderscheiding welke tot kleine aantallen bedrijven per groep leiden, is voor deze voorlopige berekening vermeden.

De voorlopige cijfers zijn in tabel 24 in een gemiddelde per bedrijfstype en per sub-gebied tot uitdrukking gebracht. Ter vergelijking is voor de onderscheidene groepen ook de gemiddelde rentabiliteit over 1956 vermeld.

Tabel 24

VOORLOPIGE CIJFERS BETREFFENDE DE BEDRIJFSUITKOMSTEN OVER 1957
(gemiddeld per bedrijf)

Groepering	Aantal be- drijven	Opbrengsten	Kosten	Netto- over- schot	Opbrengsten in % van de kosten (gewogen)	
					1957	1956
<u>NAAR BEDRIJFSTYPE</u>						
<u>Overwegend staand glas</u>						
1. overwegend verwarmd	42	63.700	56.300	7.400	113	117
<u>waarvan overwegend stooktomaten</u>	(20)	(62.900)	(53.600)	(9.300)	(117)	(121)
2. overwegend onverwarmd	79	30.900	28.300	2.600	109	115
<u>waarvan overwegend koude tomaten</u>	(40)	(28.400)	(25.500)	(2.900)	(111)	(114)
<u>waarvan overwegend tomaten en fruit</u>	(31)	(31.900)	(30.300)	(1.600)	(105)	(110)
3. Verwarmd en onverwarmd	15	39.400	34.000	5.400	116	117
Overige bedrijven	29	23.200	21.200	2.000	109	114
Totaal	165	38.700	34.700	4.000	112	115
<u>NAAR SUB-GEBIED</u>						
Sub-gebied I	57	48.100	42.600	5.500	113	113
" II	43	35.700	33.100	2.600	108	114
" III	25	32.100	29.400	2.700	109	118
" IV	40	32.500	28.300	4.200	115	118

Voor de Westlandse tuinbouw als geheel werd over 1957 een netto-overschot van gemiddeld f.4.000,- per bedrijf, dit is 12% van de kosten, berekend. In de sub-gebieden I en IV blijkt de rentabiliteit resp. 1 en 3 punten boven het algemeen gemiddelde, in de beide andere gebieden daarentegen een 3-tal punten onder dat gemiddelde te hebben gelegen.

Per bedrijfstype uitgedrukt blijkt de rentabiliteit der overwegende stookbedrijven 113, der overwegende stooktomaten-bedrijven 117 en der overwegend onverwarmde bedrijven 109 te hebben bedragen.

Het feit dat de resultaten der bedrijven met overwegend groenten en fruit (105) aanmerkelijk ongunstiger waren dan die der bedrijven met overwegend onverwarmde tomaten (111), zou erop wijzen, dat de uitkomsten van de onverwarmde teelten van fruit onder glas gemiddeld minder rendabel zijn geweest dan die van koude tomaten. Rentabiliteitsverschillen van grote betekenis kwamen overigens tussen de onderscheidene groepen niet voor.

Ten opzichte van 1956 is de rentabiliteit gemiddeld met 3 punten gedaald. Deze daling blijkt zich in alle bedrijfstype-groepen - in vrij gelijke mate - te hebben voorgedaan. De bedrijven in de sub-gebieden III en II reageerden het sterkst op deze rentabiliteitsverslechtering. In groep I daarentegen bleef de rentabiliteit gemiddeld op 113 gehandhaafd.

Daar de verandering van de rentabiliteit zowel het gevolg was van kosten-- als van opbrengstenmutaties, is het interessant na te gaan in hoeverre elk der genoemde factoren tot de ongunstige ontwikkeling heeft bijgedragen. Tabel 25, waarin de opbrengsten en de kosten zijn uitgedrukt in een percentage van deze grootheden over 1956, geeft hiervan een beeld.

De geringe verslechtering van de winstgevendheid van de Westlandse tuinbouw ten opzichte van 1956 blijkt volgens deze tabel te zijn veroorzaakt door een toeneming der opbrengsten met 10% en een kostenstijging ad 14%. De opbrengststijging ad 10% komt overeen met de stijging der veilingomzetten (zie tabel 28).

Bezien wij de opbrengstverhouding met 1956 nader per bedrijfstype, dan blijken de verschillende typen weinig of niet van het gemiddelde stijgingspercentage af te wijken. Dit geldt eveneens voor de diverse sub-gebieden behoudens waar het sub-gebied III betreft (opbrengststijging 106).

Tabel 25

DE VERMOEDELIJKE ONTWIKKELING VAN DE RENTABILITEIT VAN 1956 OP 1957 VAN 164
(DEZELFDE) BEDRIJVEN

Groepering	Aantal be- drijven	Rentabi- liteit 1956	Opbrengsten 1957	Kosten 1957	Renta- biliteit 1957
			1956 = 100		
<u>NAAR BEDRIJFSTYPE</u>					
overwegend staand glas					
overwegend verwarmd	42	117	110	113	113
waarvan overw.stooktomaten	(20)	(121)	(111)	(115)	(117)
overwegend onverwarmd	78	115	109	114	109
waarvan overwegend koude tomaten	(40)	(114)	(111)	(114)	(111)
waarvan overwegend groenten en fruit	(31)	(110)	(110)	(115)	(105)
verwarmd en onverwarmd	15	117	109	110	116
overige bedrijven	29	114	114	119	109
Totaal	164	115	110	114	112
<u>NAAR SUB-GEBIED</u>					
Sub-gebied I	56	114	111	111	113
" II	43	114	111	117	108
" III	25	118	106	116	109
" IV	40	118	110	113	115

Ook de kostenstijging week voor de meeste groepen slechts weinig af van het gemiddelde stijgingspercentage.

Uiteraard is de toeneming van de kosten zowel als gevolg van hoeveelhedsveranderingen als van prijsstijgingen ontstaan. Wat deze laatste betreft zijn hierin $\pm 2\%$ begrepen als gevolg van de verhoging van het tarief - van 4 op 5% - op basis waarvan de rentekosten zijn berekend.

De invloed van hoeveelheds- en prijsfactoren kon niet afzonderlijk worden gekwantificeerd. Wel kan de stijging per kostenbestanddeel worden aangegeven alsook de mate waarin de desbetreffende kostenelementen tot de toeneming hebben bijgedragen.

Tabel 26

DE KOSTENVERHOUDING 1957 T.O.V. 1956 PER KOSTENBESTANDDEEL EN HET AANDEEL VAN ELK DER KOSTENBESTANDDELEN IN HET GEM.STIJGINGSPERCENTAGE

	Procentuele verdeling der kosten- bestanddelen	1955 = 100	Aandeel in de toeneming
	%	%	%
Rente en afschrijving	26	124	6 x)
Onderhoud	5	98	-
Arbeid	36	110	4
Brandstoffen	11	106	1
Overige kosten	22	116	3
Totaal	100	114	14

x) waarvan 2% ten gevolge van de stijging van het rentetarief van 4% op 5%.

Ten einde enig inzicht te verkrijgen in de mate waarin uitbreiding van duurzame produktiemiddelen - welke uiteraard een belangrijk deel van de kostentoeeneming zal hebben veroorzaakt - heeft plaats gehad, geven wij in onderstaande tabel een beeld van de ontwikkeling ten opzichte van 1956 van het grondgebruik.

Tabel 27

DE STRUCTUUR VAN HET GRONDGEBRUIK OP 164 BEDRIJVEN IN 1957 EN DE ONTWIKKELING DAARVAN TEN OPZICHTE VAN 1956

	De structuur van het grond- gebruik in 1957 (basis arbeids- behoefte)	Uitbreiding of inkrimping t.o.v. 1956
Staannd glas verwarmd	25%	5,5%
Staannd glas onverwarmd	45%	4,3%
Flatglas	10%	% 0,4%
Open grond	20%	% 4,5%
	100%	1,0%

Tabel 28 welke is samengesteld uit gegevens van 14 Westlandse veilingen, geeft tenslotte een beeld van de mate, waarin de verschillende produkten tot de algemene omzetstijging van 1956 op 1957 hebben bijgedragen. Hierin zien wij, dat de omzet van tomaten, die ongeveer 50% van de totale omzet uitmaakt, met niet minder dan 27% t.o.v. 1956 is gestegen.

Deze stijging is geheel te danken aan de hogere aanvoer; de gemiddelde prijs bleef nl. nagenoeg gelijk aan die van 1956.

De geldelijke omzet van de sla daalde met niet minder dan 24%; deze daling was enerzijds het gevolg van een prijsdaling ad 36%, anderzijds van een grotere aanvoer.

Uit de tabel blijkt voorts, dat het aandeel van de bloemen in de totale afzet enigszins is teruggelopen. Was deze in 1956 10,7%, in 1957 maakten de bloemen 10,2% van de omzet uit. Deze afneming was vooral het gevolg van een prijsdaling van chrysanten en freesia's, waardoor de omzet - ondanks de gestegen aanvoer van chrysanten - in ontwikkeling achterbleef bij die van groenten en kasfruit.

Tabel 28

VEILINGAANVOER, -OMZETTEN EN GEMIDDELDE PRIJZEN OVER 1957 VAN GROENTEN, FRUIT EN BLOEMEN IN HET WESTLAND, IN VERGELIJKING MET 1956

	Procentuele verde- ling van de omzet		1957 in procenten van 1956		
	1956	1957	Hoeveelheid	Bedrag	Gemiddelde prijs
	%	%	%	%	%
<u>Groenten en fruit</u>					
tomaten	42,0	48,9	128	127	99
druiven	9,8	10,0	85	109	128
sla	8,7	6,2	118	76	64
bloemkool	4,7	4,4	115	100	88
andijvie	3,1	2,4	106	85	79
overige groentenen. fruit	21,0	17,9		98	
Totaal groenten en fruit	89,3	89,8		110	
<u>Bloemen</u>					
chrysanten(tros)	2,3	2,4	124	112	90
" (geplozen)	0,7	0,7	94	108	115
anjers	1,7	1,6	104	104	100
freesia's	2,7	2,3	103	95	92
overige bloemen	3,3	3,2		107	
Totaal bloemen	10,7	10,2		105	
Totaal groenten, fruit en bloemen	100,0	100,0			
Totaal bedrag (x1.000.000)	114,3	125,4		110	

b. De wijze van berekening der voorlopige resultaten

De methode van berekening der voorlopige cijfers komt in principe overeen met de in bijlage I toegelichte berekeningswijze. Ten aanzien van 66% der bedrijven kon hierbij gebruik worden gemaakt van de (nog ongecontroleerde) opgaven der boekhoudbureaus.

Met betrekking tot de gegevens der overige bedrijven is de navolgende werkwijze toegepast.

1. De opbrengsten

De opbrengsten zijn benaderd aan de hand van de veilingomzetten, waarvan - op ons verzoek-per deelnemend bedrijf een opgave door de veilingen werd verstrekt. Deze opgaven geschieden op grond van machtigingen welke hiertoe door de deelnemers waren verleend.

Ten aanzien van de opbrengsten van produkten welke niet via de veiling konden worden verkregen (bloembollen, planten, landbouw en veeteeltprodukten), alsmede van diverse opbrengsten (huur, werk voor derden, enz.), zijn de gegevens ontleend aan de opgaven welke bij het bezoek aan de bedrijven waren verkregen.

2. De kosten

Voor zover het kosten van afschrijving, rente, arbeid en brandstoffen betreft, zijn de gegevens ontleend aan opgaven van de kwekers. De benadering van de overige kosten (welke $\pm 25\%$ uitmaken van de totale kosten) is geschied op basis van de kosten over 1956. Hierbij werd een index toegepast welke gebaseerd was op de verhouding welke met betrekking tot deze kostengroep bij de voornoemde 66% der bedrijven van 1956 op 1957 werd geconstateerd.

In verband met de stijging van de rentestand is het tarief op basis waarvan rente werd berekend van 4% (in 1956) op 5% (in 1957) gebracht.

HOOFDSTUK III DE KRINGGEBIEDEN OM HET WESTLAND

1. A l g e m e e n

Van het tuinbouwgebied dat met de naam " De Kring" wordt aangeduid, zijn in dit onderzoek de volgende sub-gebieden opgenomen:

veilinggebied Veur	25 bedrijven
veilinggebied Delft	32 bedrijven
veilinggebied Pijnacker	24 bedrijven
veilinggebied Berkel en Oude Leede	26 bedrijven
veilinggebied <u>Rotterdam</u>	
Bergschenhoek-Bleiswijk	26
Hillegersberg	14
Prins Alexanderpolder	21
's-Gravenweg	17
Ringdijk	13
Totaal	<u>91 bedrijven</u> <u>198 bedrijven</u>

Het veilinggebied Loosduinen, dat eveneens tot " De Kring" wordt gerekend, kon nog niet in het onderzoek worden opgenomen.

Bovengenoemd aantal bedrijven vormt $\pm 90\%$ van het aantal, dat voor het onderzoek als "streef" aantal heeft gediend. De afwijking is ontstaan door verschillende oorzaken (weigering medewerking, liquidatie, onvoldoende gegevens, enz.). Met ingang van het boekjaar 1957 kon de noodzakelijke aanvulling grotendeels - door nieuwe wervingen - worden gerealiseerd. Een specificatie van de desbetreffende aantallen volgt in tabel 29.

Tabel 29

AANTAL BEDRIJVEN VAN DE STEEKPROEF T.O.V. HET UNIVERSUM

	Universum (na uitsluiting van zeer kleine bedrijven)	Percentage van de steekproef (opzet)	Steekproef	
			streefcijfer	ingeschakeld
Veur	128	20	26	25
Delft	396	10	40	32
Pijnacker	251	10	25	24
Berkel/Oude Leede	229	15	34	26
Bergschenhoek/Bleiswijk	172	20	34	26
Hillegersberg	72	20	14	14
Prins Alexanderpolder	127	20	25	21
's-Gravenweg	91	20	18	17
Ringdijk	65	20	13	13
	1531		229	198

De resultaten van het onderzoek zijn grotendeels in een gemiddelde per bedrijf tot uitdrukking gebracht. Wanneer dit gemiddelde betrekking heeft op het gebied " De Kring" als geheel, is per gebied een weging van het aantal bedrijven toegepast. De wegingsfactor, welke gebaseerd is op het steekproefpercentage, bedraagt voor de veilinggebieden Delft en Pijnacker 2, voor het veilinggebied Berkel $\frac{1}{3}$ en voor de veilinggebieden Rotterdam en Veur 1.

2. De resultaten van het onderzoek over 1956

a. Groepering der bedrijven naar sub-gebied

1. De bedrijfsindeling

Voor de bedrijfsindeling per gebied verwijzen wij naar bijlage VI A. De procentuele verhouding van de daarin vermelde oppervlakten zijn - na weging naar de arbeidsbehoefte per bedrijfs onderdeel - in de hiernavolgende tabel woorgegeven.

Tabel 30

DE RELATIEVE BETEKENIS DER BEDRIJFSONDERDELEN IN DE VERSCHILLENDE SUBGEBIEDEN
(basis: arbeidsbehoefte)

	Veur	Delft	Pijn- acker	Ber- kel	Bergschen- hoek/ Bleiswijk	Hille- gers- berg	Prins Alex. polder	's-Grav- en- weg	Ring- dijk	Tot. de Kring
Aantal bedrijven	25	32	24	26	26	14	21	17	13	
St.glas verwarmd	10	12	20	49	51	47	18	17	64	27
St.glas onverw.	16	7	10	10	11	17	24	43	10	14
Platglas	62	73	54	26	19	23	37	24	11	44
Open grond	12	8	15	14	18	12	21	16	16	14
Totaal tuinbouw	100	100	99	99	99	99	100	100	99	99
Totaal landbouw veeteelt	-	-	1	1	1	1	-	-	1	1
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Stookbedrijven worden in belangrijke mate aangetroffen in de gebieden Ringdijk, Berkel, Bergschenhoek/Bleiswijk en Hillegersberg. Koude warenhuisteelten zijn vooral aan de 's-Gravenweg sterk vertegenwoordigd. Platglasteelten vindt men in overwegende mate in Delft, Pijnacker en Veur, doch ook in de meeste overige

gebieden (vooral de Prins Alexanderpolder) zijn deze teelten van betekenis. De opengrundersteelt neemt in geen enkel gebied een belangrijke plaats in. Een algemene indruk van de betekenis van de verschillende soorten van glascultuur in de onderzochte Kring-gebieden kan worden ontleend aan de laatste kolom, waaruit o.m. blijkt, dat de platglasteelt in 1956 naar schatting 44% van de totale arbeid van de bedrijven opeiste.

2. De arbeidsbezetting

Uit bijlage VI A blijkt voorts, dat van gebied tot gebied een geringe variatie bestaat ten aanzien van de gemiddelde grootte van de - in manjaren op C.A.O.-basis uitgedrukte - arbeidsbezetting. Met een gemiddelde van 3,4 manjaren voor De Kring, geeft Hille-gersberg de kleinste bezetting (2,7 manjaren), Veur de grootste (4,0 manjaren) te zien.

De procentuele verhouding van het aantal manjaren per arbeiders-categorie blijkt uit tabel 31.

Tabel 31

DE PROCENTUELE VERHOUDING VAN DE ARBEIDSBEZETTING IN 1956

	Veur	Delft	Pijn- acker	Berkel/ Oude Leede	Bergschen- hoek/ Bleiswijk	Hille- gers- berg	Prins Alex. polder	's-Gra- ven- weg	Ring- dijk	Tot. De Kring
Ondernemer(s)	34	32	41	44	47	49	41	39	38	39
Gezinsleden	6	18	21	14	13	11	9	13	17	17
Vast vreemd personeel	55	40	35	39	32	35	45	42	36	39
Los vreemd personeel	5	5	3	3	8	5	5	6	9	5
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Gemiddeld blijkt 56% van de arbeidstijd door gezins-, 44% door vreemde arbeidskrachten te zijn verricht. Voor de diverse sub-gebieden variëren de verhoudingen tussen 60% vreemde arbeidskrachten in Veur en 38% idem in Pijnacker. Deze verschillen worden sterk beïnvloed door de mate waarin van gezinsarbeidskrachten gebruik wordt gemaakt. Dit was in Veur voor 6%, in Pijnacker daar-entegen voor 21% het geval.

Van de 198 bedrijven werden er 159 door één ondernemer, 33 door twee en 6 door drie of vier ondernemers geleid. Bedrijven met meer dan een ondernemer komen in overwegende mate voor in Berkel, Bergschenhoek/Bleiswijk en in de Prins Alexanderpolder.

3. De bedrijfsresultaten

In tabel 32 is een overzicht gegeven van de bedrijfsresultaten in de diverse sub-gebieden. De gegevens hiervan zijn ontleend aan bijlage VII A.

Tabel 32

DE BEDRIJFSRESULTATEN OVER 1956 PER SUB-GEBIED

	Aantal bedrij- ven	Arbeids- be- zetting	Opbreng- sten	Kosten	Netto- over- schot	Opbrengsten per f.100,- kosten		Standaard- afwijking van het gemid- delde 1)
		gemiddeld per bedrijf				gewo- gen	ongewo- gen	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
		manjaar	gld.	gld.	gld.			
Veur	25	4,0	49.370	40.760	8.610	121	115	5,0
Delft	32	3,2	38.400	33.110	5.290	116	111	3,0
Pijnacker	24	3,0	40.750	33.910	6.840	120	121	4,5
Berkel en Oude Leede	26	3,6	58.290	46.840	11.450	124	119	3,6
Bergschenhoek/ Bleiswijk	26	3,1	64.720	48.020	16.700	135	128	4,4
Hillegersberg	14	2,7	39.870	31.530	8.340	126	118	6,5
Prins Alexanderpolder	21	3,3	40.230	35.540	4.690	113	109	4,6
's-Gravenweg	17	3,2	33.340	29.120	4.220	114	111	5,4
Ringdijk	13	3,3	66.460	47.850	18.610	139	127	8,5
Totaal De Kring	198	3,4	46.380	37.850	8.530	123	117	1,4

1) van de opbrengsten per f. 100,- kosten.

De resultaten van de tuinbouw in De Kring blijken over 1956 zeer gunstig te zijn geweest. Gemiddeld per bedrijf werd een netto-overschot van $\pm$ f.8.500,- d.i. f.123,- opbrengsten per f.100,- kosten, verkregen. De rentabiliteit van het gemiddelde tuinbouw-bedrijf was iets minder gunstig. Deze bedroeg nl. f.117,- opbrengsten per f.100,- kosten. De grotere bedrijven hebben derhalve gemiddeld relatief betere uitkomsten afgeworpen dan de kleinere bedrijven, een verschijnsel dat zich -- gezien de verschillen tussen de gewogen en de ongewogen rentabiliteitscijfers -- in nagenoeg alle sub-gebieden in meerdere of mindere mate heeft voorgedaan. Verreweg de beste resultaten waren voor de "stook"-gebieden Bergschenhoek/Bleiswijk en de Ringdijk. De laagste overigens nog zeer gunstige

uitkomsten werden verkregen door de bedrijven in de Prins Alexander-polder en aan de 't Gravenweg (resp. f.113,- en f.114,- opbrengsten per f.100,- kosten).

Voor een specificatie van de kosten verwijzen wij naar bijlage VII A. De verhouding van de kostenbestanddelen ten opzichte van de totale kosten is in onderstaande tabel tot uitdrukking gebracht.

Tabel 33

DE PROCENTUELE SAMENSTELLING DER KOSTEN PER SUB-GEBIED OVER 1956

Kostensoorten	Veur	Delft	Pijn- acker	Berkel en Oude Leede	Bergschen- hoek/ Bleiswijk	Hille- gers- berg	Prins Alex. polder	's-Graven- weg	Ring- dijk	Totaal De Kring
Rente, afschrijving, huren, grond- en polderlasten	20	20	19	21	22	23	23	25	22	22
Onderhoud	4	5	5	4	5	4	6	5	5	5
Werk door derden	2	3	3	2	2	2	1	1	1	2
Arbeidskosten	42	40	36	31	26	35	37	43	28	35
Brandstoffen	10	10	15	28	28	19	12	6	28	18
Mest en stro	11	11	11	5	5	6	7	6	5	8
Overige materialen	5	4	5	4	5	4	6	5	4	4
Overige kosten	6	7	6	5	7	7	8	9	7	6
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

De jaarkosten der duurzame produktiemiddelen blijken van 24 tot 30%, de kosten van arbeid van 26 tot 43% per gebied te variëren. De belangrijkheid van de kostenfactor brandstoffen komt tot uiting in de hoge percentages daarvoor in de gebieden Berkel - Oude Leede, Bergschenhoek-Bleiswijk en Ringdijk (28%). In Hillegersberg, waar in mindere mate wordt gestookt, bedroeg het percentage 19. Dat ook de post mest en stro voor enkele gebieden een belangrijk bestanddeel van de kosten uitmaakt, blijkt uit het percentage 11 voor de platglasgebieden Veur, Delft en Pijnacker, tegen 4 tot 7% voor de overige sub-gebieden.

b. Groepering der bedrijven naar bedrijfstype

1. De bedrijfsindeling

Ten einde inzicht te verkrijgen in de rentabiliteit per bedrijfstype zijn de bedrijven in groepen van gelijksoortige bedrijven ondergebracht. Hierbij is uitgegaan van een aanwending

van meer dan 50% van de jaarkosten aan de bedrijfsonderdelen, welke in de kop van tabel 34 zijn vermeld.

In deze tabel geven wij een indruk van de belangrijkheid van de onderscheidene bedrijfsonderdelen, gemeten in een percentage van de totale arbeidsbehoefte.

Tabel 34

DE RELATIEVE BETEKENIS DER BEDRIJFSONDERDELEN IN DE VERSCHILLENDE BEDRIJFSTYPEN

Bedrijfstype	Bedrijven met overwegend					
	ver- warmd staand glas	onver- warmd staand glas	verwarmd en on- verwarmd st.glas	staand glas en platglas	plat- glas	ove- rige be- drijven
Aantal bedrijven in %	29	8	4	13	41	5
Staand glas verwarmd	65	4	25	11	1	11
Staand glas on- verwarmd	8	68	36	23	6	18
Platglas	16	14	25	48	79	22
Open grond	10	14	13	18	14	46
Totaal tuinbouw	99	100	99	100	100	97
Landbouw/veeteelt	1	-	1	-	-	3
	100	100	100	100	100	100

Tevens is hier aangegeven de procentuele verdeling van de verschillende bedrijfstypen in het gehele Kringgebied.

Het aantal bedrijven met overwegend platglascultuur kan voor de onderzochte gebieden op ruim 40% van het totale aantal tuinbouw-bedrijven worden gesteld. De overwegende staand-glasbedrijven tezamen vormen eveneens ruim 40% van dit totaal.

De betrekking tussen de onderscheiding naar bedrijfstype en sub-gebied komt in tabel 35 tot uitdrukking.

De bedrijven in Veur, Delft en Pijnacker zijn in sterke mate gespecialiseerd op platglascultuur en onderscheiden zich in dit opzicht van de andere gebieden, waarin vele typen in min of meer sterke mate worden aangetroffen, doch waarin over het algemeen de staand-glascultuur domineert. De staand-glasbedrijven, waarin de stookculturen overwegen zijn, voornamelijk in Berkel, Bergschenhoek/Bleiswijk, Hillegersberg en Ringdijk gevestigd.

Tabel 35

HET VERBAND TUSSEN BEDRIJFSTYPE EN SUB-GEBIED
(aantal bedrijven)

	O v e r w e g e n d						to- taal
	ver- warmd staand glas	onver- warmd staand glas	verwarmd en on- verwarmd st.glas	staand en plat- glas	plat- glas	ove- rige bedrij- ven	
Veur	2	1	1	6	14	1	25
Delft	5	1	-	3	23	-	32
Pijnacker	5	-	-	4	13	2	24
Berkel/ Oude Leede	13	2	3	1	5	2	26
Bergschenhoek/ Bleiswijk	16	2	2	2	4	-	26
Hillegersberg	8	2	-	2	2	-	14
Prins Alexander- polder	2	2	1	8	6	2	21
's-Gravenweg	2	7	2	1	2	3	17
Ringdijk	8	1	1	1	1	1	13
	61	18	10	28	70	11	198

2. De arbeidsbezetting

Gegevens over de grootte en de procentuele samenstelling van de arbeidsbezetting per bedrijfstype zijn in tabel 36 opgenomen. Zij zijn aan bijlage VI B ontleend.

Tabel 36

DE ARBEIDSBEZETTING PER BEDRIJFSTYPE EN DE PROCENTUELE SAMENSTELLING
DAARVAN

	O v e r w e g e n d						to- taal
	ver- warmd staand glas	onver- warmd staand glas	verwarmd en on- verwarmd st.glas	staand en plat- glas	plat- glas	ove- rige bedrij- ven	
Totale bezet- ting in man- jaren	4,3	2,5	3,1	3,2	2,8	2,1	3,4
Ondernemer(s)	34	52	43	43	42	54	39
Gezinsleden	13	9	15	10	18	28	17
Vast vreemd personeel	47	36	34	42	36	16	39
Los vreemd personeel	6	3	8	5	4	2	5
	100	100	100	100	100	100	100

De gemiddelde arbeidsbezetting per groep varieert van 2,1 manjaren ("overige" bedrijven) tot 4,3 manjaren (verwarmd staand glasbedrijven). In de personeelsbehoefte wordt in de laatstgenoemde bedrijven in vrij sterke mate door vreemd personeel voorzien. Dit is ook in de andere bedrijfstypen - zij het in mindere mate - het geval, behoudens in de categorie der "overige" bedrijven, waar gemiddeld slechts voor 18% gebruik werd gemaakt van vreemde krachten. Gezinsarbeid treft men in alle groepen aan. Deze omvatten in 1956 gem.17% van de totale arbeidsbehoefte.

3. De bedrijfsresultaten

Na van deze bedrijfsgegevens een indruk te hebben verschaft volgt thans een vermelding van de bedrijfsresultaten, welke bij onderscheiding naar bedrijfstype, gemiddeld per bedrijf werden verkregen. Voor de gedetailleerde gegevens wordt verwezen naar bijlage VII B.

Tabel 37

DE BEDRIJFSRESULTATEN OVER 1956 PER BEDRIJFSTYPE

	Aantal bedrijven	Arbeidsbezetting	Opbrengsten	Kosten	Nettooverschot	Opbrengsten per f.100,- kosten		Standaardafwijking v/h gemiddelde 1)
		gemiddeld per bedrijf				gewogen	ongewogen	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<u>Overwegend</u>								
Verwarmd st.glas	61	4,3	83530	64790	18740	129	126	2,5
Onverw.st.glas	18	2,5	25740	23710	2030	109	110	4,1
Verwarmd en onverwarmd staand glas	10	3,1	41160	33840	7320	122	120	7,3
Staannd en platglas	28	3,2	38490	32510	5980	118	115	3,6
Platglas	70	2,8	30680	26160	4520	117	114	1,9
Overige bedrijven	11	2,1	19830	18990	840	104	99	6,4
Totaal De Kring	198	3,4	46380	37850	8530	123	117	1,4

1) van de opbrengsten per f.100,- kosten

De resultaten blijken per bedrijfstype zeer verschillend te zijn geweest. In absolute bedragen gerekend, varieerde het netto-overschot van f.18700,-(gemiddelde voor de groep der bedrijven met overwegend verwarmd staand glas) tot f.800,-(gemiddelde voor de "overige" merendeels kleine opengrondsbedrijven). Per f.100,- kosten uitgedrukt lijken de verschillen in bedrijfsuitkomsten minder spectaculair, omdat hierin de grote verschillen in bedrijfsgrootte niet tot uitdrukking komen. De stookbedrijven blijken f.129,- opbrengsten per f.100,- kosten te hebben opgebracht tegen de platglasbedrijven f.117,-. De rentabiliteit van de tuinbouw in De Kring wordt voornamelijk door de uitkomsten van deze bedrijven(welke resp. 30% en 40%, dus tezamen 70%, van het aantal bedrijven uitmaken) bepaald. De resultaten van de bedrijven met overwegend onverwarmde staand glas werden op f.109,- (opbrengsten per f.100,- kosten) becijferd.

Het eerder geconstateerde verschijnsel dat de grotere bedrijven - bij een groepering naar sub-gebied - per groep ook relatief betere resultaten afwierpen dan de kleinere bedrijven komt bij deze onderscheiding, waarbij de invloed op de rentabiliteit welke door teeltverschillen zijn ontstaan grotendeels is geëlimineerd, eveneens doch in verzwakte mate tot uiting.

4. De kosten

Tabel 38

DE PROCENTUELE SAMENSTELLING DER KOSTEN PER BEDRIJFSTYPE OVER 1956

Kostensoorten	Verwarmd staand glas	Onverwarmd staand glas	Verwarmd en onverwarmd st.glas	Staand en platglas	Platglas	Overige bedrijven	Totaal De Kring
Rente, afschrijving, huren, grond- en polderlasten	22	26	23	21	19	21	22
Onderhoud	5	6	5	5	4	3	5
Werk door derden	2	2	2	2	3	1	2
Arbeidskosten	28	40	37	41	44	44	35
Brandstoffen	29	3	15	10	4	8	18
Mest en stro	6	6	6	8	13	6	8
Overige materialen	3	7	5	6	5	6	4
Overige kosten	5	10	7	7	8	11	6
	100	100	100	100	100	100	100

Met betrekking tot de kostenstructuur valt, volgens tabel 38, voor de onderscheidene bedrijfstypen een sterke mate van overeenstemming te constateren. Zulks met uitzondering ten aanzien van de stookbedrijven waarvan de hoge brandstofkosten op het procentuele aandeel der overige kostensoorten een sterk verlagende invloed uitoefenen. In het percentage der arbeidskosten komt dit duidelijk tot uiting.

5. De opbrengsten

In tegenstelling tot de kosten kon van de opbrengsten geen nadere specificatie aan de gegevens van dit onderzoek worden ontleend.

Nadere bijzonderheden ten aanzien van de opbrengsten ontleenden wij aan de jaarverslagen der veilingen te Veur, Delft, Pijnacker, Berkel-Rodenrijs en Rotterdam.

De gebieden waarop de veilingcijfers betrekking hebben, corresponderen met die welke bij dit onderzoek zijn onderscheiden, met dien verstande evenwel, dat de cijfers van de veiling Rotterdam, de gebieden Bergschenhoek/Bleiswijk, Hillegersberg, Prins Alexanderpolder, 's-Gravenweg en de Ringdijk tezamen omvatten.

Tabel 39 geeft een specificatie van de omzetten der veilingen over 1956 naar de belangrijkste produkten.

De Kring

Tabel 39

VEILINGOMZETTEN DER BELANGRIJKSTE PRODUKTEN OVER 1956

	Tomaten		Konkommers		Kropsla stuks		Ov.groenten en fruit		Totaal omzet		Totaal omzet in %
	x f.1000	%	x f.1000	%	x f.1000	%	x f.1000	%	x f.1000	%	
Veur	1.270	21	1.678	27	1.679	27	1.543	25	6.170	100	9
Delft	3.987	25	6.480	40	2.905	18	2.791	17	16.163	100	22
Pijnacker	2.641	29	3.335	37	1.706	19	1.387	15	9.069	100	13
Berkel/ Rodenrijs	7.829	71	1.595	14	1.005	9	653	6	11.082	100	15
Rotterdam	14.610	49	2.905	10	8.583	28	3.911	13	30.009	100	41
Totaal	30.337	42	15.993	22	15.878	22	10.285	14	72.493	100	100

Uit deze tabel blijkt dat de tomaat met een omzet van 42%, verreweg de belangrijkste plaats inneemt. Voorts zijn ook de kropsla en de platglaskommers, beide met 22%, sterk vertegenwoordigd. De grote verscheidenheid der overige produkten vormt slechts 14%

van de omzet.

Per veilinggebied bezien constateren wij vrij sterke verschillen in de mate, waarin de voornoemde produkten in de omzet zijn vertegenwoordigd. Zo is Berkel en Rodenrijs zeer sterk gespecialiseerd op de tomatenteelt (omzet 71% van de totale omzet), terwijl de omzet van de veiling Rotterdam voor ongeveer de helft op tomaten, voor ruim $\frac{1}{4}$ op sla betrekking had. In Delft en Pijnacker ligt het accent op de platglaskomkommers met een aandeel in de omzet van bijna 40%, terwijl de tomaten (omzet 25 à 30%) en de kropsla (bijna 20%) eveneens produkten van grote betekenis zijn. In Veur treedt de teelt van bladgroenten sterk op de voorgrond. Dit komt tot uiting in de omzetpercentages van sla (27) en van "overige groenten" (35), waarvan andijvie en spinazie een belangrijk deel uitmaken. Voorts is ook de komkommer (omzet 27%) van veel betekenis. De tomaten blijken in dit gebied, met een omzet van 21%, het zwakste te zijn vertegenwoordigd.

3. D e s p r e i d i n g d e r b e d r i j f s u i t k o m s t e n

Tot dusver is in dit hoofdstuk steeds gesproken van gemiddelden voor de Kringgebieden (per sub-gebied en per bedrijfstype). Het zal duidelijk zijn, dat de rentabiliteit van elk der deelnemende bedrijven, die tezamen het gemiddelde vormen, hiervan min of meer kan afwijken. Bijlage VIII, waarin elk bedrijf afzonderlijk is opgenomen, geeft een beeld van de verschillen in rentabiliteit tussen de bedrijven in een bepaalde groep.

Ter onderscheiding van de winstgevende bedrijven ten opzichte van bedrijven, welke in 1956 verlies leden, zijn in deze bijlage ter hoogte van het cijfer 100 lijnen aangebracht. De bedrijven, welke ter rechterzijde van deze lijnen worden aangetroffen hadden in 1956 een gunstig resultaat. Aan bijlage VIII ontlelen wij de volgende tabel.

Tabel 40

HET AANTAL WINSTGEVENDE BEDRIJVEN, ONDERSCHIEDEN NAAR GEBIED EN
BEDRIJFSTYPE

Groepering	Aantal deel- nemende be- drijven (a)	Aantal winst- gevende be- drijven (b)	b in procenten van a
<u>Naar sub-gebied:</u>			
Veur	25	19	76
Delft	32	25	78
Pijnacker	24	22	92
Berkel - Oude Leede	26	23	88
Bleiswijk-Bergschenhoek	26	24	92
Hillegersberg	14	11	79
Prins Alexanderpolder	21	14	67
's-Gravenweg	17	10	59
Ringdijk	13	11	85
<u>Naar bedrijfstype:</u>			
Verwarmd staand glas	61	57	93
Onverwarmd staand glas	18	14	78
Verwarmd en onverwarmd staand glas	10	8	80
Staand en platglas	28	21	75
Platglas	70	55	79
Overige bedrijven	11	4	36
Totaal De Kring	198	159	80

Blijkens deze tabel is de exploitatie van 80% der bedrijven over 1956 winstgevend geweest. In 1955 was dit slechts 56%. De gebieden Pijnacker en Bergschenhoek-Bleiswijk geven ten aanzien van dit gemiddelde percentage een gunstige afwijking te zien. De 's-Gravenweg daarentegen bleef met een percentage van 59 vrij ver beneden het gemiddelde.

De indeling naar bedrijfstype toont aan, dat de hoogste percentages van winstgevende bedrijven betrekking hadden op de stookbedrijven (93%). Van de overige typen was ca. 80% winstgevend met uitzondering van de "overige" bedrijven waarvoor slechts een percentage van 36 werd genoteerd.

4. Vergelijking van de bedrijfsuitkomsten over 1956 met die over 1955

a. De bedrijfsindeling

Alvorens na te gaan hoe de rentabiliteit over 1956 zich ten opzichte van 1955 heeft ontwikkeld, geven wij in tabel 41 een beeld van de betekenis en het verloop van de omvang der bedrijfsonderdelen in de beide jaren. Voor de uitdrukking daarvan is gebruik gemaakt van de arbeidsbehoefte per bedrijfsonderdeel.

Tabel 41

DE PROCENTUELE VERHOUDING DER BEDRIJFSONDERDELEN IN 1956 EN DE UITBREIDING T.O.V. 1955, VAN 171 (DEZEELFDE) BEDRIJVEN

Bedrijfsonderdelen	Procentuele verhouding der bedrijfsonderdelen in 1956 (basis arbeidsbehoefte)	Ontwikkeling per bedrijfsonderdeel (1955 = 100)
Staand glas verwarmd	30	113
Staand glas onverwarmd	14	95
Platglas	42	98
Open grond (tuinbouw)	14	91

De oppervlakte verwarmd staand glas blijkt belangrijk, nl. met 13%, te zijn uitgebreid. Deze uitbreiding ging gepaard met een afneming zowel van de oppervlakte onverwarmd staand glas (5%) als van het platglasareaal (2%).

b. De bedrijfsuitkomsten

Voor een vergelijking van de bedrijfsresultaten over 1956 met die van 1955 bepalen wij ons weer tot de voornoemde 171 (dezelfde) bedrijven. Voor de vergelijking is uitgegaan van de indeling, welke voor 1956 is toegepast.

Blijkens deze cijfers is de rentabiliteit van de tuinbouw in De Kring over 1956 met elf punten ten opzichte van 1955 verbeterd. Deze belangrijke stijging van het rentabiliteitsniveau was zowel het gevolg van een aanmerkelijke verbetering van de in 1955 reeds gunstige resultaten van de stookteelten als van een gunstige ontwikkeling van de uitkomsten der platglasculturen. Voorts gaf de teelt van koude tomaten - na de terugval in 1955 - herstel te zien.

Tabel 42

DE BEDRIJFSRESULTATEN OVER 1956 IN VERGELIJKING MET DIE VAN 1955

Groepering	Aantal be- drijven	Netto-overschot		Opbrengsten per f.100,- kosten (gewogen)	
		1955	1956	1955	1956
<u>Per sub-gebied</u>		gld.	gld.	gld.	gld.
Delft	32	2420	5290	108	116
Pijnacker	24	4900	6840	117	120
Berkel-Oude Leede	26	8070	11450	120	124
Bergschenhoek-Bleis- wijk	25	6470	16390	116	135
Hillegersberg	14	2430	8340	109	126
Prins Alexanderpolder	20	470	4870	99	114
's-Gravenweg	17	410	4220	102	114
Ringdijk	13	3670	18610	110	139
<u>Per bedrijfstype</u>					
Overwegend verwarmd staand glas	58	8300	17860	116	128
Overwegend onverwarmd staand glas	17	750	2250	104	109
Overwegend verwarmd en onverwarmd staand glas	9	270	4910	99	115
Overwegend staand en platglas	21	3220	6670	111	121
Overwegend platglas	56	2460	4330	110	117
Overige bedrijven	10	1770	1880	90	110
Totaal De Kring	171	3860	8490	112	123

Deze wijzigingen spiegelen zich af in de ontwikkeling van de resultaten der diverse gebieden. Hierbij valt echter wel verschil te constateren in de mate waarin deze ontwikkeling zich voordeed. B.v. Berkel bleef in ontwikkeling sterk achter bij Bergschenhoek/Bleiswijk, terwijl de rentabiliteit van de bedrijven aan de Ringdijk zelfs bovenmatig, nl. met niet minder dan 29 punten, bleek te zijn toegenomen. Verder valt op te merken, dat ook het "late stookgebied" Hillegersberg een belangrijke rentabiliteitsverbetering ondervond.

c. De opbrengsten en de kosten

Aan tabel 43 kan een indruk worden ontleend van de mate waarin de kosten respectievelijk de opbrengsten tot de wijzigingen, welke zich met betrekking tot de rentabiliteit over 1956 t.o.v. 1955 hebben voorgedaan, hebben bijgedragen. De verhouding tussen de beide jaren is weergegeven door de cijfers van 1956 uit te drukken in procenten van 1955.

Tabel 43

DE VERHOUDING VAN DE KOSTEN, EN VAN DE OPBRENGSTEN OVER 1956 TEN OPZICHTE VAN 1955

Groepering	Aantal bedrijven	Kosten 1956 in procenten van 1955	Opbrengsten 1956 in procenten van 1955
<u>Per sub-gebied:</u>			
Delft	32	113	121
Pijnaaker	24	116	119
Berkel-Oude Leede	26	115	120
Bergschenhoek-Bleiswijk	25	117	136
Hillegersberg	14	112	130
Prins Alexanderpolder	20	110	128
's-Gravenweg	17	110	124
Ringdijk	13	128	162
<u>Per bedrijfstype:</u>			
Overwegend verwarmd staand glas	58	120	133
Overwegend onverwarmd staand glas	17	116	123
Overwegend verwarmd en onverwarmd staand glas	9	115	133
Overwegend staand en platglas	21	111	121
Overwegend platglas	56	108	115
Overige bedrijven	10	106	130
Totaal De Kring		115	126

Het blijkt, dat de kosten en de opbrengsten, mede onder invloed van de plaats gehad hebbende uitbreiding van het glas-areaal, gemiddeld met resp. 15 en 26% zijn toegenomen. Opmerkelijk hierbij is, dat de toeneming van de opbrengsten der bedrijven, welke onder het veilinggebied Rotterdam ressorteren, gemiddeld

belangrijk hoger, de kostenstijging voor de meeste dezer subgebieden bovendien iets geringer was, dan ten aanzien van de bedrijven in de overige veilinggebieden (Delft, Pijnacker en Berkel) op deze punten viel te constateren. De opbrengsten van de bedrijven aan de Ringdijk bleken zelfs gemiddeld met 62% - bij een kostenstijging van 28% - te zijn toegenomen. Zoals bij de bedrijfstype-onderscheiding duidelijk tot uiting komt, had de sterkste opbrengststijging plaats in de bedrijven met staand glas, in het bijzonder in de stookbedrijven.

De geconstateerde verschillen in ontwikkeling van de opbrengsten per veilinggebied worden door de omzetcijfers der betrokken veilingen bevestigd.

Tabel 44

DE OMZETTEN VAN VIER KRINGVEILINGEN IN 1955 EN 1956

	Omzet (in mln.glds)		Toeneming	
	1955	1956	in mln.gld.	in %
Delft	13,6	16,2	2,6	19
Pijnacker	8,0	9,1	1,1	13
Berkel	10,6	12,2	1,6	16
Rotterdam	22,8	30,0	7,2	32
Totaal	55,0	67,5	12,5	23

De vraag is nu, op welke produkten de in bovenstaande tabel weergegeven omzetstijging in hoofdzaak betrekking had en in welke mate dit het geval was.

	Delft	Pijnacker	Berkel- Rodenrijs	Rotterdam	Totaal
	(in miljoen guldens)				
Stooktomaten	} 0,9	0,5	1,1	2,3	} 6,3
Koude tomaten		0,3	0,1	1,1	
Platglaskomkommers	1,1	0,4	0,1	0,4	2,0
Kropsla		0,3	-	2,8	2,5
Bloemkool	0,2	0,2	-	0,1	0,5
Overige produkten	0,4	-	0,3	0,5	1,2
	2,6	1,1	1,6	7,2	12,5

Uit deze gegevens blijkt, dat het vooral de produkten kropsla en stooktomaten (in mindere mate ook koude tomaten) zijn geweest, welke de sterke toeneming van de omzet der Rotterdamse veiling hebben veroorzaakt. In de overige gebieden droegen hoofdzakelijk de tomaten tot de omzetsijging bij, uitgezonderd het gebied Delft e.o., waar de toeneming in sterkere mate door de omzet van platglaskomkommers bleek te zijn ontstaan.

Van de ontwikkeling van de prijs, zijnde een belangrijke factor welke tot de opbrengststijging kan hebben geleid, geeft tabel 45 ten aanzien van de belangrijkste produkten een beeld.

Tabel 45

DE GEMIDDELTE VEILINGPRIJZEN VAN ENKELE BELANGRIJKE GROENTEPRODUKTEN
OVER 1956 IN PROCENTEN VAN 1955

	Rotterdam	Berkel- Rodenrijs	Pijnaacker	Delft
Stooktomaten	109	108	112	} 131
Koude tomaten	161	159	155	
Platglaskomkommers(stuks)	140	121	113	110
Glassla voorjaar	141	149	126	} 109
" najaar	118	94	101	
Gelichte en natuursla	71	78	49	55

De mate waarin de diverse kostenbestanddelen onder invloed van hoeveelheids- en prijsfactoren tot de toeneming der kosten hebben bijgedragen was (blijkens tabel 46) zeer verschillend.

Tabel 46

DE VERHOUDING DER KOSTENBESTANDELEN 1956 T.O.V. 1955

	Procentuele verdeling der kostenbestand- delen	1955 = 100	Aandeel in de toe- neming
	%	%	%
Rente, afschrijving, huur, grond- en polderlasten	22	118	4
Arbeid	35	109	3
Brandstoffen	18	133	6
Mest en stro	8	90	1
Overige kosten	17	121	3
	100	115	15

5. H e t i n k o m e n p e r o n d e r n e m e r

a. Algemeen

Het gezinsinkomen van de ondernemer uit het bedrijf wordt gevormd door de volgende bestanddelen:

1. het bedrijfsresultaat;
2. de rente van het eigen vermogen, belegd in het bedrijf;
3. het onder de kosten opgenomen bedrag voor handonarbeid van de ondernemer en dienst gezinsleden.

Naast dit inkomen kunnen uiteraard nog inkomsten uit andere bron zijn verkregen. Deze neveninkomsten interesseren ons ten einde een juiste vergelijking te kunnen maken tussen het voor vertering beschikbare totale inkomen en de privé-onttrekkingen. Het verschil tussen bovengenoemde grootheden geeft het bedrag van de besparingen of ontsparingen aan.

In de bijlagen IX A en IX B zijn de voor elk der bovengenoemde inkomensbestanddelen berekende bedragen opgenomen.

b. Het inkomen uit het bedrijf

In tabel 47 is het inkomen vermeld, dat het bedrijf gemiddeld per ondernemer heeft opgeleverd. Deze tabel geeft tevens de procentuele samenstelling van het inkomen aan. De twee bekende groeperingen zijn in de tabel onder elkaar opgenomen.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf werd voor de in het onderzoek betrokken Kringgebieden becijferd op gemiddeld f.15.200,- per ondernemer. 46% hiervan, d.i. $\pm$ f.7.000,-, werd verkregen uit de winst welke het bedrijf over 1956 opleverde. Het resterende bedrag werd gevormd door de - als kosten berekende - vergoeding voor de handonarbeid, welke door de ondernemer en zijn gezinsleden in het bedrijf werden verricht en door de rente over het in het bedrijf geïnvesteerde eigen kapitaal (resp. 30, 9 en 15% van het gemiddelde inkomen).

Het inkomen van de ondernemers der - winstgevender en grotere - stookbedrijven was aanmerkelijk hoger dan het algemeen gemiddelde, in tegenstelling tot die van de andere bedrijfstypen, waarvan het gemiddelde inkomen in alle gevallen lager was dan het algemeen gemiddelde.

Tabel 47

DE PROCENTUELE SAMENSTELLING VAN HET GEZINSINKOMEN UIT HET BEDRIJF

Groepering	Aan- tal bedr.	Aan- tal onder- nemers	Gezins- inkomen per ondernemer uit het bedrijf	Samenstelling van het inkomen				totaal
				netto- over- schot	handen- arbeid onder- nemer	rente eigen kapi- taal	handen- arbeid gezins- leden	
<u>Naar sub-gebied:</u>								
Veur	25	29	15.710	47	32	16	5	100
Delft	32	37	12.490	37	35	15	13	100
Pijnacker	24	27	14.530	42	32	13	13	100
Berkel, Oude Leede	26	37	16.670	48	29	16	7	100
Bergschenhoek/Bleiswijk	26	36	20.120	60	23	13	4	100
Hillegersberg	14	16	15.720	46	31	17	6	100
Prins Alexanderpolder	21	26	11.440	33	40	20	7	100
's-Gravenweg	17	20	11.780	31	38	20	11	100
De Ringdijk	13	16	24.020	63	18	12	7	100
<u>Naar bedrijfstype:</u>								
Verwarmd staand glas	61	84	23.060	58	20	16	6	100
Onverwarmd staand glas	18	22	8.490	19	52	22	7	100
Verwarmd- en onver- warmd staand glas	10	12	14.140	43	34	15	8	100
Staand- en platglas	28	35	12.190	39	38	16	7	100
Platglas	70	78	11.470	35	40	12	13	100
Overige bedrijven	11	13	8.010	9	51	16	24	100
Totaal De Kring	198	244	15.240	46	30	15	9	100

De spreiding van het inkomen, welke bij de bedrijfs-
type-indeling (met bedragen van f.24.000,- voor de stook-
bedrijven en f.8.000,- voor de "overige" bedrijven als uiter-
sten) dan ook zeer groot was blijkt, door nivellerende in-
vloeden, bij de groepering der bedrijven naar sub-gebied kleiner
te zijn geweest. De hoogste inkomens waren voor de ondernemers
der stookgebieden Ringdijk (f.24.000,-) en Bergschenhoek/
Bleiswijk (f.20.000,-), de laagste voor de ondernemers in
de Prins Alexanderpolder en aan de 's-Gravenweg (f.11.000,-
en f.12.000,-).

Verschaft tabel 47 inzicht in de grootte en de opbouw
van het ondernemersinkomen gemiddeld per groep, tabel 48 toont

de spreiding van dit inkomen binnen de verschillende groepen.

Tabel 48

DE SPREIDING VAN HET GEZINSINKOMEN UIT HET BEDRIJF PER ONDERNEMER OVER
1956 (aantal bedrijven per inkomensklasse)

Groepering	Aantal onder- nemers per bedrijf	Totaal aantal be- drijven	Inkomensklassen in glds					
			<5000	5000 - 7500	7500 - 10000	10000 - 15000	15000 - 25000	> 25000
<u>Naar sub-gebied:</u>								
Veur	1,2	25	2	4	5	5	5	4
Delft	1,2	32	4	3	6	11	5	3
Pijnacker	1,1	24	1	3	5	4	9	2
Berkel, Oude Leede	1,4	26	1	3	6	5	4	7
Bergsohenhoek/Bleiswijk	1,4	26	1	3	2	7	5	8
Hillegersberg	1,1	14	1	4	-	5	2	2
Prins Alexanderpolder	1,2	21	4	5	2	4	5	1
's-Gravenweg	1,2	17	4	2	4	2	4	1
Ringdijk	1,2	13	2	-	2	3	3	3
<u>Naar bedrijfstype:</u>								
Verwarmd staand glas	1,4	61	1	3	7	11	16	23
Onverwarmd staand glas	1,2	18	2	4	6	4	2	-
Verwarmd en onver- warmd staand glas	1,2	10	2	-	-	4	2	2
Staan en platglas	1,3	28	3	6	4	8	6	1
Platglas	1,1	70	7	13	12	18	16	4
Overige bedrijven	1,2	11	5	1	3	1	-	1
Totaal		198	20	27	32	46	42	31
Totaal De Kring in %		100	10	14	16	23	21	16

De spreiding blijkt in alle gebieden zeer groot te zijn geweest. Per gebied werden - in weliswaar verschillende verhoudingen - zowel hoge als lage inkomens verkregen. Bij de type-onderscheiding blijkt dit eveneens het geval te zijn met dien verstande dat de groepering der stookbedrijven vooral in de hoge, die der "overige" bedrijven, vooral in de lagere inkomensklassen plaats had.

c. De verteringen

Het is interessant het voor vertering beschikbare inkomen te vergelijken met het werkelijke aan het bedrijf voor privé-doeleinden onttrokken bedrag. Daar uit de privé-opnamen ook de persoonlijke belastingen moeten worden voldaan, zijn deze te splitsen in zuiver consumptieve aanwendungen en betaalde belastingen. De basisgegevens van dit onderzoek stelden ons in staat het bedrag van de betaalde directe belastingen afzonderlijk te vermelden. In hoofdzaak worden deze bedragen gevormd door voorlopige aanslagen in de inkomstenbelasting voor 1956 en definitieve aanslagen in deze belasting over voorgaande jaren.

Uit tabel 49 blijkt o.m., dat het gemiddelde inkomen in 1956 voor het gehele Kringgebied f.15.700,- per ondernemer bedroeg, van welk bedrag f.9.100,- voor privé-doeleinden werd opgenomen. Een bedrag van ongeveer f.2.000,-, of wel 22% hiervan, werd door de fiscus opgeëist.

Het bedrag dat gemiddeld voor privé-doeleinden aan het bedrijf werd onttrokken varieerde per gebied van f.7.500,- (Prins Alexanderpolder) tot f.10.900,- (Pijnacker).

Is in tabel 49 een overzicht van het inkomen, enz. gegeven naar sub-gebied, tabel 50 geeft een dergelijke opstelling, maar nu naar inkomensklasse.

Naarmate het inkomen hoger wordt, stijgen ook de privé-opnamen. Alleen in de groep met een inkomen van minder dan f.5.000,- werd een hoger bedrag voor privé-doeleinden aan het bedrijf onttrokken dan voor vertering beschikbaar was.

Tabel 49

VERGELIJKING PRIVÉ-OPNAMEN EN TOTAAL GEZINSINKOMEN OVER 1956 PER SUB-GEBIED
(GEMIDDELD PER ONDERNEMER)

Sub-gebied	Aantal be- drijven	Aantal onder- nemers	Gezinsinkomen		Privé-opnamen		Gespaard		Ontspaad	
			uit bedrijf	uit andere bronnen	totaal	totaal belas- tingen	gemiddel- de be- sparing	aantal onder- nemers	+	aantal onder- nemers
Veur	25	29	15710	40	15750	2280	7100	24	8810	5
Delft e.o.	32	37	12490	530	13020	1870	3910	30	5180	7
Pijnacker	24	27	14530	190	14720	2220	3830	23	5290	4
Berkel en Oud Leede	26	37	16670	500	17170	2170	8620	35	9170	2
Bergschenhoek-Bleiswijk	26	36	20120	1050	21170	1820	12760	35	13150	1
Hillegersberg	14	16	15720	540	16260	1820	6640	14	7670	2
Prins Alexanderpolder	21	26	11440	410	11850	770	4340	22	5410	4
's-Gravenweg	17	20	11780	320	12100	1980	3710	15	5550	5
Ringdijk	13	16	24020	740	24760	3030	14180	13	17630	3
Gemiddeld De Kring			15240	470	15710	1980	6580	86%	7950	14%
										1930

VERGELIJKING PRIVE-OPNAMEN EN TOTAAL GEZINSINKOMEN OVER 1955 PER INKOMENSKLASSE
(GEMIDDELD PER ONDERNEMER)

Inkomensklasse	Aantal be- drijven	Aantal onder- nemers	Gezinsinkomen		Privé-opnamen		Gemid- delde be- sparing	Gespaard		Ontspaad	
			uit be- drijf	uit andere bronnen	to- taal	to- taal	waarvan belas- ting	aantal onder- nemers	+	aantal onder- nemers	-
< 5.000	20	24	3520	180	3700	5040	250	8	490	16	2140
5.000- 7.500	27	36	5930	230	6160	5240	640	28	1310	8	660
7.500- 10.000	32	40	8130	310	8440	6570	980	35	2700	5	2560
10.000- 15.000	46	55	11730	530	12260	8240	1390	52	4430	3	3090
15.000- 20.000	32	41	17480	340	17820	10170	2130	40	7940	1	210
20.000- 25.000	10	13	21600	510	22110	12120	3140	13	9990		
25.000- 50.000	22	26	35240	440	35680	15670	4730	26	20010		
> 50.000	9	9	66600	3720	70320	26690	10890	9	43630		
Gemiddeld											
De Kring			15240	470	15710	9130	1980	86%	7950	14%	1930

d. De besparingen

In tabel 50 werd geconstateerd, dat in elk sub-gebied en in nagenoeg elke inkomensklasse gemiddeld minder voor privé-doeleinden aan het bedrijf werd onttrokken dan voor vertering beschikbaar was. Hieruit volgt dat besparingen hebben plaats gehad, welke uiteraard de weerstandskracht van de bedrijven in gunstige zin hebben beïnvloed.

De meest rechtse kolommen van de tabellen 49 en 50 beogen inzicht te geven in de omvang der besparingen en ontsparingen. De in deze kolommen vermelde bedragen zijn gemiddelden per ondernemer. Het aantal ondernemers is voor beide categorieën eveneens opgenomen. Volgens deze tabellen werd door 86% van de ondernemers gespaard, terwijl 14% van de ondernemers meer heeft opgenomen dan het verteerbare gezinsinkomen toeliet.

6. De vermoedelijke bedrijfsresultaten over 1957

a. De voorlopige cijfers

Hoewel de eindcijfers over 1957 nog slechts van $\pm 70\%$ der bedrijven ten tijde van de rapportering van dit onderzoek van de administratiekantoren waren ontvangen, zijn wij in staat de bedrijfsuitkomsten vrij nauwkeurig te benaderen.

Alvorens in te gaan op de wijze waarop de voorlopige cijfers zijn berekend, geven wij in tabel 51 de vermoedelijke rentabiliteit van de onderzochte bedrijven, welke voor dit doel zowel naar bedrijfstype als naar sub-gebied zijn ingedeeld.

Uit dit overzicht blijkt, dat uitsluitend de stookbedrijven in 1957 een netto-overschot van betekenis hebben opgeleverd. Van de koude tomaten- en platglasbedrijven was de winst slechts gering, terwijl de opbrengsten van de overige bedrijven nagenoeg aan de kosten gelijk waren. Een grotere spreiding van de gemiddelde rentabiliteit treffen wij aan bij de indeling naar sub-gebied, waarbij de hoge rentabiliteitscijfers voor de stookgebieden Bergschenhoek, Bleiswijk en de Ringdijk een sterk contrast vormen met de verliesgevende uitkomsten van de overige centra van het Rotterdamse veilinggebied.

Bij vergelijking met 1956 blijkt de rentabiliteit gemiddeld van 123 op 108, het netto-overschot van f.8.500,- op f.3.600,- gemiddeld per bedrijf te zijn gedaald. Deze daling had in elk der onderscheidene groepen van bedrijven plaats. Van de sub-gebieden

liep de rentabiliteit minimaal met 10 punten (Pijnacker), maximaal met 29 punten (Hillegersberg) terug.

Tabel 51

VOORLOPIGE CIJFERS BETREFFENDE DE BEDRIJFSUITKOMSTEN OVER 1957

Groepering	Aantal bedrijven		Op- breng- sten	Kosten	Netto- overschot	Opbr. p. f. 100,- kosten	Idem over 1956
	onge- wogen	ge- wogen					
<u>Naar bedrijfstype</u>							
Overwegend verwarmd staand glas	81	101 2/3	76.200	66.500	9.700	115	129
" onverwarmd staand glas	20	22 1/3	23.500	22.600	900	104	109
" verw.en onverw.staand glas	8	9	33.500	33.300	200	101	122
" staand- en platglas	29	37	35.100	35.400	7300	99	118
" platglas	70	108	29.800	29.300	500	102	117
Overige bedrijven	12	15 2/3	19.500	19.500	-	100	104
Totaal	220	293 2/3	45.600	42.000	3.600	108	123
<u>Naar sub-gebied</u>							
Veur	24	24	51.700	47.900	3.800	108	121
Delft	39	78	39.200	38.200	1.000	103	116
Pijnacker	24	48	42.900	39.100	3.800	110	120
Berkel	32	42 2/3	54.700	43.900	5.800	112	124
Bergschenhoek-Bleiswijk	31	31	64.200	52.600	11.600	122	135
Hillegersberg	14	14	32.000	33.200	71.200	97	126
Prins Alexanderpolder	24	24	36.400	38.100	71.700	96	113
's-Gravenweg	19	19	29.300	30.600	71.300	96	114
Ringdijk	13	13	63.600	51.500	12.100	124	139

Een indruk van de mate, waarin de kosten en de opbrengsten tot de vermelde ongunstige ontwikkeling ten opzichte van 1956 hebben bijgedragen, kan uit tabel 52 worden verkregen.

Tabel 52

VERMOEDELIJKE ONTWIKKELING VAN DE RENTABILITEIT VAN
1956 OP 1957 VAN 193(DEZEELFDE)BEDRIJVEN

Bedrijfstypen	Aantal bedrijven groepering 1957	Renta- biliteit 1956	Opbreng- sten	Kosten	Rentabi- liteit 1957
			1956 = 100		
1. Verwarmd staand glas	71	131	100	114	115
2. Onverwarmd staand glas	17	109	96	106	99
3. Verwarmd en onver- warmd staand glas	7	111	97	108	100
4. Staand en platglas	24	108	98	107	99
5. Platglas	64	117	101	116	102
6. Overige bedrijven	10	114	93	104	102
Gemiddelde van alle bedrijven		123	100	113	108

Voor een juiste beoordeling van deze tabel dient te worden opgemerkt, dat de bedrijven over 1956, ten einde een vergelijking mogelijk te maken, gerangschikt zijn naar de indeling, zoals deze t.b.v. 1957 is geschied. De aldus verkregen indexcijfers zijn dus zowel het resultaat van wijzigingen in het prijspeil als van veranderingen in intensiteit en bedrijfsomvang van de desbetreffende bedrijven. De relatief sterke kostenstijging van het type verwarmd staand glas is vooral veroorzaakt door een nog steeds voortgaande uitbreiding van de stooktomatenteelt. Ook de teelt van komkommers onder staand glas is in 1957 verder toegenomen. Opmerkelijk is de sterke mate waarin de kosten der platglasbedrijven zijn gestegen. Overigens dient erop te worden gewezen dat de verhoging van 4% in 1956 op 5% in 1957 van het tarief op basis waarvan rente in de kosten werd berekend, tot een kostenverhoging van gemiddeld 2½% heeft geleid.

Uit de vergelijking blijkt dat de kostenstijging gemiddeld ongeveer 13% heeft bedragen en dat de opbrengsten gemiddeld geen wijziging ten opzichte van 1956 hebben ondergaan.

Zoals uit tabel 53 kan worden geconstateerd, komt de becijferde ontwikkeling van de opbrengsten ongeveer overeen met die van de veilingomzetten in De Kring. Nadere gegevens over de mate,

waarin de veilingaanvoer, -opbrengsten en -prijzen der belangrijkste produkten zich ten opzichte van 1956 verhielden, zijn mede in deze tabel opgenomen.

Tabel 53

VEILINGAANVOER, -OMZETTEN EN GEMIDDELDE PRIJZEN OVER 1957 VAN GROENTEN, FRUIT EN BLOEMEN IN 5 VEILINGGEBIEDEN VAN DE KRING x) IN VERGELIJKING MET 1956

	Procentuele verdeling van de omzet		1957 in procenten van 1956		
	1956	1957	hoeveelheid	bedrag	gem. prijs
Groenten en fruit:					
tomaten	41,1	48,1	126	116	92
platglaskomkommers (stuks)	13,8	16,1	120	116	96
platglaskomkommers(kg)	4,1	4,1	113	99	88
kropsla	21,3	15,3	101	71	71
bloemkool	3,4	2,2	117	63	53
andijvie	2,6	2,5	97	97	100
overige groenten en vruchten	12,1	9,9		59	
Totaal groenten en fruit	98,4	98,2		99	
Bloemen	1,6	1,8		115	
Totaal groenten, fruit en bloemen	100,0	100,0			
Totaalbedrag groenten, fruit en bloemen (x 1.000.000)	73,7	73,0		99	

x) t.w.Veur, Delft, Pijnacker, Berkel-Rodenrijs en Rotterdam

Uit bovenstaande cijfers blijkt, dat de omzet van de hoofdprodukten tomaten en platglaskomkommers een stijging van 16% had ondergaan, en dat de omzet van kropsla daarentegen met niet minder dan 29% was teruggelopen. Ten aanzien van bloemkool en van de niet gespecificeerde groep van produkten valt een nog sterkere omzetsdaling waar te nemen.

Deze ontwikkeling was vrijwel algemeen beïnvloed door een prijsdaling, welke voor tomaten en komkommers betrekkelijk gering was, doch welke voor de overige groenten gemiddeld niet minder dan 30 à 40% bedroeg. Een gunstiger beschot, zowel van de tomaten- als van de komkommercultuur deed de aanvoer van de desbetreffende produkten stijgen. Voor de tomaten droeg een sterke uitbreiding van het stookareaal hiertoe nog in belangrijke mate bij.

Zoals uit tabel 54 nader zal blijken, liep de komkommerteelt onder platglas daarentegen in omvang terug. Uit de cijfers kan echter niet worden afgeleid in hoeverre deze achteruitgang gedeeltelijk werd gecompenseerd door een uitbreiding van de teelt van (platglas)kommers onder staand glas.

Tabel 54

DE STRUCTUUR VAN HET GRONDGEBRUIK IN 1957 EN DE ONTWIKKELING T.O.V.1956

	Structuur (basis arbeids- behoefte)	Uitbreiding of inkrimping in % van 1956
Staand glas verwarmd	% 31	% + 17
Staand glas onverwarmd	14	-
Platglas	40	% 9
Open grond	15	-
	100	--

Deze ontwikkeling had uiteraard invloed op de groepering der aan het onderzoek medewerkende bedrijven. Blijkens tabel 55 werden 28 bedrijven naar een andere groep dan waarin zij in 1956 waren ingedeeld, overgebracht. De overige mutaties betreffen het feit dat 5 bedrijven met ingang van 1957 waren afgevallen en dat 27 bedrijven van dat tijdstip af in het onderzoek waren opgenomen, zulks ter noodzakelijke aanvulling van voordien afgevallen bedrijven.

Tabel 55

MUTATIES VAN HET AANTAL BEDRIJVEN PER BEDRIJFSTYPE T.O.V. 1956

	Aantal bedrij- ven in 1956	Afge- vallen m.i.v. 1957	Bij met ingang van 1957	Mutaties		Aantal bedrij- ven in 1957
				af	bij	
Verwarmd staand glas	61	1	10	12	1	81
Onverwarmd staand glas	18	-	3	3	4	20
Verwarmd en onverwarmd staand glas	10	-	1	1	4	8
Staand en platglas	28	-	5	5	9	29
platglas	70	4	6	5	7	70
open grond } gemengd }	11	-	2	2	3	12
Totaal	198	5	27	28	28	220

b. De wijze van berekening der voorlopige resultaten

De methode van berekening van de voorlopige cijfers komt in principe overeen met de in bijlage I toegelichte berekeningswijze. Ten aanzien van $\pm 70\%$ van de bedrijven kon hierbij gebruik worden gemaakt van de (nog ongecontroleerde) opgaven van de administratiekantoren.

Met betrekking tot de gegevens van de overige bedrijven is een zelfde werkwijze toegepast als voor de voorlopige berekening van de resultaten van de Westlandse bedrijven (zie blz. 40) is geschied.

In verband met de stijging van de rentestand is het tarief op basis waarvan rente werd berekend, van 4% (in 1956) op 5% (in 1957) gebracht.

HOOFDSTUK IV

VERGELIJKING VAN DE RESULTATEN OVER 1956 VAN ENKELE BELANGRIJKE BEDRIJFSTYPEN IN DIVERSE GEBIEDEN VAN HET ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT

1. De stooktomatenbedrijven

Een vergelijking van de resultaten van de bedrijven met overwegend verwarmd staand glas en tomaten als belangrijkste produkt is voor de sub-gebieden van het Zuidhollands Glasdistrict samengevat in tabel No.56. Alvorens de resultaten in beschouwing te nemen valt op te merken, dat de gemiddelde oppervlakte staand glas van de bedrijven onderling slechts weinig verschillen te zien geeft. Voor de meeste Kringgebieden bedraagt deze oppervlakte gemiddeld 50 à 60 are, voor het Westland 70 are. Van deze oppervlakten zijn in de eerste genoemde 4 gebieden $\pm 90\%$ (Ringdijk 100%), in Delft/Pijnacker 80%, in het Westland 70% verwarmd.

Hoewel, met name in de gebieden Bergschenhoek/Bleiswijk en Delft/Pijnacker, ook de teelten onder platglas en in de open grond van enige betekenis zijn, valt uit de gegevens op te maken, dat de teelt van stooktomaten over het algemeen, althans in de Kringgebieden in sterke mate domineert. In het Westland is dit niet het geval, aangezien ruim een derde gedeelte van de oppervlakte staand glas voor teelten van druiven en bloemen in beslag wordt genomen.

In de mate waarin gestookt wordt vallen van gebied tot gebied grote verschillen te constateren. Deze verschillen blijken uit de bedragen welke ten aanzien van de brandstofkosten per m² verwarmd staand glas in de tabel zijn vermeld. Ook de plantdata der stooktomaten geven typerende verschillen tussen de diverse gebieden te zien. Uiteraard betreffen de genoemde gegevens gemiddelden waarvan de spreiding van gebied tot gebied in grootte varieert.

Ook ten aanzien van de rentabiliteit is de variatie per gebied opmerkelijk. Door de 7 bedrijven aan de Ringdijk werden de beste resultaten geboekt, voor een deel dank zij de gunstige prijzen van tomaten doch vooral door de hoge slaprijzen in februari/maart. Deze gunstige voorwaarden golden eveneens voor het wat "latere" gebied Hillegersberg, terwijl het "vroegere"

Tabel 56

DE RESULTATEN DER STOCKTOMATENBEDRIJVEN IN 6 SUB-GEBIEDEN
VAN HET ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT OVER 1956

	Berkel en Oude Loede	Bergschen- hoek/ Bleiswijk	Ring- dijk	Hille- gers- berg	Delft/ Pij- nacker	Het West- land
Aantal bedrijven	13	16	7	8	10	23
Brandstofkosten Per m ² verwarmd staand glas Gemiddelde plantdatum stocktomaten	f.4,10 begin febr.	f.3,60 medio febr.	f.3,00 begin maart	f.2,45 eind maart	f.3,15 eind febr.	f.2,65 begin maart
<u>Grondgebruik(in aren)</u>						
STAAND GLAS VERWARMD						
groenten	54	56	75	42	46	38
fruit	-	-	-	-	-	5
bloemen	2	-	-	-	-	6
STAAND GLAS ONVERWARMD						
groenten	2	6	-	6	13	8
fruit	-	-	-	-	-	12
bloemen	-	-	-	-	-	1
PLATGLAS	4	16	6	8	36	8
OPENGRONDSTUINBOUW						
groenten en vroege						
aardappelen	21	53	32	22	30	28
bloemen	6	-	-	-	1	2
bloembollen en zaden	-	-	-	-	1	3
fruit	5	-	-	-	-	5
Totaal tuinbouw	94	131	113	78	127	116
LANDBOUW EN VEETEELT	30	29	-	6	36	-
TOTAAL BETEELBARE OPPERVLAKTE	124	160	113	84	163	116
<u>Arbeidsbezetting</u> (in manjaren)						
ondernemer	1,6	1,6	1,6	1,4	1,1	1,3
gezinsleden	0,2	0,5	0,5	0,4	0,9	0,6
vast vreemd personeel	2,3	1,2	1,8	1,3	2,2	1,4
los vreemd personeel	0,2	0,3	0,4	0,2	0,2	0,3
Totale bezetting	4,3	3,6	4,3	3,3	4,4	3,6
<u>Opbrengsten</u>						
groenten en vroege						
aardappelen	84400	84700	103000	53600	69300	52000
bloemen	-	-	-	-	-	8600
overige opbrengsten	2800	1800	1200	1200	1200	3000
Totale opbrengsten	87200	86500	104200	54800	70500	63600
<u>Kosten</u>						
Rente, afschr., huur						
grond- en polderlasten	14200	14400	115400	10000	13700	13200
Onderhoud	2800	3300	4000	1600	4000	3100
Lonen	18000	14800	18300	13400	18500	15200
Brandstoffen	23300	20500	22600	10400	14600	13000
Mest en stro	3100	2900	2800	1800	4800	2200
Overige kosten	5800	7300	6900	4400	6500	7100
Totale kosten	67200	63200	70000	41600	62100	53800
Netto-overschot	20000	23300	34200	13200	8400	9800
Opbr. in % van de kosten(gewogen)	130	137	149	132	114	118
Opbr. in % van de kosten(ongewogen)	127	133	147	124	113	121

Bergschenhoek-Bleiswijk vooral van de hoge voorjaarsprijzen van tomaten, anderzijds - voor zover het de latere teelten betreft - ook nog van de hoge slaprijzen profiteerde.

In tegenstelling tot de genoemde gebieden, die ten opzichte van 1955 een grote vooruitgang boekten, werd de rentabiliteit van de Berkelse bedrijven (waarvan de tomaten het eerst aan de markt komen) zowel over 1955 als 1956 op het bedrag van f.130,- opbrengsten per f.100,- kosten becijferd. Aanmerkelijk lager waren de uitkomsten van Delft/Pijnacker, waarop o.m. ook de resultaten der platglasteelten van invloed zijn geweest en van de Westlandse bedrijven, waarvan de rentabiliteit evenmin uitsluitend door de stooktomatenteelt, doch mede door de weinig gunstige resultaten van de druiventeelt alsook door die van de bloementeelt werd bepaald.

Wij wijzen tenslotte nog op een verschil dat voor de bedrijven in Berkel en Bergschenhoek/Bleiswijk met betrekking tot de grootte van de arbeidsbezetting valt te constateren. Dit verschil ad 0,7 manjaar resulteert in een lagere loonpost voor Bergschenhoek/Bleiswijk van f.3200,- gemiddeld per bedrijf. Dit verschijnsel is opmerkelijk, omdat de bedrijven van een zelfde structuur zijn en in grootte gemiddeld nauwelijks verschillen.

2. De onverwarmde tomatenbedrijven

Van de bedrijven, waarin de tomatenteelt als belangrijkste cultuur in overwegende mate onverwarmd wordt toegepast, geven wij in tabel 57 een overzicht van de belangrijkste bedrijfsgegevens en van de bedrijfsresultaten over 1956, welke gemiddeld voor de desbetreffende sub-gebieden van het Zuidhollands Glasdistrict werden becijferd. In verband met het kleine aantal bedrijven zijn de cijfers van de sub-gebieden III en IV samengevoegd en in een gemiddelde tot uitdrukking gebracht.

Opmerkelijk in deze tabel is in de eerste plaats de overeenkomst in bedrijfsgrootte in de 4 vergelijkbaar opgestelde sub-gebieden. De oppervlakte staand glas varieert slechts van 36 tot 46 are; de totale arbeidsbezetting van 2,1 tot 2,5 manjaren, terwijl de laagste en de hoogste jaarkosten f.23.300,-, resp. f.25.600,- bedragen.

De rentabiliteit over 1956 werd, zoals wij reeds constateerden, voor het Westland op 111 becijferd, tegen 109 voor De Kring. De vroegere leveringspositie der Westlandse bedrijven blijkt derhalve nauwelijks in de rentabiliteit tot uitdrukking te zijn gekomen. De oorzaak hiervan moet vooral aan de hoge tomatenprijzen in augustus en september worden toegeschreven. Het effect hiervan werd echter afgezwakt door een geringere produktie per eenheid van oppervlakte ten gevolge van de ongunstige weersgesteldheid, alsmede door de stijging der exploitatiekosten.

Van de Westlandse bedrijven blijken de gemiddelde uitkomsten per sub-gebied zeer verschillend te zijn geweest. In overeenstemming met hetgeen ten aanzien van de rentabiliteit over 1955 (rapport No. 284) werd geconstateerd, waren de resultaten der bedrijven in sub-gebied I belangrijk minder gunstig dan die der overige sub-gebieden. Door de gemengde structuur der bedrijven kan de oorzaak hiervan moeilijk worden onderzocht. Bekend is evenwel dat er, wat de produktiefactor grond betreft, tussen sub-gebied I en de overige sub-gebieden grote verschillen bestaan, welke voor de tomatenteelt ten nadele van sub-gebied I uitvallen. Hiermede samenhangend treft men op vele bedrijven in dit gebied voorteelten (andijvie, spinazie, e.d.) aan welke minder rendabel zijn dan de overigens vrij algemeen toegepaste voorteelt van kropsla. Voor de sub-gebieden I en II kan voorts worden gesteld, dat de resultaten van de druiventeelt in deze bedrijven de bedrijfsresultaten eerder ongunstig dan gunstig zullen hebben beïnvloed.

Vergelijkt men de rentabiliteit van de Westlandse onverwarmde tomatenbedrijven over 1956 met die van 1955, dan blijken deze zich ongunstig te hebben ontwikkeld. De stijging der opbrengsten is derhalve nog overtroffen door de mate waarin de kosten waren toegenomen.

3. De platglasbedrijven

De resultaten over 1956 van de bedrijven, waarin de platglasteelt in overwegende mate wordt beoefend, zijn in tabel 58 in een gemiddelde voor elk der desbetreffende sub-gebieden van het Zuid-hollands Glasdistrict overzichtelijk weergegeven.

Tabel 57

DE RESULTATEN DER ONVERWARMD E TOMATENBEDRIJVEN IN DIVERSE SUB-
GEBIEDEN VAN HET ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT OVER 1956

	Het Westland			De Kring
	Sub- gebied I	Sub- gebied II	Sub- gebied III en IV	
Aantal bedrijven	18	11	15	18
Grondgebruik (in are)				
Aantal ramen platglas	130	160	330	330
STAAND GLAS VERWARMD				
groenten	4	4	1	2
fruit	1	1	1	-
bloemen	-	1	-	-
STAAND GLAS ONVERWARMD				
groenten	32	35	30	37
fruit	7	5	3	-
bloemen	1	-	1	-
PLATGLAS	6	14	15	11
OPENGRONDSTUINBOUW				
groenten en vroege aardappelen	30	44	47	28
fruit	1	2	3	-
bloemen en bollen	2	5	12	3
zaden	3	-	4	-
LANDBOUW EN VEETEELT	4	2	3	3
Totaal beteelde oppervlakte	91	113	120	84
Arbeidsbezetting (in manjaren)				
ondernemer	1,0	1,2	1,1	1,3
gezinsleden	0,4	0,2	0,5	0,2
vast vreemd personeel	0,6	0,8	0,7	0,9
los vreemd personeel	0,1	0,2	0,2	0,1
Totale bezetting	2,1	2,4	2,5	2,5
Opbrengsten				
groenten en vroege aardappelen	22200	26300	25400	} 24600 1100
bloemen en bollen	1300	1900	1900	
overige opbrengsten	600	900	1900	
Totaal opbrengsten	24100	29100	29200	25700
Kosten				
Rente, afschrijving, huur,				
grond- en polderlasten	6900	7100	5900	6200
onderhoud	1800	2100	1600	1400
lonen	8600	9800	10700	9500
brandstoffen	1500	1200	500	800
mest en stro	1400	1800	1400	1500
overige kosten	3100	3600	5000	4300
Totale kosten	23300	25600	25100	23700
Netto-overschot	800	3500	4100	2000
Opbr. in % van de kosten (gewogen)	103	114	117	109
" " " " " " (ongewogen)	105	114	115	110

Zoals uit deze tabel blijkt, varieert de grootte van de Kringbedrijven gemiddeld per sub-gebied van 1800 tot 2400 ramen platglas. De 5 Westlandse platglasbedrijven in de steekproef omvatten daarentegen gemiddeld slechts 1300 ramen platglas. De teelten in de belangrijke centra van Delft en Pijnacker zijn voornamelijk gericht op de komkommercultuur op verse rijen. Behoudens in Veur en in de Prins Alexanderpolder, waar de komkommerteelt op de blijvende plaats na broeisla in overwegende mate wordt toegepast, domineert de verse rijenteelt ook in de overige sub-gebieden van de Kring.

In het Westland is de platglasteelt van geheel andere aard. Komkommerteelt treft men hier namelijk niet aan. In de meeste gevallen wordt het glas in het voorjaar van de sla gelicht ten behoeve van de teelt van meloenen en/of andere gewassen, dan wel voor het gebruik op het warenhuis ten behoeve van de tomatenteelt.

Hoewel er van gebied tot gebied derhalve niet onbelangrijke verschillen bestaan met betrekking tot de aanwending van platglas, blijken de resultaten in alle gebieden (Pijnacker uitgezonderd), ongeveer op een zelfde niveau te hebben gelegen, een niveau dat, dank zij de hoge prijzen der platglasprodukten, gunstig was. Voor het gebied Pijnacker, werd een zeer gunstige rentabiliteit becijferd. Het feit, dat in dit gebied de ook in 1956 zeer rendabele nateelt van herfstsla wordt toegepast, moet hierop wel van invloed zijn geweest. Opmerkelijk is het verschil in rentabiliteit tussen de platglasbedrijven te Delft en Pijnacker (opbrengsten per f.100,- kosten, f.113,- en f.126,-). Afgezien van de gunstige invloed van de herfstslateelt, welke in Pijnacker in belangrijk sterkere mate toepassing vindt dan in Delft, is het verschil in produktie-omstandigheden tussen deze centra van betekenis. De "oudere" Delftse grond moet nl. worden gestoomd, een noodzaak welke in Pijnacker minder sterk aanwezig is. Behalve deze kostenbesparende factor kan nog ten gunste van Pijnacker de lagere kosten van broeimateriaal worden vermeld, terwijl voorts de kwaliteit van de produkten in het algemeen te Pijnacker iets beter is dan die te Delft.

Tabel 58

DE RESULTATEN DER PLATGLASBEDRIJVEN IN DIVERSE SUB-GEBIEDEN VAN
HET ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT OVER 1956

	De Kring				Het West-land
	Veur	Delft	Pijnacker	Overige sub-gebieden	
Aantal bedrijven	14	23	13	20	5
Aantal ramen platglas	2300	2400	2000	1800	1300
waarvan:					
perc.komkommers verse rijen	26	71	97	56	0
perc.komkommers na broeisola	59	18	2	36	0
Oppervlakte (in aren) 1)	%	%	%	%	%
Platglas	55 (75)	75 (89)	64 (79)	45 (73)	43 (69)
Staad glas (verwarmd)	1 (1)	-	1 (1)	1 (1)	-
" " (onverwarmd)	9 (12)	1 (2)	4 (6)	5 (9)	6 (13)
Opengrondstuinbouw	41 (12)	28 (9)	39 (14)	35 (16)	36 (18)
Landbouw en veeteelt	6 -	2 -	- -	17 (1)	- -
	112	106	108	103	85
Arbeidsbezetting (in manjaren)					
Ondernemer	1,2	1,2	1,1	1,2	1,2
Gezinsleden	-	0,6	0,6	0,5	-
Vast vreemd personeel	2,0	1,0	0,9	0,5	0,2
Los vreemd personeel	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2
Totale bezetting	3,4	3,0	2,7	2,3	1,6
Opbrengsten					
Groenten en kasfruit	36400	30900	30300	23300	15600
Overige opbrengsten	300	900	500	1100	200
Totale opbrengsten	36700	31800	30800	24400	15800
Kosten					
Rente, afschrijving, huur grond- en polderlasten	5800	5600	5200	4500	2800
Onderhoud	1300	1100	1200	800	500
Arbeid	14300	12100	10800	9600	6800
Mest en stro	3900	3700	3600	2300	1100
Brandstoffen	1400	1400	700	500	100
Overige kosten	4100	4200	2900	3400	2000
Totale kosten	30800	28100	24400	21100	13300
Netto-overschot	5900	3700	6400	3300	2500
Opbrengsten in % van de kosten (gewogen)	119	113	126	116	119
Opbrengsten in % van de kosten(ongewogen)	117	108	126	113	116

1) Tussen haakjes is het procentuele aandeel van het desbetreffende onderdeel in de totale arbeidsbehoefte per bedrijf aangegeven.

HOOFDSTUK V

VERGELIJKING VAN DE RESULTATEN OVER 1956 VAN ENKELE BELANGRIJKE SOORTEN STOOKTOMATEN- EN PLATGLASBEDRIJVEN IN HET ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT

1. De stooktomatenbedrijven

Door een groepering van de stooktomatenbedrijven in de beide gebieden van het Zuidhollands Glasdistrict naar de kosten van het brandstoffenverbruik per m^2 verwarmd staand glas hebben wij getracht te kunnen vaststellen in hoeverre de mate van verwarming invloed heeft uitgeoefend op de rentabiliteit.

Bij raadpleging van tabel No.59, waarin de bedrijven van de Kring in 3 klassen, van het Westland in 2 klassen zijn onderverdeeld, valt allereerst op, dat de Westlandse bedrijven aanmerkelijk minder zwaar worden verwarmd dan de Kringbedrijven. Brandstofkosten hoger dan f.3,- per m^2 troffen wij in het Westland weinig aan.

In de Kring daarentegen liggen de brandstofkosten in vele stookbedrijven hoger dan genoemd bedrag. Het een en ander houdt mede verband met de datum, waarop de tomaten worden geplant. Deze plantdata zijn waar mogelijk in de tabel in een gemiddelde tot uitdrukking gebracht.

De rentabiliteit van de vroege-, middelvroege- en late stookbedrijven in de Kring blijkt op ongeveer hetzelfde niveau van 130 te hebben gelegen.

De groep der late stookbedrijven van het Westland deed hier weinig voor onder, in tegenstelling tot de middelvroege bedrijven uit dat gebied, die per f.100,- kosten slechts f.114,- opbrengsten opbrachten.

De resultaten van de druiventeelt - welke in deze groep sterk is vertegenwoordigd - hebben ongetwijfeld een drukkende werking op de rentabiliteit van de Westlandse stookbedrijven uitgeoefend.

De gunstige resultaten welke in deze tak van bedrijf over 1956 werd verkregen moet ten aanzien van de vroege stookbedrijven vooral aan de hoge tomatenprijzen, ten aanzien van de latere stookbedrijven in het bijzonder aan de hoge slaprijzen in de periode februari/maart, worden toegeschreven.

Bij de beoordeling van deze cijfers moet uiteraard wel rekening worden gehouden met het grove karakter van dit cijfermateriaal. In dit verband noemen wij de invloed van andere teelten dan die van tomaten in het bedrijf, alsook de omstandigheid dat de brandstofkosten niet konden worden gewogen naar het keteltype.

DE BEDRIJFSRESULTATEN DER STOOKTOMATENBEDRIJVEN IN HET ZUIDHOLLANDS
GLASDISTRICT OVER 1956

(groepering naar verwarmingsintensiteit)

	Brandstofkosten per m ² verwarmd staand glas				
	De Kring			Het Wostland	
	> f.4,-	f.3,- f.4,-	< f.3,-	>f.2,50	< f.2,50
Aantal bedrijven	18	17	26	12	11
Aantal bedrijven na weging	23	20	32		
Brandstofkosten per m ² verwarmd staand glas	f.4,50	f.3,60	f.2,50	f.3,00	f.2,20
Gemiddelde plantdatum stooktomaten	13 febr.	19 febr.	9 mrt.	eind febr.	medio maart
<u>Grondgebruik(in aren)</u>					
STAAND GLAS VERWARMD					
Groenten	46	68	53	41	34
Fruit	-	-	-	6	5
Bloemen	-	1	2	8	3
STAAND GLAS ONVERWARMD					
Groenten	6	7	7	12	5
Fruit	-	-	-	17	7
Bloemen	-	-	-	-	1
PLATGLAS	20	18	20	11	4
OPENGRONDSTUINBOUW					
Groenten en vroege aardapp.	35	40	31	28	28
Bloemen en bloembollen	2	1	1	2	2
Zaden	-	-	-	6	-
Fruit	3	-	-	1	9
Totaal tuinbouw	112	135	114	132	98
LANDBOUW EN VEETEELT	36	41	7	-	-
Totaal beteelde oppervlakte	148	176	121	132	98
<u>Arbeidsbezetting</u> (in manjaren)					
Ondernemer	1,6	1,5	1,3	1,4	1,3
Gezinsleden	0,3	0,7	0,6	1,1	0,1
Vast vreemd personeel	2,0	2,4	1,9	1,5	1,1
Los vreemd personeel	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4
Totale bezetting	4,2	4,9	4,0	4,3	2,9
<u>Opbrengsten</u>					
Groenten en vroege aardapp.	80800	98600	71800	58400	45000
Bloemen en bloembollen				11600	6200
Overige opbrengsten	2700	1000	1800	2500	2700
Totale opbrengsten	83500	99600	73600	72500	53900
<u>Kosten</u>					
Rente, afschrijving, huur, grond- en polderlasten	13600	15900	14000	15600	10600
Onderhoud	3100	3600	3500	3500	2600
Lonen	18000	20000	16900	18300	11900
Brandstoffen	20900	24800	13500	16500	9200
Mest en stro	3400	4600	3200	2800	1500
Overige kosten	6500	7400	6100	6800	7400
Totale kosten	65500	76300	57200	63500	43200
Netto-overschot	18000	23300	16400	9000	10700
Opbr.in % v.d.kosten(gewogen)	127	131	129	114	125
" " " " " (ongewogen)	125	128	126	119	123

2. De platglasbedrijven

De platglasbedrijven kunnen nader worden ingedeeld naar de aard der platglasteelten. De groep van bedrijven waarin komkommers op verse rijen worden geteeld wordt daarbij onderscheiden van de bedrijven, waar de komkommers op de blijvende plaats na broeisola worden geteeld en van de bedrijven, waarin andere toepassingen aan het platglas worden gegeven. Ten aanzien van de bedrijven waar de verse rijenteelt domineert, is nader onderscheid gemaakt tussen bedrijven, waar per raam "weinig" en bedrijven, waar per raam "veel" mest is verbruikt. Voor deze groepering zijn de totale mestkosten van het bedrijf, gedeeld door het aantal platglasramen, als maatstaf genomen. Hoewel de mestkosten per platglasraam op deze wijze wel iets te hoog zijn berekend, was deze maatstaf voor de bedoelde groepsonderscheiding voldoende bruikbaar. De grens tussen "weinig" en "veel" mest werd gesteld bij f.1,50 per raam. Tenslotte werden de bedrijven met "veel" mest nog ingedeeld in een groep met en zonder nateelt van herfstsla.

De gemiddelde resultaten en de bedrijfsgegevens per groep zijn neergelegd in tabel 60.

Van de 3 hoofdgroepen blijkt de groep met overwegend verse rijen verreweg het sterkst te zijn vertegenwoordigd. De (gewogen) rentabiliteit dezer bedrijven werd becijferd op 117, tegen 118 voor de groep met overwegend komkommers na broeisola en 115 voor de (merendeels Westlandse) bedrijven met overwegend "overige" platglascultuur. Bij nadere beschouwing blijken van de groep met overwegend verse rijen de resultaten der bedrijven waarop een nateelt van herfstsla werd toegepast, het gunstigste te zijn geweest (121). Deze nateelt wordt voornamelijk in Pijnacker, waar 10 van de 13 aan het onderzoek deelnemende bedrijven van deze groep zijn gelegen, aangetroffen. Zoals reeds uit tabel 58 bleek, waren de uitkomsten van de Pijnackerse platglasbedrijven ook gunstiger dan de (gunstige) resultaten welke in andere gebieden met de platglasteelt werden verkregen.

Tabel 60

DE RESULTATEN DER PLATGLASBEDRIJVEN IN HET ZUIDHOLLANDS
GLASDISTRICT OVER 1956

(Groepering der bedrijven naar de aard van de teelt)

	overwegend verse rijen				over- wegend komkom- mers na broei- sla	over- wegend plat- glas- teel- ten
	weinig mest en stro	veel mest en stro		to- taal		
		weinig of geen nateelt van herfst- sla	met na- teelt van herfst- sla			
Aantal bedrijven	18	14	13	45	13	8
Aantal bedrijven na weging	29	22	25	76	15	25
Aantal ramen platglas	1900	2400	1900	2100	2500	1300
waarvan:						
perc.komkommers verse rij	89	86	87	87	13	3
perc.komkommers na broeisla	5	11	12	9	78	2
mestkosten per raam	0,90	1,90	2,10	1,60	1,90	0,80
<u>Oppervlakte (in aren)</u>						
Platglas	65	74	63	67	53	46
Staand glas (verwarmd)	-	-	1	-	1	-
" " (onverwarmd)	2	3	4	3	6	5
Opengrondstuinbouw (groenten)	22	30	43	31	41	38
Landbouw en veeteelt	2	4	-	2	7	1
Totaal beteelbaar	91	111	111	103	108	90
<u>Arbeidsbezetting</u> <u>(in manjaren)</u>						
Ondernemer	1.2	1.4	1.2	1.2	1.2	1.2
Gezinsleden	0.4	0.6	0.5	0.5	0.3	0.2
Vast vreemd personeel	0.6	1.0	1.3	0.9	1.5	0.1
Los vreemd personeel	0.1	0.2	0.1	0.2	0.2	0.2
Totale bezetting	2.3	3.2	3.1	2.8	3.2	1.7
<u>Opbrengsten</u>						
Groenten en kasfruit	22700	34300	33400	29600	36900	15300
Overige opbrengsten	500	1400	400	700	600	400
Totale opbrengsten	23200	35700	33800	30300	37500	15700
<u>Kosten</u>						
Rente, afschrijving, huur, grond- en polderlasten	4300	5900	5900	5300	6100	2800
Onderhoud	700	1200	1400	1100	1300	600
Arbeid	9500	13100	12400	11500	13100	7000
Mest en stro	1800	4600	4100	3300	4900	1100
Brandstoffen	600	1100	1300	1000	1800	100
Overige kosten	3400	4700	2800	3600	4600	2100
Totale kosten	20300	30600	27900	25800	31800	13700
Netto-overschot	2900	5100	5900	4500	5700	2000
Opbrengsten in % van de kosten (gewogen)	114	117	121	117	118	115
Opbrengsten in % van de kosten(ongewogen)	112	113	120	115	107	112

TOELICHTING WIJZE VAN BEREKENING DER CIJFERS OVER 1956

1. D e b e d r i j f s r e s u l t a t e n

De bedrijfsresultaten zijn bepaald volgens de bij het L.E.I. gebruikelijke methode. Deze houdt in, dat rente en afschrijving van de duurzame produktiemiddelen zijn gebaseerd op de vervangingswaarde en dat kosten, welke niet tevens uitgaven zijn (handenarbeid van de ondernemer en zijn gezin, rente van eigen vermogen, e.d.) zijn gewaardeerd.

Ten aanzien van de in de bijlagen III en VII onderscheidene kostenelementen valt het volgende op te merken.

a. Kosten

Rente, afschrijving, pacht, grond- en polderlasten

Over de waarde van de grond, voor zover in eigendom, is 4% rente berekend; voor de overige duurzame produktiemiddelen is evenals over de vlottende middelen 4% berekend over het gemiddeld geïnvesteerde bedrag. Dit bedrag is voor die duurzame produktiemiddelen, waarover wordt afgeschreven, gesteld op 60% van de getaxeerde nieuwwaarde in 1956. Deze rente is berekend onafhankelijk van het feit of met eigen of vreemd vermogen wordt gewerkt, dus of werkelijk rente wordt betaald.

Voor kleingereedschap is geen afschrijving toegepast; de aanschaffingen gedurende het boekjaar zijn nl. als kosten (onderhoud) geboekt.

Voor pachtbedrijven is opgenomen de werkelijk betaalde pacht verminderd met de getaxeerde huurwaarde van een eventueel op het gepacht bedrijf aanwezige woning, waarvan de huur in de totale pachtsum van het bedrijf is begrepen.

Voor zover grond- en polderlasten ook betrekking hebben op een eigen woning, is daarvoor een geschat bedrag in mindering gebracht.

Arbeidskosten

Voor vreemd personeel zijn de werkelijk betaalde lonen en sociale lasten opgenomen. Voor de handenarbeid, die door de ondernemer en zijn gezinsleden is verricht, is het loon berekend. Hiertoe is de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid geschat.

Deze arbeid is gewaardeerd overeenkomstig het loon (vermeerderd met sociale lasten), volgens de collectieve arbeidsovereenkomst voor resp. volwassen arbeiders, vrouwen en jeugdigen.

Werk door derden

Hieronder zijn opgenomen de werkzaamheden, welke eventueel met bijlevering van materiaal en/of gebruik van eigen werktuigen tegen een overeengekomen bedrag zijn aangenomen.

Leiding, toezicht en risico

Voor het geven van leiding en toezicht en voor het dragen van risico door de ondernemer is geen bedrag onder de kosten opgenomen. Dit zou alleen mogelijk zijn geweest, indien voor de beloning van deze functies bruikbare objectieve normen bekend zouden zijn, hetgeen niet het geval is.

Onderhoud

Hieronder konden uiteraard niet worden opgenomen de loonkosten van door eigen personeel, gezinsleden of ondernemers uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden. Bedragen, die door de administratiekantoren als onderhoud werden opgegeven, maar die naar onze maatstaven als vernieuwingen moesten worden aangemerkt, zijn hierin niet opgenomen.

Materialen

Deze rubriek omvat de kosten van brandstoffen, meststoffen, bestrijdingsmiddelen, zaad en pootgoed, enz., dus bedrijfsbehoeften die in het algemeen in een keer in het productieproces opgaan. De posten brandstoffen en mest en stro zijn, gezien de belangrijkheid ervan, afzonderlijk opgenomen.

Overige kosten

Alle hiervoor niet genoemde kosten zijn onder dit hoofd vermeld, nl. afleveringskosten, veekosten, motorrijtuigenbelasting, elektriciteit, water, verzekeringen, administratiekosten, reiskosten, abonnementen, enz.

b. Opbrengsten

Groenten, vroege aardappelen, kasfruit en bloemen

Hieronder zijn in de bijlagen III en VII opgenomen de netto-opbrengsten, welke, hetzij via de veiling hetzij bij rechtstreekse levering aan de handel, zijn verkregen. Aangezien verreweg de meeste administratiekantoren de van de veiling ontvangen netto-bedragen in de verlies- en winstrekening opnemen, konden de door de veiling ingehouden bedragen voor veilingkosten, fusthuur, heffingen, enz. niet afzonderlijk onder de kosten worden vermeld. Indien zulks incidenteel wel het geval was, zijn deze inhoudingen ter wille van de uniformiteit door ons van de opbrengsten afgetrokken. Ter zake van het gebruik van produkten uit eigen bedrijf werden in het algemeen de bedragen, welke door de administratiekantoren waren vermeld, aangehouden. Deze posten werden onder het hoofd "groenten, vroege aardappelen, kasfruit en bloemen" opgenomen.

Voor het Westland, waar de bloementeel een belangrijker plaats inneemt dan in de Kring, was het mogelijk de opbrengsten van bloemen afzonderlijk tot uiting te brengen.

Overige tuinbouwprodukten

Deze post omvat in hoofdzaak de opbrengsten van plantgoed, zaden en fruitteelt in de open grond alsmede, wat betreft het Westland, een gering bedrag aan bloembollen.

Landbouw- en veeteeltprodukten

De opbrengsten van landbouw- en veeteeltprodukten zijn onder dit hoofd verantwoord, alsmede de winsten op vee bij verkoop en de nog niet gerealiseerde waardeverhoging van het op het einde van het boekjaar aanwezige vee.

Overige opbrengsten

Onder overige opbrengsten worden verstaan de baten die niet rechtstreeks betrekking hebben op de opbrengst van tuinbouwprodukten, zoals landhuur (voor zover niet aangemerkt als inkomen buiten bedrijf) en beloningen voor werkzaamheden, e.d. ten behoeve van derden.

2. H e t i n k o m e n v a n d e o n d e r n e m e r

Dit inkomen wordt berekend door het verschil tussen de totale opbrengsten en de totale kosten te vermeerderen met het onder de kosten opgenomen bedrag voor handenarbeid van de ondernemer. Door aanwending van eigen vermogen wordt het aldus gevonden bedrag nog verhoogd met de rente, welke bij belegging van het vermogen zou zijn verkregen. Dit inkomensbestanddeel wordt gevonden door het als kosten gecalculeerde rentebedrag te verminderen met de betaalde rente.

In de bijlagen V en IX is het aldus berekende inkomen van de ondernemer in kolom 7 vermeld. Daar ook de arbeid door gezinsleden als kosten is aangemerkt, moet het bedrag in kolom 7 nog met dit kostenbedrag (kolom 8) worden verhoogd om het totale gezinsinkomen uit het bedrijf (kolom 9) te verkrijgen.

3. H e t a r b e i d s i n k o m e n

Voorts wordt nog onderscheiden het arbeidsinkomen.

Onder arbeidsinkomen wordt verstaan het bedrag dat door degenen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht op grond daarvan als inkomen is ontvangen. De beloning voor het dragen van het hiervan niet te scheiden ondernemersrisico is daarbij tevens inbegrepen.

Dit inkomen wordt derhalve berekend door het bedrijfsresultaat te vermeerderen met het bedrag, dat als kosten van arbeid is opgenomen. In de bijlagen III en VII is dit arbeidsinkomen per manjaar arbeidsbezetting tot uitdrukking gebracht.

Groepering der bedrijven naar subgebied

	Subgebied I (Veilinggebieden Wateringen Kwint- heul, Sammersbrug, Poeldijk en Honselersdijk)		Subgebied II (Veilinggebieden Naaldwijk, Monster en Zwartendijk)		Subgebied III (Veilinggebieden 's-Gravenzande en Woutersweg)		Subgebieden IV (Veilinggebieden Westerlee en Maasland)		Totaal het Westland
	57		43		26		40		
	240		260		290		400		
Aantal bedrijven	57		43		26		40		166
Aantal ramen platglas	240		260		290		400		290
STAAND GLAS VERWARMD:	are	% x)	are	% x)	are	% x)	are	% x)	
groenten	16.0	21	5.5	9	1.9	3	6.9	13	8.9
fruit	4.5	5	1.8	2	1.0	1	0.7	1	2.3
bloemen	4.3	13	2.7	10	0.2	1	-	-	2.2
STAAND GLAS ONVERWARMD:									
groenten	20.6	27	20.1	32	20.1	33	15.7	28	19.2
fruit	12.4	13	12.1	15	5.3	7	6.1	9	9.7
bloemen	1.3	3	0.9	3	-	-	0.3	1	0.8
PLATGLAS	10.2	7	12.2	10	11.3	11	19.4	17	13.1
OPENGROENDE TUINBOUW:									
groenten en vroege aardappelen	26.5	8	45.1	17	84.1	32	61.9	26	48.9
fruit	3.0	1	4.6	1	3.1	-	7.3	1	4.5
bloemen en bollen	3.1	1	3.2	1	21.4	12	2.8	2	5.9
zaden	1.7	1	-	-	-	-	2.4	1	1.1
LANDBOUW EN VEETEELT	1.6	-	1.9	-	-	-	9.9	1	3.5
Totaal beteelbare oppervlakte	105.2	100	110.1	100	148.4	100	133.4	100	120.1
VERHUURD	12.3		9.8		33.5		6.4		13.5
ERF, BLIJVENDE PADEN, ENZ.	29.5		23.2		21.9		23.1		25.1
Totaal kadastrale oppervlakte	147.0		143.1		203.8		162.9		158.7
SPECIFICATIE VAN DE ARBEIDSBEZETTING									
aantal ondernemers per bedrijf	1.07		1.12		1.15		1.10		1.10
arbeid van de ondernemer(s) (in manjaren)									
arbeid van de gezinsleden ("									

x) Na weging der oppervlakten naar de normale arbeidsbehoefte per bedrijfsonderdeel

	OVERWEGEND STAAND GLAS										overige bedrij- ven	totaal
	overw. tomaten				over- wiegend fruit	overw. toma- ten + fruit	over- wiegend plat- glas	over- wiegend open grond	staand glas + open grond			
	overw. onver- warmd	overw. verw.en onverw.	overw. verw. onverw.	over- wiegend fruit								
	44	23	15	7						25		
Aantal bedrijven	200	180	360	210	190	70	290	1320	230	900	290	
Aantal ramen platglas	are	are	are	are	are	are	are	are	are	are	are	
STAAND GLAS VERWARMD:groenten	2.8	37.8	16.5	0.9	4.8	7.9	1.2	-	-	2.2	8.9	
fruit	0.9	5.1	1.9	4.4	6.0	2.0	-	-	-	0.4	2.3	
bloemen	0.3	6.0	1.7	-	1.5	18.1	0.3	-	-	-	2.2	
STAAND GLAS ONVERW.: groenten	32.4	8.4	23.1	9.0	19.9	16.5	15.3	4.6	9.7	13.3	19.2	
fruit	5.4	12.1	11.2	33.3	17.4	10.5	4.4	1.4	4.6	3.5	9.7	
bloemen	0.7	0.6	0.3	-	-	9.4	-	-	-	0.3	0.8	
PLATGLAS	10.9	7.5	15.1	6.3	10.7	3.5	14.1	43.2	9.1	38.6	13.1	
OPENGRONDS TUINBOUW:groenten en vr.aard.	39.3	27.7	40.0	25.8	38.7	28.6	86.2	34.0	147.3	43.2	48.9	
bloemen en bloembollen	6.0	2.4	1.9	0.7	3.6	6.9	3.4	-	33.6	5.3	5.9	
zaden	2.4	3.3	-	-	0.4	-	-	-	-	-	1.1	
fruit	2.1	4.9	4.5	3.0	7.1	5.4	-	2.0	11.9	2.8	4.5	
LANDBOUW EN VEETEELT	3.2	-	0.4	2.1	1.7	-	-	-	4.9	-	3.5	
Totaal beteelbare oppervlakte	106.4	115.8	116.6	85.5	111.8	108.8	145.6	85.2	221.1	109.6	120.1	
VERHUURD	15.3	21.1	16.5	24.7	15.3	1.5	7.8	-	10.2	1.9	13.5	
ERF, BLIJVENDE PADEN ENZ.	20.0	33.6	30.0	26.2	30.1	25.1	19.7	9.8	33.4	16.0	25.1	
Totaal kadastrale oppervlakte	141.7	170.5	163.1	136.4	157.2	135.4	173.1	95.0	264.7	127.5	158.7	
SPECIFICATIE VAN DE ARBEIDSBEZETTING												
aantal ondernemers per bedrijf	1.02	1.17	1.33	1.14	1.08	1.13	1.17	1.00	1.00	1.00	1.10	
arbeid v.d.ondernemer(s) (in manjaren)	1.11	1.33	1.48	1.15	1.13	1.28	1.37	1.19	1.01	1.19	1.22	
arbeid van gezinsleden (" ")	0.35	0.63	0.74	0.35	0.65	0.41	0.24	0.01	0.63	0.24	0.46	
arbeid van vast personeel (" ")	0.68	1.33	0.61	0.72	0.79	1.12	0.49	0.16	0.43	0.60	0.75	
arbeid van los personeel (" ")	0.18	0.34	0.21	0.79	0.31	0.41	0.26	0.26	0.37	0.17	0.28	
Totale bezetting	2.32	3.63	3.04	3.01	2.88	3.22	2.36	1.62	2.44	2.20	2.71	

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN DE OPBRENGSTEN PER BEDRIJF, ALSMEDE HET GEZINSINKOMEN PER ONDERNEMER
EN HET ARBEIDSINKOMEN PER MANJAAR OVER 1956

Indeling naar sub-gebied

Sub-gebieden (veilinggebieden)	I Wateringen, Kwintshoel, Sammersbrug, Poeldijk, Honselersdijk	II Naaldwijk, Monster, Zwartendijk	III 's-Gravenzande, Woutersweg	IV Westerlee, Maasland	Totaal het Westland
Aantal bedrijven	57	43	26	40	166
KOSTEN:					
Berekende rente	5.020	3.550	2.730	2.700	3.730
Berekende afschrijving	4.650	3.220	2.410	2.630	3.440
Huren en pacht	450	270	390	290	360
Onderhoud	2.540	1.980	1.500	1.270	1.920
Lonen ondernemers	5.090	5.290	5.490	5.190	5.230
Lonen gezinsleden	2.310	1.290	1.240	1.730	1.740
Lonen vreemd personeel	5.200	4.340	3.830	3.550	4.360
Werk door derden	920	630	660	490	700
Brandstoffen	6.680	2.590	840	1.970	3.570
Mest en stro	1.810	1.720	1.480	1.370	1.630
Overige materialen	1.800	1.840	1.870	1.540	1.760
Grond- en polderlasten	100	90	70	80	90
Overige kosten	1.990	1.590	3.210	2.170	2.120
Totale kosten	38.560	28.400	25.720	24.980	30.650
OPBRENGSTEN:					
Groenten, vr.aardappelen, kasfruit					
Bloemen	35.680	27.430	23.890	27.510	29.730
Bloembollen	7.020	4.220	1.560	470	3.860
Ov.tuinbouwprodukten	100	70	2.890	380	600
Landbouw en veeteelt	490	440	230	460	430
Overige opbrengsten	270	250	1.730	690	590
Aanwas levende inventaris	70	140	150	60	100
	20	% 320	% 30	% 20	% 90
Totale opbrengsten	43.650	32.230	30.420	29.550	35.220
Netto-overschot	5.090	3.830	4.700	4.570	4.570
Opbrengsten p. f.100,- kosten (gewogen)	113	114	118	118	115
Opbrengsten p. f.100,- kosten (ongewogen)	115	113	115	117	115
Arbeidsinkomen per manjaar	5.860	5.620	6.150	6.000	5.880
Gezinsinkomen uit het bedrijf per ondernemer	15.380	11.650	11.990	12.290	13.100
Totaal gezinsinkomen per ondernemer	15.900	11.990	12.690	12.680	13.570

Gebied: Het Westland

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN DE OPBRENGSTEN, ALSMEDE HET GEZINSINKOMEN PER ONDERNEMER EN HET ARBEIDSINKOMEN PER MANJAAR OVER 1956

Indeling naar bedrijfstype

	Overwegend staand glas										Over- wegend plat- glas	Over- wegend open grond	Staad glas+ open grond	Ove- rige bedrij- ven	Totaal
	overwegend tomaten					overwe- gend fruit	overw. tomaten + fruit	overige bedrij- ven							
	overw. onver- waard	overw. ver- waard	overw. verw. + onverw.	overw. tomaten + fruit	overige bedrij- ven										
	44	23	15						7	25					
Aantal bedrijven	44	23	15	7	25	8	5	11	18	10	166				
KOSTEN:															
Berekende rente	3.240	6.400	4.550	3.930	4.240	5.650	1.180	1.900	1.800	2.240	3.730				
Berekende afschrijving	3.050	6.210	4.450	2.900	3.620	5.320	1.330	1.390	1.640	2.300	3.440				
Huren en pacht	250	460	310	210	270	630	290	670	490	190	360				
Onderhoud	1.810	3.090	2.150	2.660	1.960	2.980	500	980	1.040	1.290	1.920				
Lonen ondernemers	4.760	5.750	6.370	4.940	4.880	5.560	5.100	4.360	5.860	5.100	5.230				
Lonen gezinsleden	1.280	2.300	2.960	1.450	2.490	1.370	40	2.260	930	1.000	1.740				
Lonen vreemd personeel	3.570	7.200	3.640	6.290	4.730	6.320	1.710	3.530	3.080	3.120	4.360				
Werk door derden	550	1.540	1.040	310	540	810	600	490	470	240	700				
Brandstoffen	1.080	13.010	5.030	1.790	3.250	7.350	110	70	570	650	3.570				
Mest en stro	1.520	2.200	1.670	1.370	1.490	2.090	1.090	1.890	1.300	1.420	1.630				
Overige materialen	1.480	2.460	1.900	1.120	1.670	2.890	640	2.160	1.620	1.300	1.760				
Grond- en polderlasten	90	130	90	90	100	110	10	50	60	80	90				
Overige kosten	1.800	3.030	1.810	2.240	2.640	1.870	730	3.120	1.490	1.410	2.120				
Totale kosten	24.480	53.780	35.970	29.300	31.880	42.950	13.330	22.870	20.350	20.340	30.650				
OPBRENGSTEN:															
Groenten, vr aardappelen, kasfruit	24.530	52.360	40.110	27.720	30.430	22.790	15.760	19.280	21.790	23.030	29.730				
Bloemen	1.080	8.640	3.070	540	2.770	27.890	-	80	2.480	640	3.860				
Bloembollen	570	380	160	1.370	290	-	-	4.930	50	270	600				
Overige tuinbouwprodukten	420	990	80	770	330	490	60	120	110	220	430				
Landbouw en veeteelt	300	760	80	770	1.260	-	-	2.130	210	240	590				
Overige opbrengsten	110	110	150	80	130	40	-	50	100	50	100				
Aanwas levende inventaris	70	360	490	490	280	4.660	20	50	70	40	790				
Totale opbrengsten	27.080	63.600	43.380	29.990	34.930	49.550	15.840	26.640	24.810	24.380	35.220				
Netto-overschot	2.600	9.820	7.410	690	3.050	6.600	2.510	3.770	4.460	4.040	4.570				
Opbrengsten per f.100,- kosten (gewogen)	111	118	121	102	110	115	119	117	122	120	115				
Opbrengsten per f.100,- kosten (ongewogen)	112	121	120	105	111	116	116	110	118	121	115				
Arbeidsinkomen per manjaar	5.260	6.910	6.690	4.450	5.260	6.160	5.770	5.710	6.070	6.010	5.880				
Gezinsinkomen uit het bedr. per ondernemer	10.750	19.600	15.300	8.800	12.820	15.660	8.580	12.020	10.880	11.800	13.100				
Totaal gezinsinkomen per ondernemer	11.170	20.030	15.580	10.150	13.890	15.630	8.940	12.190	11.140	11.930	13.570				

Gebied: Het Westland

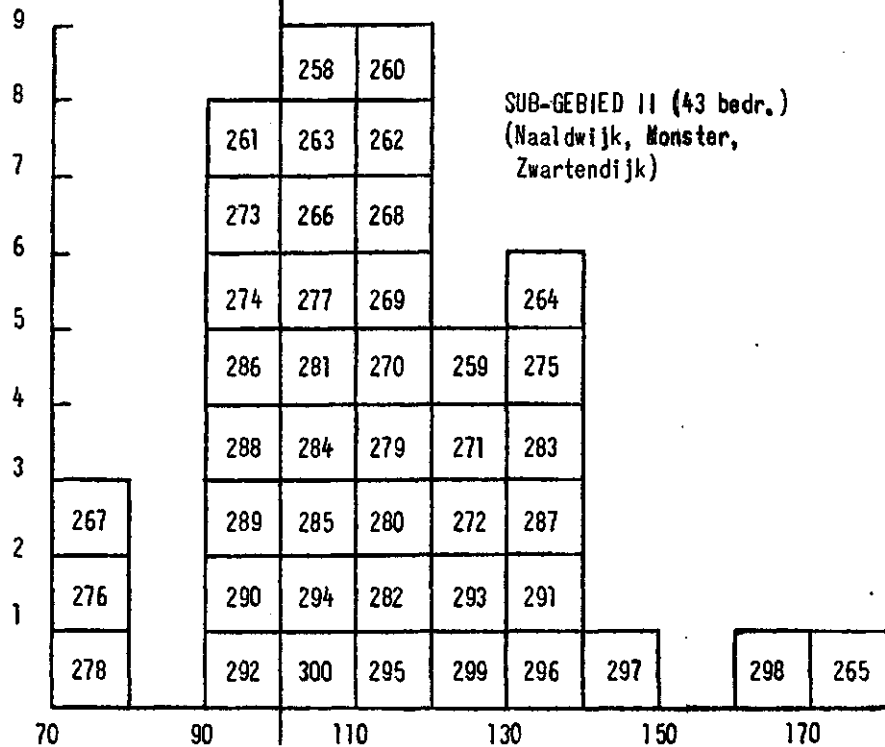
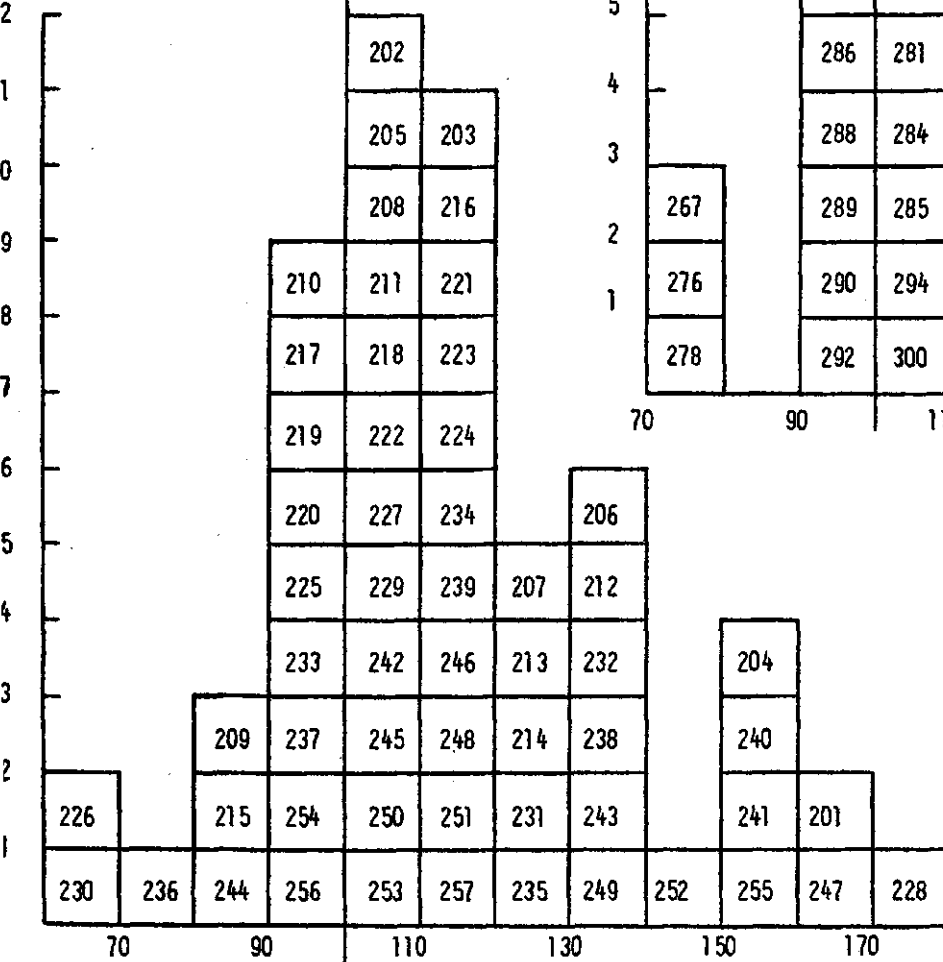
Bijlage IV A

DE SPREIDING DER BEDRIJFSUITKOMSTEN OVER 1956
INDELING NAAR SUB-GEBIED
Elk vakje stelt een bedrijf voor.

SUB-GEBIED I (57 bedr.)
(Wateringen, Kwintsheul,
Samersbrug, Poeldijk,
Honselersdijk)

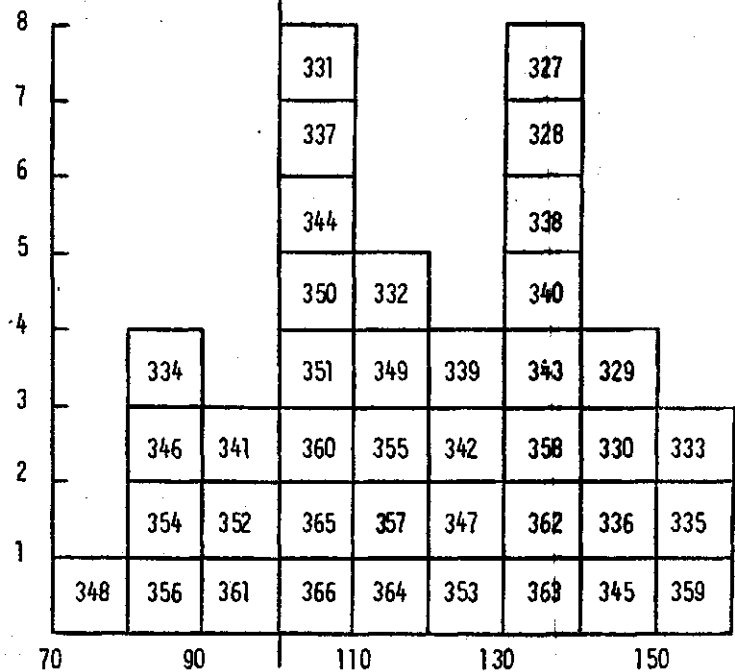
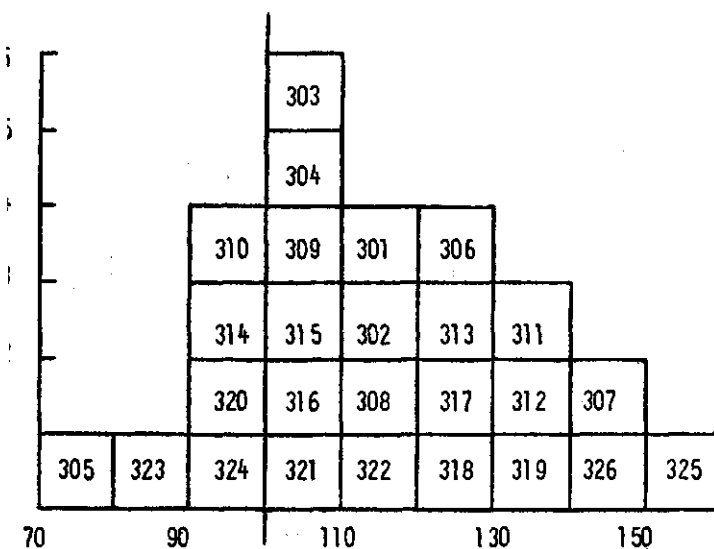
SUB-GEBIED II (43 bedr.)
(Naaldwijk, Monster,
Zwartendijk)

Aantal
bedrijven

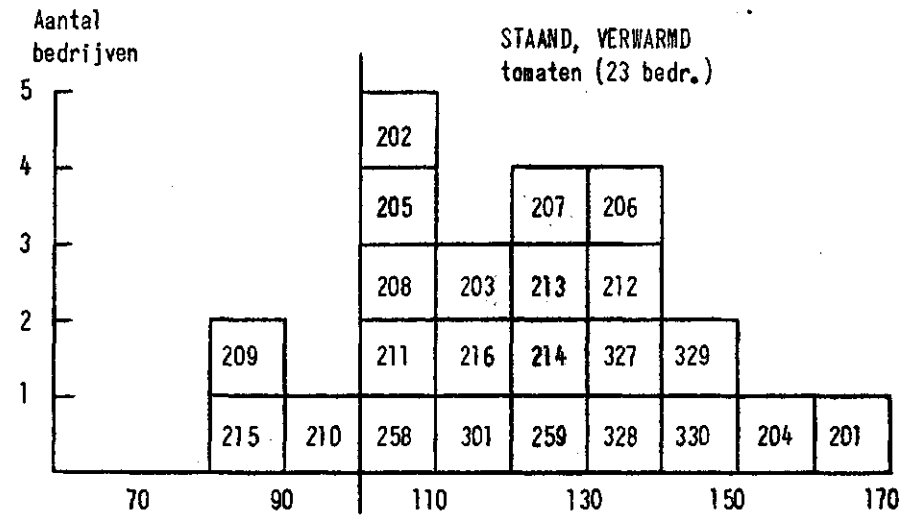
SUB-GEBIED IV (40 bedr.)
(Westerlee, Maasland)

SUB-GEBIED III (26 bedr.)
(t's-Gravenzande,
Woutersweg)

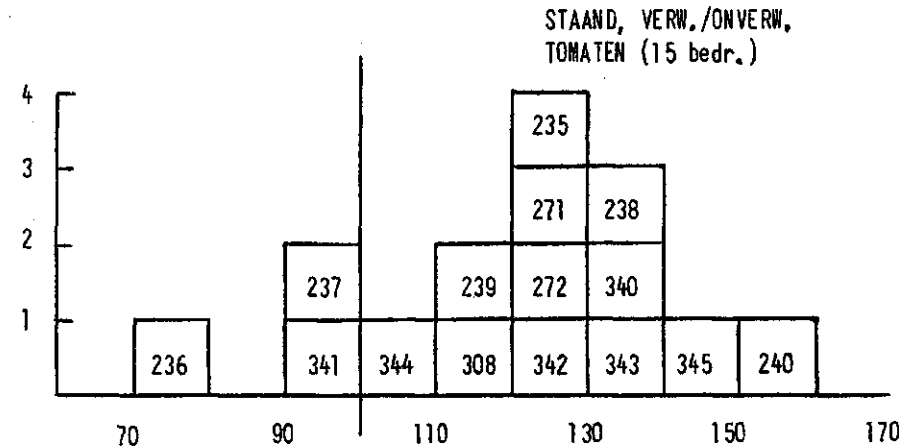
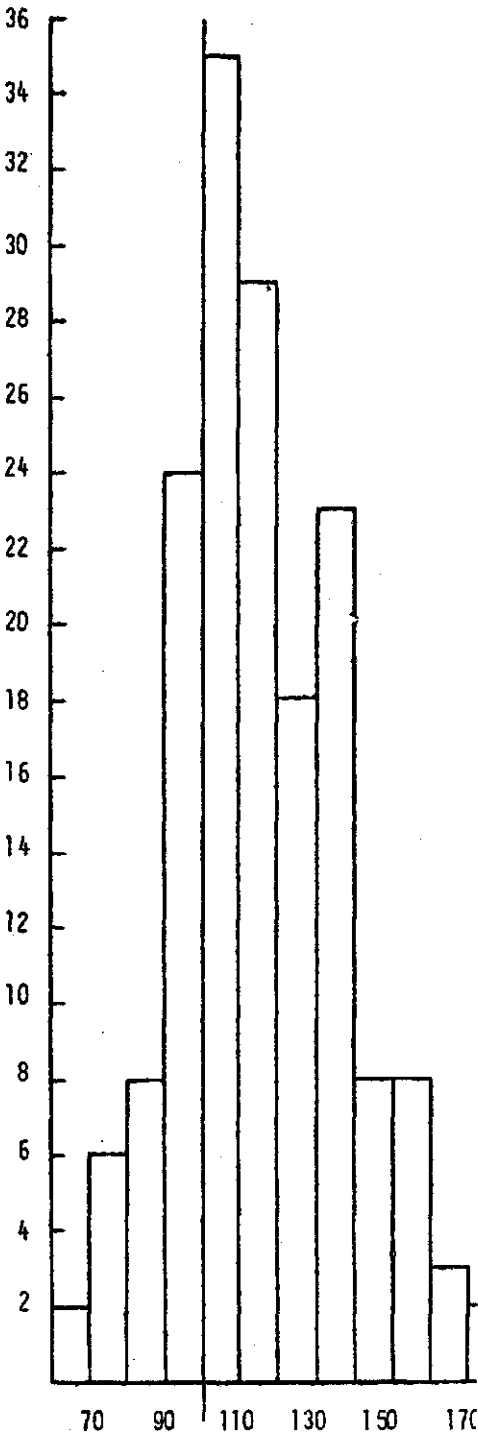
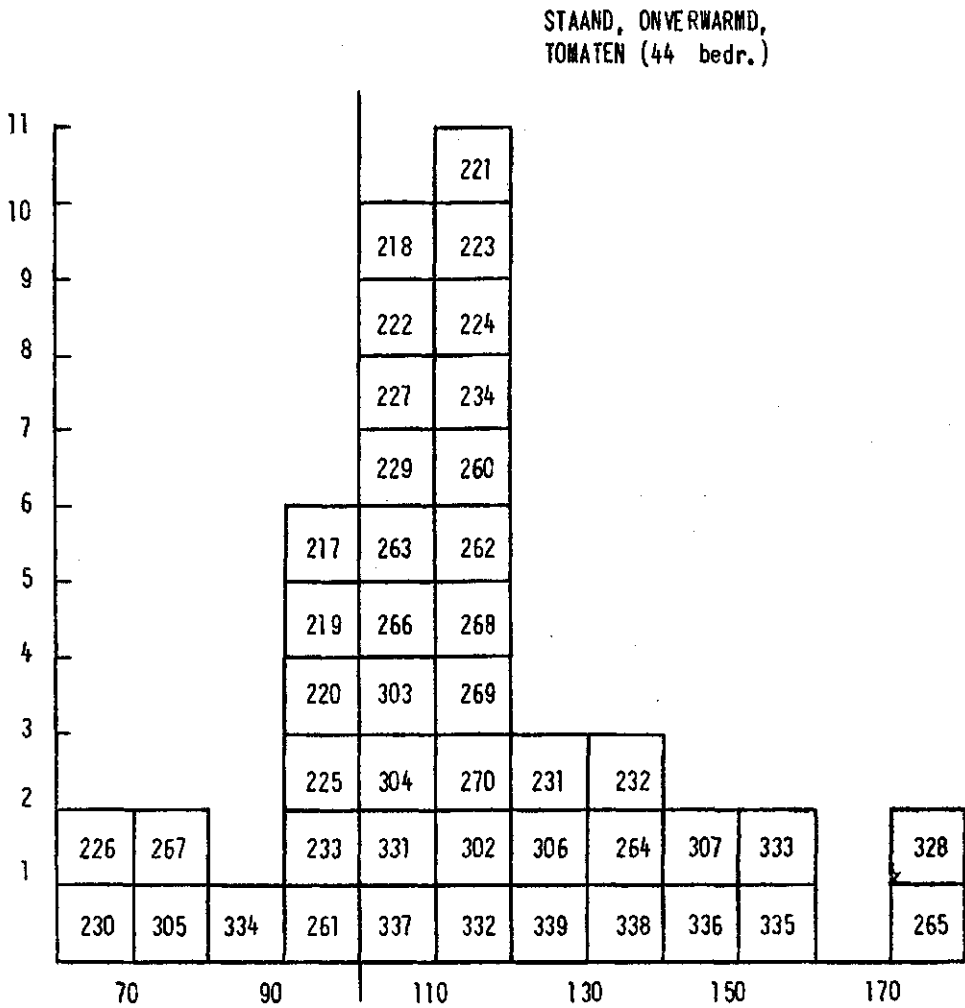

Opbrengsten per f. 100,- kosten.

DE SPREIDING DER BEDRIJFSUITKOMSTEN OVER 1956
INDELING NAAR BEDRIJFSTYPE
Elk vakje stelt een bedrijf voor.

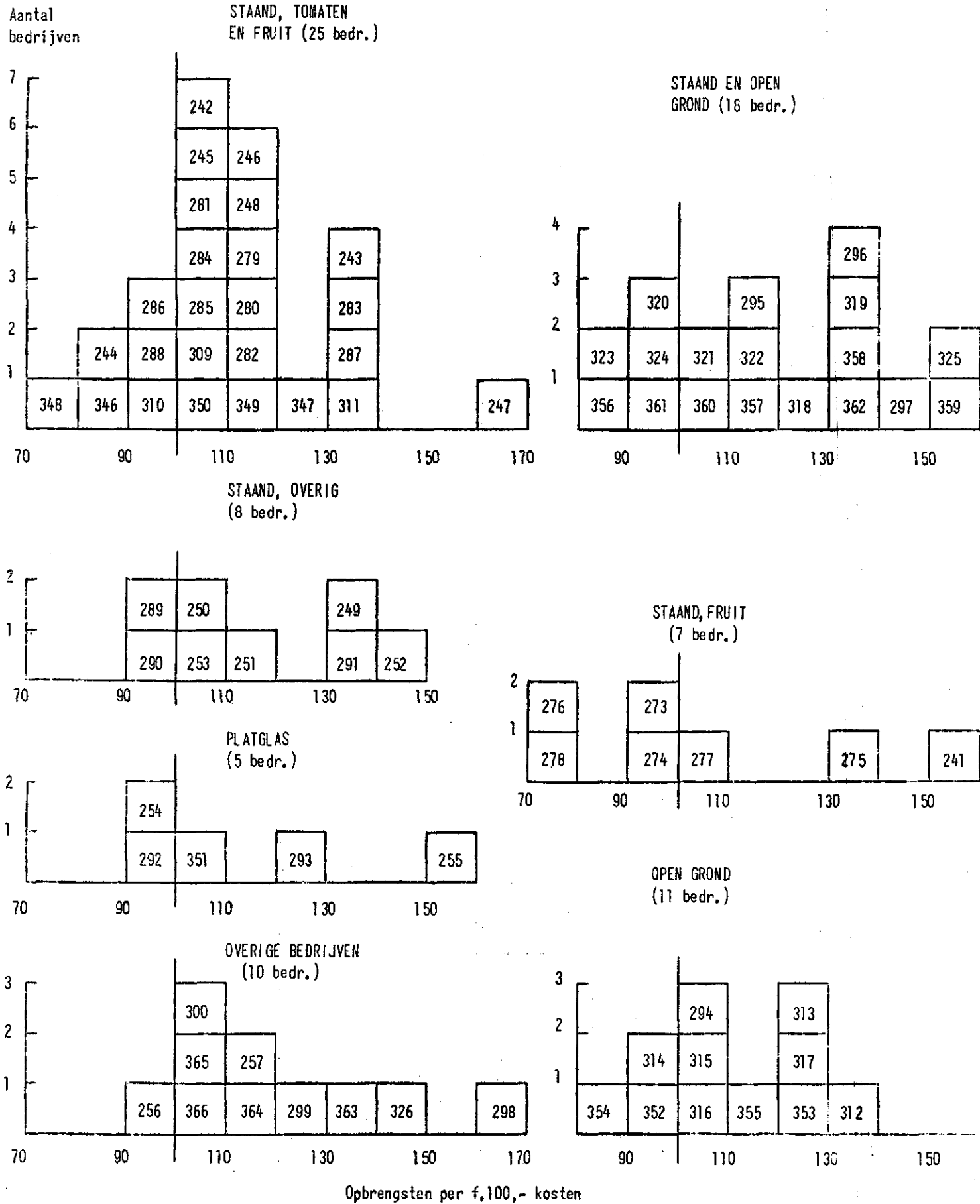
Totaal Westland
(166 bedr.)

Opbrengsten per f.100,- kosten

Gebied: Het Westland

vervolg Bijlage IV B

	Aan- tal be- drij- ven	Aan- tal on- der- ne- mers	Netto- over- schot	Handen- arbeid on- der- nemer	Rente meer ingecal- culeerd dan be- taald	Inkomen van de on- d- nemer uit het bedrijf	Handen- arbeid ge- zins- leden	Gerealiseerde vermogensmutaties					
								B i j		A f			
								Gezinsinkomen		overige mutaties	totaal	opnamen voor privé- doel- einden	waarvan voor privé belas- tingen
								uit be- drijf	uit beleg- gingen e.a. bronnen				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
I (Veilinggebieden Wateringen, Kwintshoeul, Sammersbrug, Poeldijk, Honselersdijk)	57	61	4.760	4.760	3.700	13.220	2.160	15.380	520	900	16.800	12.210	3.030
II (Veilinggebieden Naaldwijk, Monster, Zwartendijk)	43	48	3.440	4.740	2.310	10.490	1.160	11.650	340	870	12.860	9.140	1.390
III (Veilinggebieden 's-Gravenzande, Woutersweg)	26	30	4.080	4.750	2.080	10.910	1.080	11.990	700	610	13.300	9.460	2.600
IV (Veilinggebieden Westerlee, Maasland)	40	44	4.150	4.720	1.850	10.720	1.570	12.290	390	40	12.720	8.370	1.360
Totaal Westland	166	183	4.150	4.740	2.630	11.520	1.580	13.100	470	640	14.210	10.030	2.130

OVERZICHT VAN HET INKOMEN PER ONDERNEMER OVER 1956
(Indeling naar bedrijfstype)

	Aan- tal be- drij- ven	Aan- tal on- der- ne- mers	Netto- over- schot	Handen- arbeid on- der- nemer	Rente meer ingecal- culeerd dan be- taald	Inkomen van de on- der- nemer uit het bedrijf	Handen- arbeid gezins- leden	Gerealiseerde vermogensmutaties						
								B i j :				A f :		
								Gezinsinkomen			overige muta- ties	totaal	opnamen voor privé- doel- einden	waarvan voor privé- belas- tingen
								uit be- drijf	uit beleg- gingen e.a. bronnen	11				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
OVERWEGEND STAAND GLAS														
Overwegend tomaten:														
a. overwegend onverwarmd	44	45	2.540	4.660	2.300	9.500	1.250	10.750	420	1.180	12.350	8.650	1.400	
b. " verwarmd	23	27	8.370	4.900	4.370	17.640	1.960	19.600	430	930	20.960	13.820	3.720	
c. " verwarmd en onverwarmd	15	20	5.560	4.780	2.740	13.080	2.220	15.300	280	40	15.620	9.840	2.330	
Overwegend fruit	7	8	610	4.320	2.600	7.530	1.270	8.800	1.350	2.040	12.190	8.850	2.090	
Overwegend tomaten en fruit	25	27	2.820	4.520	3.170	10.510	2.310	12.820	1.070	430	14.320	11.260	2.530	
Overige staand glas bedrijven	8	9	5.870	4.940	3.640	14.450	1.210	15.660	30	240	15.870	12.660	2.410	
OVERWEGEND PLATGLAS	5	5	2.510	5.100	930	8.540	40	8.580	360	-	8.940	5.210	480	
OVERWEGEND OPEN GROND	11	11	3.780	4.360	1.620	9.760	2.260	12.020	170	260	12.450	11.270	2.680	
OVERWEGEND STAAND GLAS EN OPEN GROND	18	21	3.830	5.020	1.230	10.080	800	10.880	260	200	11.340	7.550	1.300	
OVERIGE BEDRIJVEN	10	10	4.030	5.100	1.670	10.800	1.000	11.800	130	40	11.970	7.930	1.330	
GEMIDDELD	166	183	4.150	4.740	2.630	11.520	1.580	13.100	470	640	14.210	10.030	2.130	

Indeling naar subgebied										
	Veur	Delft	Pijn- acker	Berkel, Oude Leede	Bleiswijk, Bergschen- hoek	Hille- gersberg	Prins Alexander- polder	's-Graven- weg	Ringdijk	Totaal de Kring
Aantal bedrijven	25	32	24	26	26	14	21	17	13	
Aantal ramen platglas	2284 are 8,8	2079 are 8,1	1452 are 13,2	673 are 29,2	624 are 37,1	656 are 24,1	1434 are 9,0	789 are 11,0	353 are 43,5	1358 are 17,6
STAAND GLAS VERWARMD: groenten fruit bloemen	- - -	0,1 - -	- - -	- 2,3 4,7	- - 9,0	- - 9,2	- 2,0 20,0	- - 30,7	- - 7,3	- 0,5 9,5
STAAND GLAS ONVERW.: groenten fruit bloemen	13,9 0,5 -	4,4 0,2 -	6,4 - -	1,0 19,1	- -	- -	- -	- -	- -	0,1 0,1
PLATGLAS	51,8	68,3	46,3	19,1	21,8	13,8	30,2	22,9	10,9	39,9
OPENGROONDS TUINBOUW: groenten en vroeg aardappelen bloemen zaden fruit	49,8 0,5 - 0,6	25,7 - - 0,3	43,0 0,3 0,3 -	22,2 7,9 - 2,5	53,6 - 0,3 0,5	28,2 - - -	65,6 - - 0,7	38,6 - - 1,5	38,1 - - -	38,2 1,1 0,1 0,7
Totaal Tuinbouw	125,9	107,1	109,5	88,9	122,3	75,3	127,5	104,7	99,8	107,8
LANDBOUW EN VEETEELT	9,7	5,6	16,0	24,2	28,6	8,6	15,1	-	24,0	14,1
Totaal beteelbare oppervlakte VERHUURD	135,6 0,9	112,7 12,5	125,5 20,1	113,1 7,8	150,9 9,3	83,9 12,8	142,6 39,3	104,7 4,1	123,8 11,4	121,9 13,4
ERF, BLIJVENDE PADEN ENZ.	17,1	16,8	18,6	24,6	27,6	19,7	31,0	39,5	31,7	22,8
Totaal kadastrale oppervlakte	153,6	142,0	164,2	145,5	187,8	116,4	212,9	148,3	166,9	158,1
SPECIFICATIE VAN DE ARBEIDSBEZETTING										
aantal ondernemers per bedrijf	1,16	1,16	1,12	1,42	1,38	1,14	1,24	1,18	1,23	1,22
arbeid v.d. ondernemers (in manjaren)	1,35	1,16	1,21	1,57	1,45	1,30	1,33	1,25	1,24	1,30
arbeid v. gezinsleden (" "	0,23	0,59	0,62	0,49	0,38	0,30	0,30	0,42	0,55	0,59
arbeid v. vast vreemd personeel (" "	2,20	1,26	1,04	1,38	0,99	0,93	1,50	1,33	1,17	1,30
arbeid v. los personeel (" "	0,19	0,16	0,10	0,12	0,24	0,15	0,17	0,20	0,31	0,17
Totale bezetting	3,97	3,17	2,97	3,56	3,06	2,68	3,30	3,20	3,27	3,36

OVERZICHT VAN HET GRONDGEBRUIK (IN AREN) EN DE ARBEIDSBEZETTING GEMIDDELD PER BEDRIJF OVER HET TEELTJAAR 1956

	Indeling naar bedrijfstypen						Totaal de Kring
	Verwarmd staand glas	Onverwarmd staand glas	Verwarmd onverwarmd staand glas	Staan en platglas	Platglas	Overige bedrijven	
Aantal bedrijven	61	18	10	28	70	11	
Aantal ramen platglas	642 are	329 are	711 are	1507 are	2172 are	510 are	1358 are
STAAND GLAS VERWARMD:							
groenten fruit	54,4	2,0	14,2	7,3	0,5	2,0	17,6
bloemen	0,1	-	-	-	-	-	-
	1,1	-	0,8	-	-	1,8	0,5
STAAND GLAS ONVERWARMD:							
groenten fruit	6,7	36,7	22,5	15,6	3,5	6,7	9,5
bloemen	-	-	-	0,7	-	-	0,1
	-	0,4	0,7	-	-	1,5	0,1
PLATGLAS	19,4	10,8	23,8	41,6	63,7	16,4	39,9
OPENGROONDS TUINBOUW:							
groenten en vroege aardappelen	34,5	28,1	25,8	49,4	33,4	91,4	38,2
bloemen	1,4	2,5	5,5	0,6	0,3	2,0	1,1
zaden	0,2	-	0,6	-	-	-	0,1
fruit	1,2	0,1	1,0	0,8	0,2	2,2	0,7
Totaal tuinbouw	119,0	80,6	94,9	116,0	101,6	124,0	107,8
LANDBOUW EN VEETEEFT	25,1	3,0	15,2	8,6	5,1	54,2	14,1
Totaal beteelbare oppervlakte	144,1	83,6	110,1	124,6	106,7	178,2	121,9
VERHUURD	14,0	20,9	-	29,1	8,1	11,2	13,4
ERF, BLIJVENDE PADEN, ENZ.	31,4	23,6	29,5	23,6	15,4	23,7	22,8
Totaal kadastrale oppervlakte	189,5	128,1	139,6	177,3	130,2	213,1	158,1
SPECIFICATIE VAN DE ARBEIDSBEZETTING							
aantal ondernemers per bedrijf	1,35	1,23	1,21	1,27	1,12	1,15	1,22
arbeid van de ondernemer(s) (in manjaren)	1,46	1,27	1,33	1,35	1,19	1,11	1,30
arbeid van de gezinsleden (" ")	0,56	0,21	0,48	0,33	0,50	0,59	0,59
arbeid van vast/vreemd pers. (" ")	2,03	0,89	1,05	1,31	1,01	0,34	1,30
arbeid van los vreemd pers. (" ")	0,26	0,08	0,24	0,16	0,13	0,04	0,17
Totale bezetting	4,31	2,45	3,10	3,15	2,83	2,08	3,36

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN DE OPBRENGSTEN PER BEDRIJF, ALSMEDE HET GEZINSINKOMEN PER ONDERNEMER
EN HET ARBEIDSINKOMEN PER MANJAAR OVER 1956

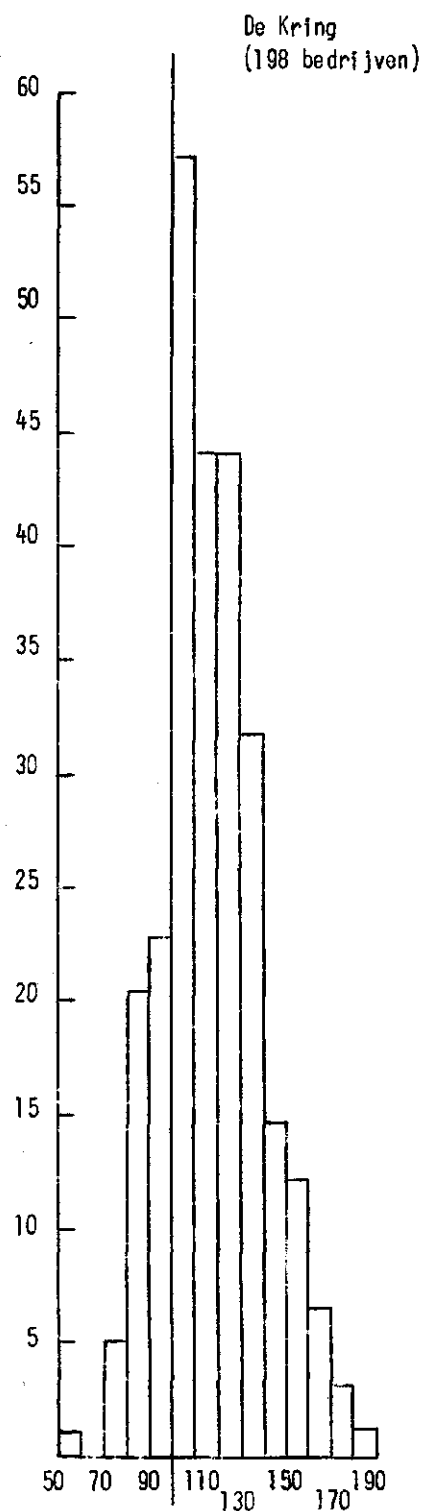
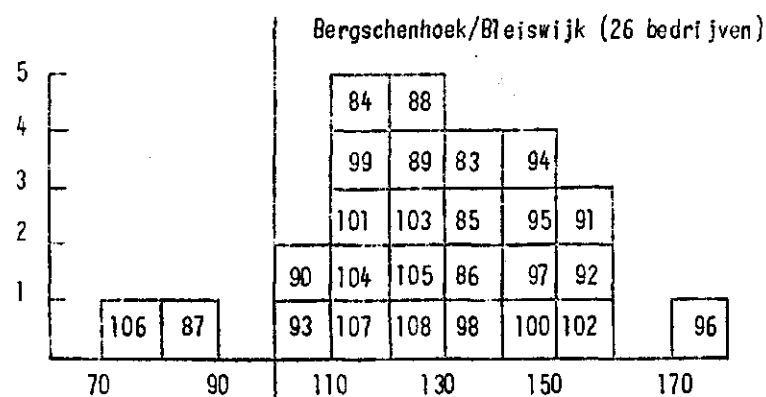
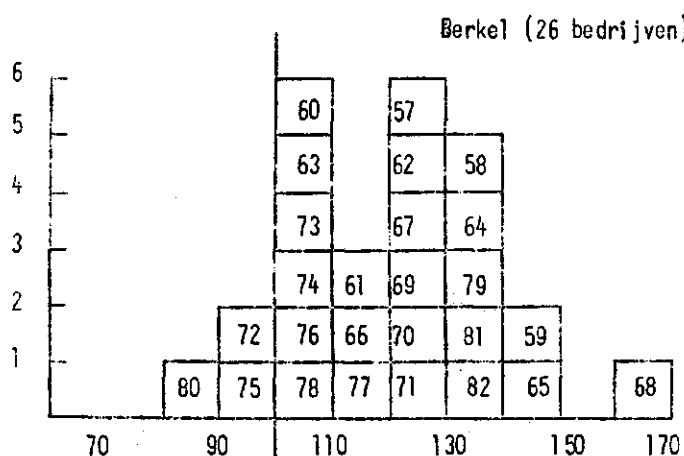
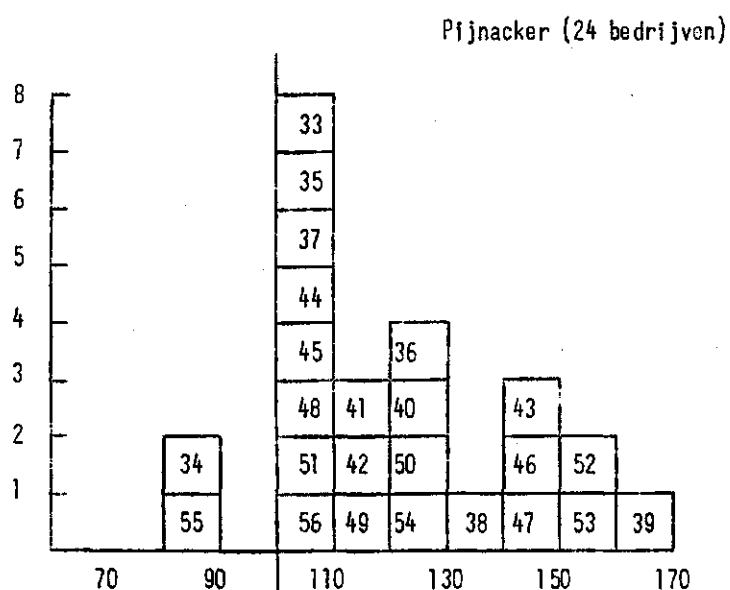
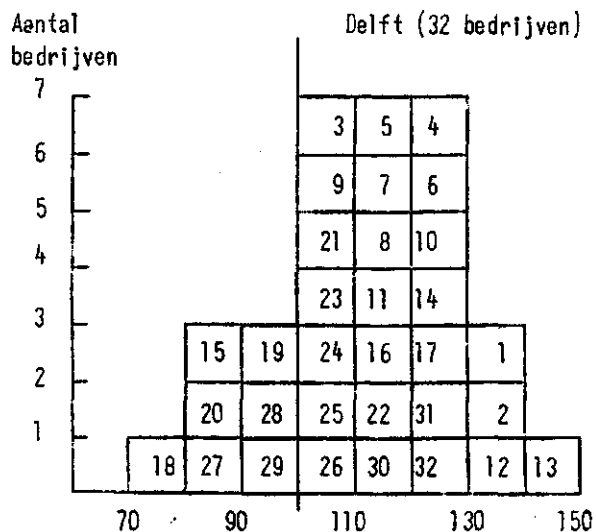
Indeling naar subgebied									
Veur	Delft	Pijn- acker	Berkel, Oude Leede	Bleiswijk, Bergschen- hoek	Hille- gersberg	Prins Alexander- polder	's-Gra- venweg	Ring- dijk	Totaal de Kring
Aantal bedrijven	25	24	26	26	14	21	17	13	
SPECIFICATIE VAN KOSTEN EN OPBRENGSTEN									
KOSTEN:									
Berekende rente	3.610	2.680	4.360	4.720	3.120	3.510	3.390	4.810	3.460
Berekende afschrijving	4.620	3.890	5.230	5.920	4.050	4.460	3.960	5.410	4.440
Huren en pacht	220	330	200	240	230	330	240	320	320
Onderhoud	1.770	1.670	1.890	2.460	1.280	2.100	1.360	2.630	1.830
Lonen ondernemers	5.890	5.020	6.800	6.300	5.500	5.640	5.330	5.270	5.610
Lonen gezinsleden	840	1.970	1.740	1.280	1.150	1.050	1.510	2.080	1.650
Lonen vreemd personeel	10.240	6.190	6.180	5.070	4.300	6.690	5.610	6.180	6.110
Werk door derden	970	1.110	750	930	630	320	440	520	840
Brandstoffen	3.980	3.400	12.960	13.460	5.930	4.170	1.620	13.320	6.590
Mest en stro	4.550	3.540	2.480	2.390	1.870	2.440	1.660	2.220	3.060
Overige materialen	1.860	1.170	2.040	2.090	1.380	2.100	1.530	1.920	1.670
Grond- en polderlasten	70	80	100	100	40	110	50	110	80
Overige kosten	2.140	2.060	2.110	3.060	2.050	2.620	2.420	3.060	2.190
Totale kosten	40.760	33.110	46.840	48.020	31.530	35.540	29.120	47.850	37.850
OPBRENGSTEN:									
Groenten, vr.aard., kasfruit, bloemen	48.730	37.810	55.900	63.210	39.050	38.320	32.210	65.280	45.220
Overige tuinbouwprodukten	300	120	160	820	400	680	350	50	360
Landbouw en veeteelt	280	380	1.010	360	390	640	510	580	450
Overige opbrengsten	70	90	310	330	30	320	270	550	210
Aanwas levende inventaris	% 10	-	910	-	-	270	-	-	140
Totale opbrengsten	49.370	38.400	58.290	64.720	39.870	40.230	33.340	66.460	46.380
Netto-overschot	8.610	5.290	11.450	16.700	8.340	4.690	4.220	18.610	8.530
Opbrengsten per f.100,- kosten (gewogen)	121	116	124	135	126	113	114	139	123
Opbrengsten per f.100,- kosten (ongewogen)	115	111	119	128	118	109	111	127	117
Arbeidsinkomen per manjaar (in guldens)	6.430	5.830	7.350	9.580	7.180	5.480	5.210	9.830	6.530
Gezinsinkomen uit het bedr. (per ondern.)	15.710	12.490	14.530	20.120	15.720	11.440	11.780	24.020	15.240
Totaal gezinsinkomen (per ondernemer)	15.750	13.020	17.170	21.170	16.260	11.850	12.100	24.760	15.710

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN DE OPBRENGSTEN PER BEDRIJF, ALSMEDE HET GEZINSINKOMEN PER ONDERNEMER EN HET ARBEIDSINKOMEN PER MANJAAR OVER 1956

	Indeling naar bedrijfstypen						
	verwarmd staand glas	onverw. warmd staand glas	verw. en onverw. staand glas	staand en plat-glas	plat-glas	overige bedrijven	totaal De Kring
Aantal bedrijven	61	18	10	28	70	11	
SPECIFICATIE VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN KOSTEN:							
Berekende rente	6.430	2.810	3.590	2.980	1.850	1.920	3.460
Berekende afschrijving	7.580	3.180	4.240	3.860	2.990	1.940	4.440
Huren en pacht	250	190	100	270	440	290	320
Onderhoud	3.390	1.410	1.690	1.590	1.080	610	1.830
Lonen ondernemers	6.350	5.410	5.750	5.820	5.160	4.710	5.610
Lonen gezinsleden	1.980	710	1.480	1.150	1.700	2.150	1.650
Lonen vreemd personeel	9.720	3.380	5.230	6.340	4.700	1.420	6.110
Werk door derden	1.210	460	590	780	790	100	840
Brandstoffen	18.760	790	4.970	3.180	1.050	1.560	6.590
Mest en stro	3.630	1.480	2.070	2.660	3.410	1.200	3.060
Overige materialen	2.090	1.710	1.800	1.780	1.380	1.200	1.670
Grond- en polderlasten	140	70	90	90	40	80	80
Overige kosten	3.260	2.110	2.240	2.010	1.570	1.810	2.190
Totaal kosten	64.790	23.710	33.840	32.510	26.160	18.990	37.850
OPBRENGSTEN:							
Groenten, vr.aardappelen, kasfruit, bloemen	81.950	24.840	39.190	36.950	30.170	17.150	45.220
Overige tuinbouwprodukten	520	260	690	980	70	90	360
Landbouw en veeteelt	460	610	210	360	370	1.290	450
Overige opbrengsten	420	30	430	210	70	90	210
Aanwas levende inventaris	180	-	640	110	-	1.210	140
Totale opbrengsten	83.530	25.740	41.160	38.490	30.680	19.830	46.380
Netto-overschot	18.740	2.030	7.320	5.980	4.520	840	8.530
Opbrengsten per f.100,- kosten (gewogen)	129	109	122	118	117	104	123
Opbrengsten per f.100,- kosten (ongewogen)	126	110	120	115	114	99	117
Arbeidsinkomen per manjaar (in glds)	8.540	4.710	6.380	6.130	5.680	4.390	6.530
Gezinsinkomen uit het bedr. (per ondernemer)	23.960	8.490	14.140	12.190	11.470	8.010	15.240
Totaal gezinsinkomen (per ondernemer)	24.590	9.020	14.360	12.580	11.750	9.190	15.710

DE SPREIDING DER BEDRIJFSUITKOMSTEN OVER 1956
INDELING NAAR SUB-GEBIED

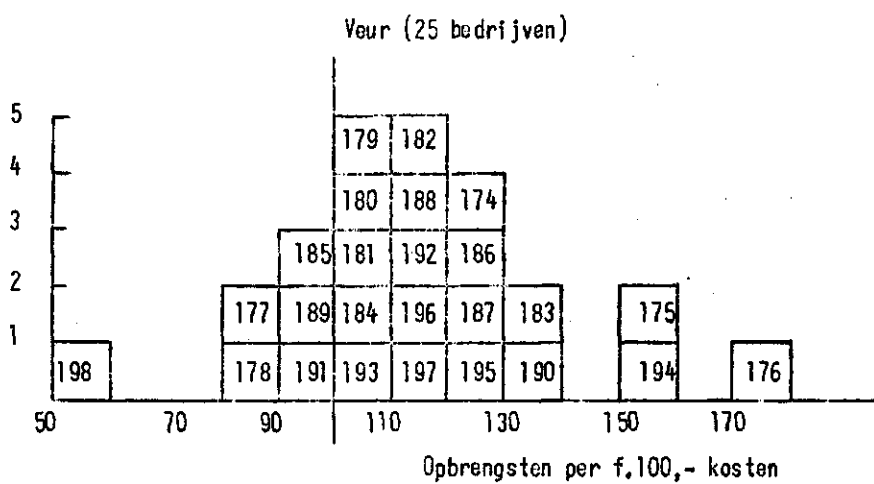
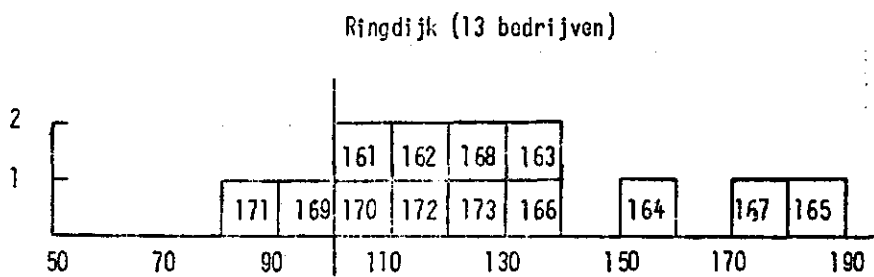
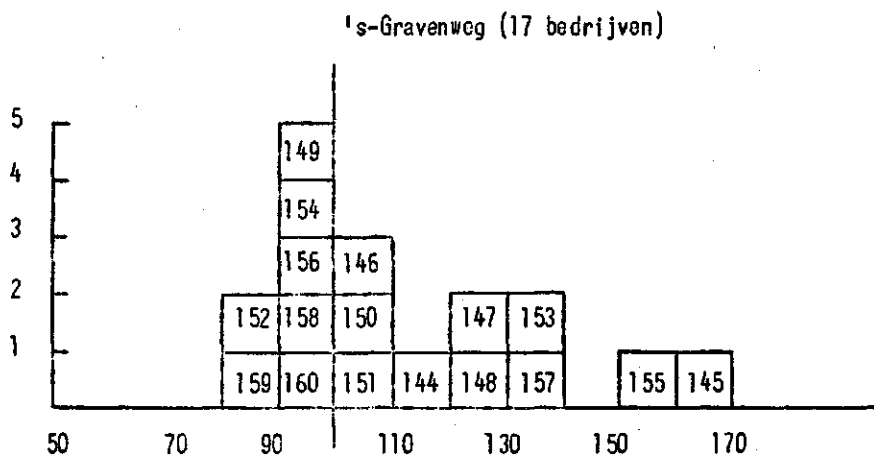
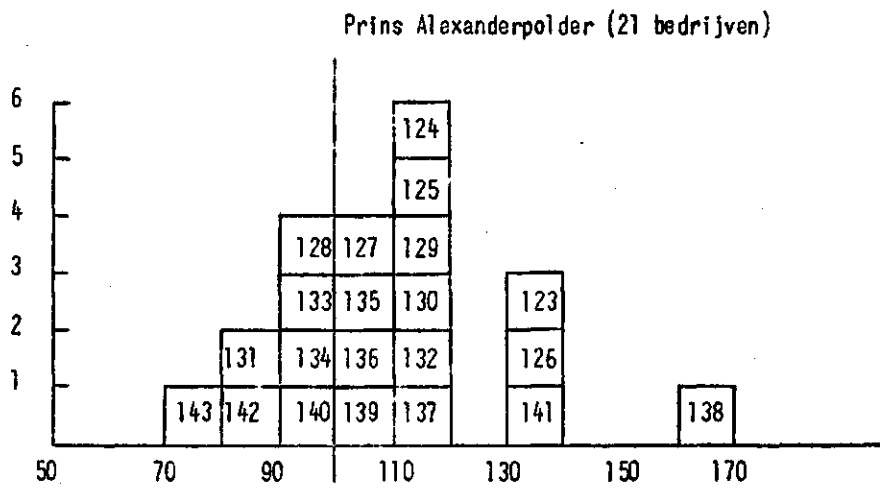
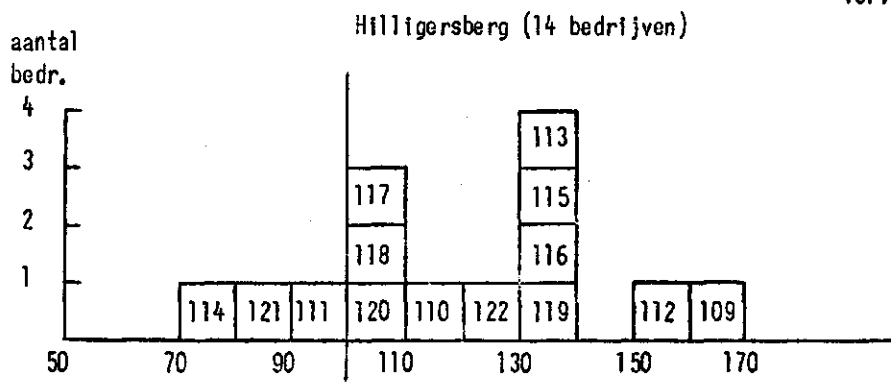
Elk vakje stelt een bedrijf voor.

Opbrengsten per f.100,- kosten

Gebied: De Kring

vervolg Bijlage VIII^a

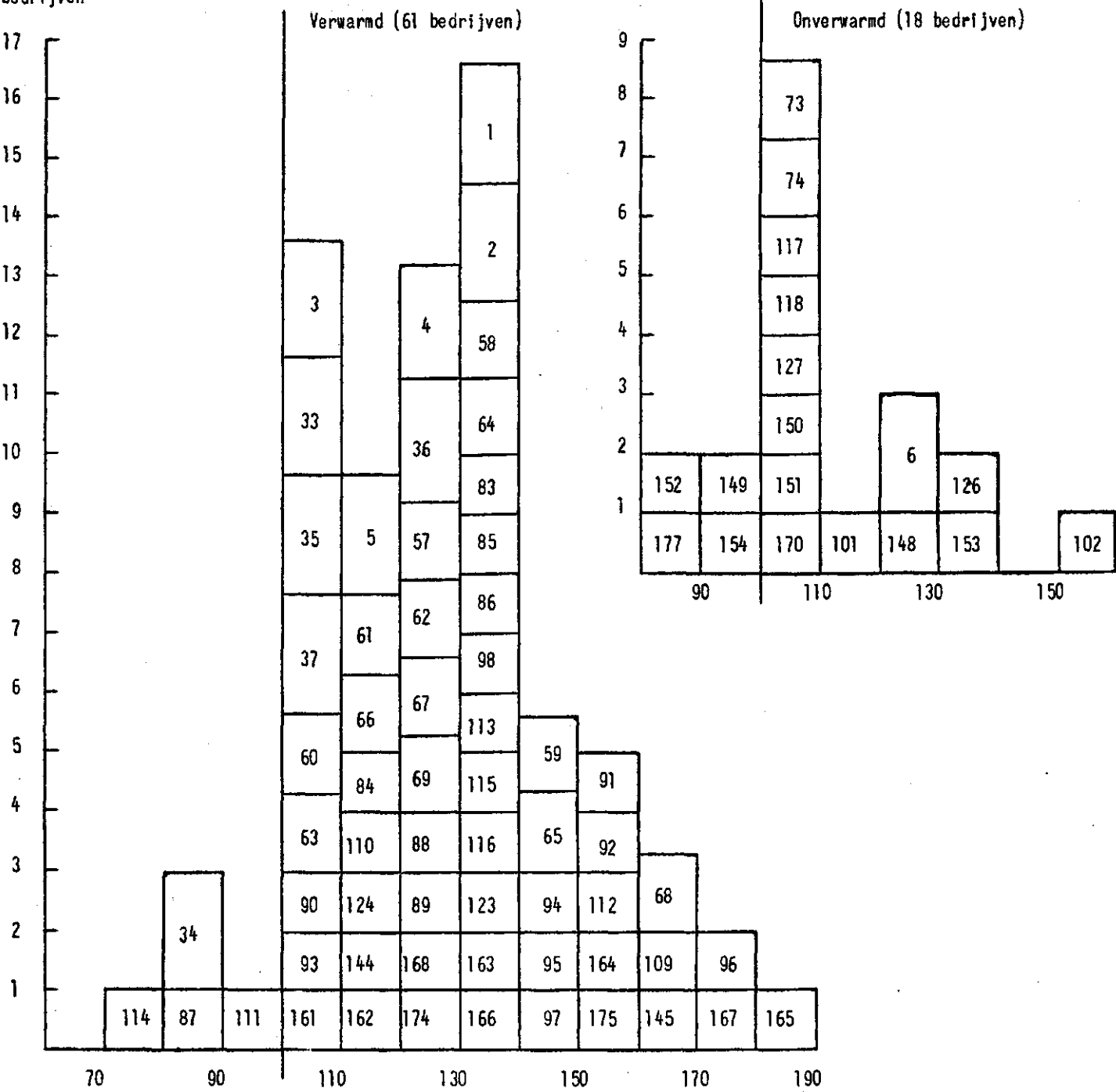
Opbrengsten per f.100,- kosten

Gebied: De Kring

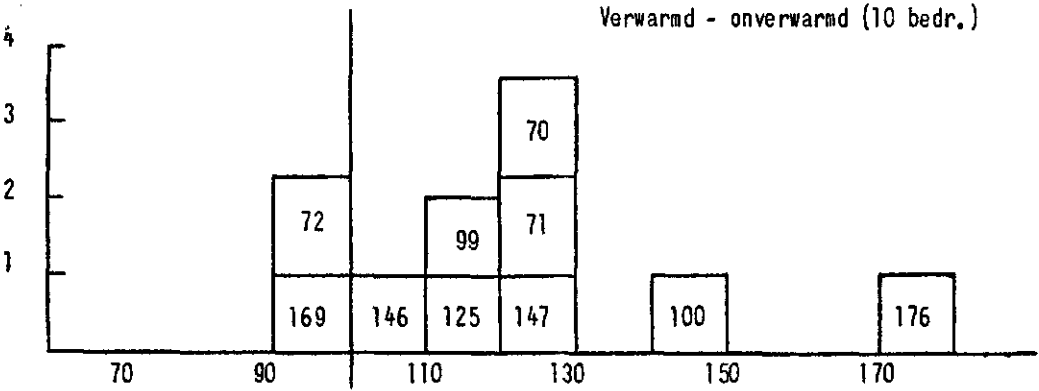
Bijlage VIII B

DE SPREIDING DER BEDRIJFSUITKOMSTEN OVER 1956
INDELING NAAR BEDRIJFSTYPE
Elk vakje stelt een bedrijf voor.

Aantal
bedrijven

Verwarmd - onverwarmd (10 bedr.)

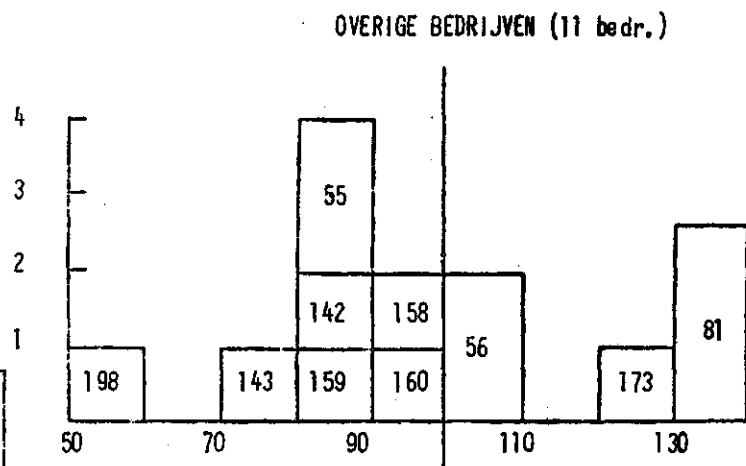
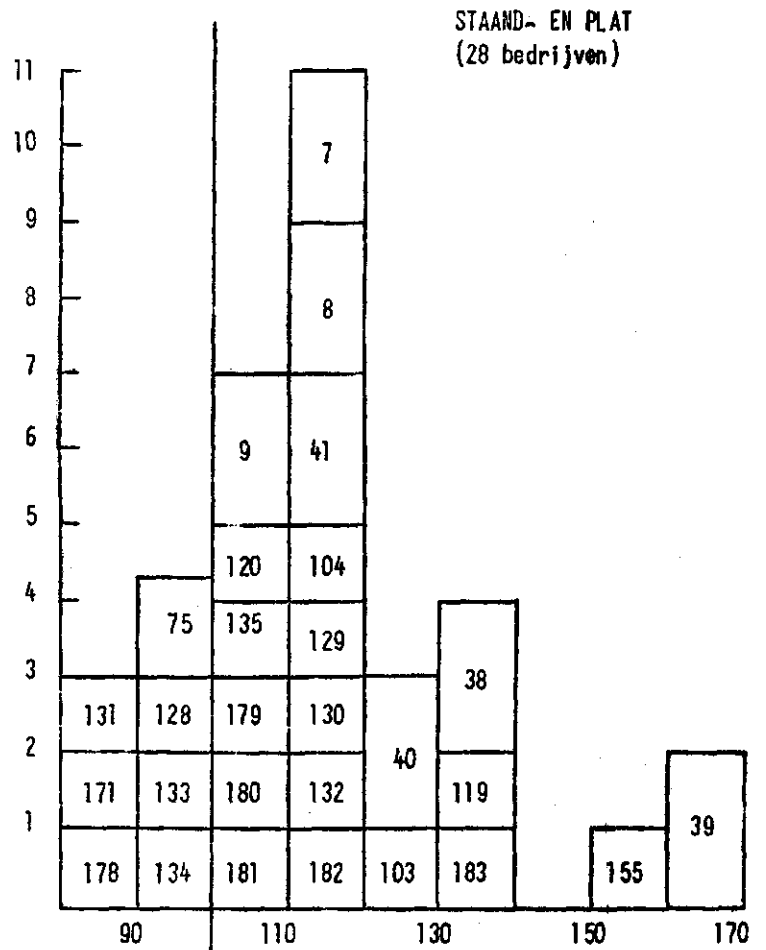
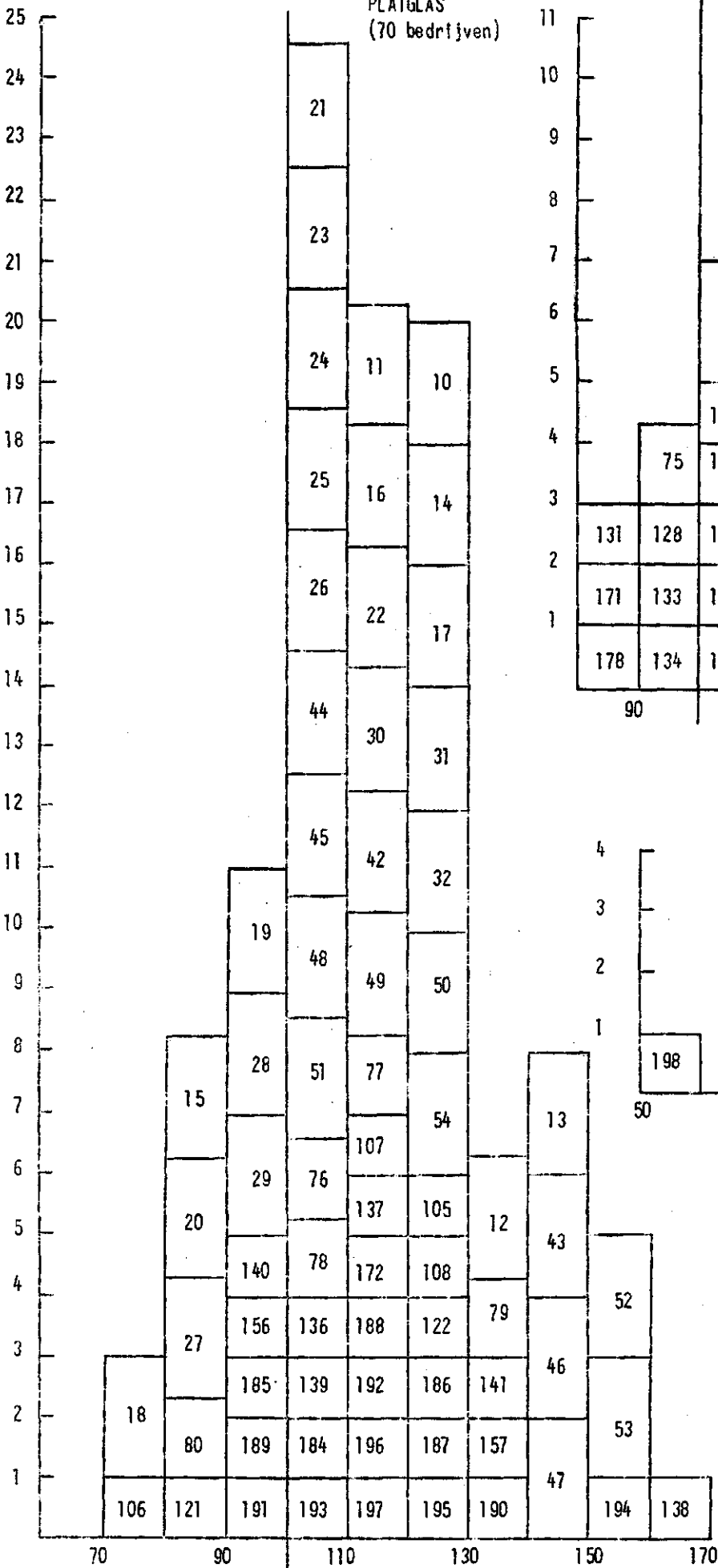

Opbrengsten per f.100,- kosten

Gebied: De Kring

vervolg Bijlage VIII^b

Aantal
bedrijven

Opbrengsten per f.100,- kosten

OVERZICHT VAN HET INKOMEN PER ONDERNEMER OVER 1956
(Indeling naar sub-gebied)

Bijlage IX A

Gebied: De Kring

	Gerealiseerde vermogensmutaties												
	Aan- tal be- drij- ven	Aan- tal on- der- ne- mers	Netto- over- schot	Handen- arbeid on- der- nemers	Rente meer ingecal- culeerd dan be- taald	Inkomen van de on- der- nemer uit het bedrijf	Handen- arbeid ge- zins- leden	bij			af		
								gezinsinkomen		overige muta- ties		totaal	
								uit be- drijf	uit beleg- gingen e.a. bronnen				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Veur	25	29	7.420	5.080	2.490	14.990	720	15.710	40	440	16.190	8.650	2.280
Delft	32	37	4.580	4.340	1.870	10.790	1.700	12.490	530	130	13.150	9.110	1.870
Pijnacker	24	27	6.080	4.640	1.920	12.640	1.890	14.530	190	780	15.500	10.890	2.220
Berkel-Oude Leede	26	37	8.050	4.780	2.620	15.450	1.220	16.670	500	10	17.180	8.550	2.170
Bergschenhoek-Bleiswijk	26	36	12.060	4.550	2.590	19.200	920	20.120	1.050	280	21.450	8.410	1.820
Hillegersberg	14	16	7.300	4.810	2.600	14.710	1.010	15.720	540	100	16.360	9.620	1.820
Prins Alexanderpolder	21	26	3.790	4.550	2.250	10.590	850	11.440	410	580	12.430	7.510	770
's-Gravenweg	17	20	3.580	4.530	2.390	10.500	1.280	11.780	320	1.840	13.940	8.390	1.980
De Ringdijk	13	16	15.110	4.280	2.940	22.330	1.690	24.020	740	50	24.810	10.580	3.030
Gemiddelde De Kring			7.000	4.600	2.290	13.890	1.350	15.240	470	400	16.110	9.130	1.980

OVERZICHT VAN HET INKOMEN PER ONDERNEMER OVER 1956
(Indeling naar bedrijfstype)

	Aan- tal be- drij- ven	Aan- tal on- der- ne- mers	Netto- over- schot	Handen- arbeid on- der- nemer	Rente meer ingecal- culeerd dan be- taald	Inkomen van de on- derner uit het bedrijf	Handen- arbeid gezin- leden	Gerealiseerde vermogensmutaties							
								B i j					totaal	opnamen voor privé- doel- einden	waarvan voor privé- belas- tingen
								Gezinsinkomen			overige mutaties				
								uit be- drijf	uit beleg- gingen e.a. bronnen						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
Verwarmd staand glas	61	84	13.930	4.720	3.840	22.490	1.470	23.960	630	680	25.270	11.440	3.100		
Onverwarmd staand glas	18	22	1.640	4.390	1.880	7.910	580	8.490	530	90	9.110	7.000	860		
Verwarmd en onverwarmd staand glas	10	12	6.050	4.760	2.110	12.920	1.220	14.140	220	2030	16.390	8.860	1.850		
Standaard- en platglas	28	35	4.730	4.590	1.960	11.280	910	12.190	390	390	12.970	8.660	1.850		
Platglas	70	78	4.030	4.590	1.330	9.950	1.520	11.470	280	90	11.840	8.250	1.510		
Overige bedrijven	11	13	740	4.110	1.280	6.130	1.880	8.010	1.180	210	9.400	5.800	670		
Gemiddelde De Kring			7.000	4.600	2.290	13.890	1.350	15.240	470	400	16.110	9.130	1.980		